

Zeynelabidîn Zinar

KADÎNA MIŞKAN

çîrvanok

PENCÎNAR
WEŞANXANEYA ÇANDA KURDÎ

Zeynelabidîn Zinar

Kadîna Mişkan

çîrvanok

Pencînar
Weşanxaneyaya Çanda Kurdi
Stockholm 1993

Pencînar

Kurdiska Kulturf rlaget

Weşanxaneyaya  anda Kurdi

Box 3088, 161 03 Bromma/Stockholm- SWEDEN

  Zeynelabidin

Kadina Mişkan 1993,  irvanok

W ney  Berga P şi: Kemal

ISBN 91 972090 0 7

Ji Konfuçyus pirsîne:

- Eger tu ji bo îdarekirina welêt bihatinayî vexwendin, karê ku pêşî te yê bikira çi bû?

- Bêguman bi destpêka îş re min ê ziman di ber çavan re derbas bikira. Lewra eger ziman bi kêmasî be, peyvîn fikirandineke rind diyar nakin. Fikirandin ji ku rind diyar nebin, pêwîstiyên ku bêne kirin rast çênabin. Berpirsyarî ku rast neyêne kirin, çand û tore xirab dibin. Tore û çand ji ku xirab bibin, berambertî (edalet) dikeve rîyeke şaş. Berambertî ji ku ji rê derbikeve, xelkê ku dikeve heyretê nizane çi bike û nizane wê bigîje kur. Ha ji ber vê yekê ye ku tiştêkî mîna zimên birjîyan û girîng tune.

Bo şadiya Serokê Nemir Îhsan Nûrî Paşa...

Serbajarê bi navûdeng bûbû xweziya gelek paşa, siltan, mîr, qiral, key û keywanên diyayê. Ji ber dewlemendî, stratejî û xweşiya wî, bi gav û demê her kesî dixwest ku wî Bajari rojek berî rojekê ji xwe re vegire û bo xwe bike wargeheke niştîmanî, tê de kêf û sefa xwe bike û şan û şerefa xwe ji dinyayê re bide nişandan. Lê Paşayê wî mirovekî pîr bi hêz, gelekî xurt û bi saw bû; xwediyê leşkeriyeke pîr giran a bi rêkûpêk bû. Serbazên wî tev peyane neheng, ce-gerpola wisan fêris, mêrxas û cengawer bûn. Herweha ew zilamine gir î qirase yên bi zendûbend bûn ku timî ji şer û qadan re li pêdarê sekînî bûn. Ha ji ber wê yekê tu kesî nediwêriya ku awirine bêmîrêz bide tixûbên welatê Kurzad Paşa.

Welatê bi navûdeng pir fireh, gelekî mezin û bi deşt û çiyayên xwe ve xemilî bû. Deştên wî yên avî her cûre fêkî, zebze û meywe diafirandin. Çiyayên mezin î pahn digel newal û geliyên tije dar û bi daristan xwe ji bihiştê zêdetir bihadar dikirin, yek li dû yekî xwe rapêçî hev kiribûn û li hawîdorê welatê xwe seredor dibûn. Welêt tixûbê xwe yê Rojhilatê gi-handibû ta bi Çîn û Maçînê. Tixûbê Rojavayê, digiha nêzî Tengava Tengavstanê. Yê Bakûr, gi-handibû çiyarêza Çiyayên Qafqasê. Ji Başûr ve jî tixûb digihande ta bi Mala Xwedê û pîraniya Berrîstana sîlekan xistibû nava cergên xwe.

Li kêleka Serbajarê Welatê Rojhilatê ji aliyê Rojhilat ve çemekî mezin dibihurî û bi bez û colan diçû ta xwe digihande ser delava ecemoşkê. Bilindiya Bajêr ji ava çemê pîroz, sed metre û ji sawiya ava deryayê jî şeşsed û pêncî metre bû. Li ser wî çemê bi xêr û bêr kelekvanî ji xwe re timî kêf û colan dikir û bê govend û şahî nediman. Xortan li herdu keviyên wî qor bi qor rêz digirtin, kêfa xwe bi lemelema avê re yekser dikirin. Hinek ji wan bi şewk û toran masî digirtin, hinekan jî xwe tazî dikir û diketin ava hênîk avjenî dikirin û

tê de laşê xwe ji germa roja kel diqêşimandin.
Herdu navrastên li keviyên çemê bi navûdeng
bi darên fêkiyan vegirtî bûn. Xelkê Bajêr di
rojên şemî û yekşeman de, di yên cejn û
şahiyan de, xasma di Newrozan de tev diçûn li
binê siya wan darên gerrvedayî rûdiniştin,
geşt û seyrana xwe dikirin û piştê jî xwarinên
curbicur datanîne ser carcimên nexşin û li serê
rûdiniştin dixwarin.

Li başûrê Rojavayê Bajêr çiyayekî
kevnêtûniyê pir xweş ê bi dar û daristan
rûdinişt û singa xwe jê re kiribû mîna mertal,
da ji jêr ve tu çavine xirab ên gemarî xwe lê
yektel nekin. Ji Çiyê gelek sarkanî serejêr
dibûn, li hawîdorê wan rihan û beybûn xwe li
hevûdu pêçabûn û bi bayê beyanê re bihna xwe
jê re diyarî dişeyandin. Di germa nava rojê de
keriyên xezal û pezkûviyan bi qefle dihatin ser
wan kanîsarkan û ava hênik vedixwarin,
piştê jî diçûn li binê siya daran mexel dibûn û
li şewq û şemala Bajarê rengîn hişmetheyran
diman.

Kurzad Paşa ji wan kanîsarkan ava hênik di
kunkên qafik de anîbû Bajarê xwe û li taxan
belav kiribû. Çi dema ku mirov tasek ji wê avê

di ser savar û goştê berxan re vedixwar, zikê dagirtî dimiçiqande ser êkdu û vala dihişt, mîna ku xwarina berê lihaş û madela çûbe pêre pêre dîsa birçibûnê xwe diyar dikir û daxwaza xwarinê li dilan şûnde vedigerand.

Li Rojavayê Bajêr, deşteke gewr dikişiya. Heta ku çavên yekî diditin xêr û bereketa xwe dirêj û fireh dikir. Çaxê bihara rengîn xwe bera ser sing û berê gewre yên qal dida, ji bihna gul û çiçekên pirxelît pişikî mirov bi sê weqîyan giran dibû û diwerpixî. Ji wê bihna xweş î şêrîn, firnikên mirov mîna kulfika kewarê fireh dibûn û damarên laş jî weke firatan devê xwe yên bêdiran vedikirin û dengê lemelema xwîne digihandin ta sîpanê qoqê meyanê.

Li bakûrê Bajêr çiyane tacspî wek rêza govendê bi êkdû ve besterêz xwe jê re kiribûn mîna beden û bi ser êkdu ve dikişiyên heta ku rojbaşî li Gola Ormiyê didan. Ew çiyayên rengîn timî ji Bajarê xwe re dikeniyên û pê dipesînîn, ew di nivê cergê xwe de diparastin. Hin caran gava ku ew çiya ji gelî û newalên xwe bayê gurr bera ser Bajarê bi şan û şeref ve dihi-nart, dilê xelkê wî hênik dikir û bara şevê her kesî xwe li Zozanê Şerefdînê dihesiband.

Bajêr, heçîka di demsalên havînan de tim û daîm bi xeyd û gîryan bû. Ji ber ku hemû havîn jê re ne dost û yar, lê bi germ û ar bûn û ew di-kelandin, disincirandin û diqelandin, hin caran jî dipijandin. Ew rewş û tevger her çiqasî ne li xweşê wî jî bû lê bi dilovanî, bi gîramî jê re singa xwe vedikir û bo xwe çarenûseke xwezayê dipejirand.

Çûn û hatina Serbajarê Rojhilatê, pîr zêde çêdibû. Riyên heft beşên bejayiya dinê di nava wî re dibihurîn. Bazîrganiya herêmên li Rojhilatê, ya li herêmên Rojavayî, ya li herêmên Bakûr û Başûrê dinyê tev dihatin û li wir digihane hevûdu, dest bi kîrîn û firotinê dikirin. Ji wir jî caw, qumaşê zîvr, hevrişim, pembû, tiftîk, hirî, kej, çerm û êmişên hişkkirî dikirrîn û dibirin welatên xwe. Kurzad Paşa jî baceke hindik ji wan bazîrganan digirt û pê dewlemendiya xwe serqûç dikir. Ha ji ber wê yekê ew Serbajar gelekî dewlemend bûbû, pîr xweş û şên bû û ji ticaretê re bûbû hoçik, ji dinyayê re jî bûbû mîna serbajarekî sereke yê taybetî.

Zengîni, dewlemendî, maldarî, delalî û xweşikatiya Bajêr gîhabûn bilîndayîteke

wisan zêde ku tu dev û ziman nîkarîbûn salix bidin. Rê û dirbên wî tev bi kevîrên mermer hatîbûne çêkirin. Kuçe û kolan hemû bi selên ferfûrî erda reş vegirtîbûn. Xaniyên wî bi camên aqût û almas ber bi asîmênê bilind ve hilkişiyabûne jorê, girovertiya serên xwe xistîbûne meyana ewrên reş î tarî û ber bi stêrkan ve hilatîbûn.

Xelkê Bajêr pîr dewlemend, têr, tije û zengîn bû. Tu kesî nîzanîbû feqîrtî çî ye û xizantî jî kur e yan li kur dihêwîre. Her kes xwediyê xaniyekî xwediyê îşê xwe bû, kes ne muhtacê yekî din bû. Her kes muhtacê welatê xwe, yê Bajarê xwe bû û tev heyranê serwertî û serokatîya Bajarê xwe bûn.

Avayiyên Bajêr tev bi yek tentêlê hatîbûne lêkirin. Çaxê ku mirov diket navbera wan, yek tê de şaş dîma û jî xwe re diheyîrî. Eger ne jî reqem û navên kuçe û kolanan bûna, tu der jî ya din nedihate naskirin. Paqijîya wî rewneqa xwe gîhandîbû asîmanê heşîn û jê tîrêjîne rengareng berejor diisandîn. Di navbera peyarê û riyên mezin de darên tacvegirtî birêz hatîbûne xemilandîn. Li hawîdorê wan gulên rengareng mîna rêzên govendê qor bi qor hevûdu girtîbûn

û timî ji mirov re dibîşîrîn, mîna ku bixêrhatinê didane kesên biyanî wisan devliken bûn. Leşker û polisên ku li nava Bajêr digeryan jî xweser alikariya jinên digel zarûkan, ya kesên kal, topal û ya piçûkan dikirin.

Xelkê Bajêr pîr ji Paşayê xwe razî bû, her kesî jê hes dikir û timî piştgiriya wî dikir. Ji ber ku Paşa mirovekî pîr comerd, çavfireh, zana û bi aqil bû. Wî, çî kêmasiya xelkê hebûna hiç dem nedibihurand pêre pêre dianî çih. Di dawîya her heftiyê de jî gazî hemû rîspiyên taxan dikir ew dianîn serayê û bi wan re dîpeyvî, tişt ji wan dipirsî. Eger derd û daxwarên wan hebûna, guhdarî dikir. Piştî wan kêmasiyên Bajêr yan ew daxwazên xelkê yên nû û derd û teşqele ku hebûna, li cem xwe dinivîsandin û roja encûmenê dixistin lîsta daxwaz û pêşniyaran.

Li her taxeke Bajarê bi şan û şeref, nexweşxaneyek hebû. Li her kolanekê dibistanek û ji bo zarûkên şîrmij û yên piçûk çend hêlin avakirî bûn. Li çend herêman jî çend xwendegeh hebûn. Xwedina zarûkên dibistanan bê dirav, belaş dihate kirin. Xwarîna zarûkan,

kaxez û xameyên wan tev ji kîsî dewletê bûn. Dermankirin û xweşkirina nexweşan, bê dirav ji aliyê nexweşxaneyan ve dihate rêberkirin.

Kurzad Paşe li xelkê xwe û li welatê xwe pir difikirî. Wî, tu caran bi tena serê xwe biryara tişteki nedida. Mehê carek wî encûmena xwe dicivand û yekbiyek bi endaman re dipeyivî, dîtina wan digirt û ji bo kiryarên rind hin caran bi hevûdu re nîqaş û dehkere dikirin. Piştîre kîjan a çê bûna, hemuyan bi yek dengî ew tişt dipejirandin û li serê digihane biryarekê. Piştîre hêj Paşê ew biryar dikirin ferman û dida çapemeniya Dewletê, bi hemwelatîyên xwe dida zanîn.

Endamên encûmena Paşê çil kes bûn. Her çil jî, temenê xwe ji çilî hevraztir bûn û hemû mirovên biserpêhatî, bijîn û bavê zarûkan, herweha kesên sergiran ên jêhezkerî bûn, ku li tevayîya welêt qedr û siyaneta wan dihate girtin.

Bîst û yek lawên Kurzad Paşa hebûn. Berhîm yê mezin, Rêzan jî yê herî piçûk bû. Lê Rêzan xortekî pir delal î spehî, gelek cindî û lihevhatî, xwîyxweş û nazik, û gelekî nefspiçûk bû. Timî ew di suxra xelkê û ya mêvanên bavê xwe

de bû. Ji bavê xwe re, bi birayên xwe re pir bi aqûbet bû. Jixwe ji endamên encûmena bavê xwe re rêzanî û siyaneteke zêde dida nişandan. Herweha ew berpirsyar û serokê giştî yê leşkeriya bavê xwe bû ji.

Navûdengê Rêzanê kurê Paşê li dinyayê belav bûbû. Serbaz û serdarên leşkeriyên her welatî jê diçooqyan û sawa wî ketibû ser her kesî. Ji pişeya leşkertiye zêdetir Rêzan pir zana, dûrbîn, birewer û têgihîştî bû. Ji ber hindê, bavê wî hertim pê dişewirî û ji bo demepêşa welêt û ya hemwelatîyên xwe hertim raya wî distend û hêj dikete nava kar û işên giran.

Kurzad Paşa dixwest ku Rêzanê xwe bize-wicîne. Lê sûd û serpehatiyên wî çewa ku di derheqê her tiştî de hebûn, di layê bûkan de ji ne kêr bûn. Ku hin caran bûk bira ji bira re dikin neyar, wan ji êkdu cihê dikin û malên şên û xanedan dikin piçik û parî, bi derbekê ditefinin. Ji ber hindê wî tiroş nedikir ku hema bi rastlêhatinî Rêzanê xwe bizewicîne. Lewra wî diviya keça mirovekî ji xwe şermkirî jê re bixesta, da ji malê piştrast bibe û nekeve nav rêza karwanê tavilan.

Ezepmayîna Rêzanê Paşê gelekî bala xelkê

kişandibû ser xwe û heyfa xuyaniyên Bajêr, ya rîspî û maqûlan pê gelekî dîhat; bi sêwirandîna dibe hema ku rojekê jîneke bêawe wî bişihîtine û li pey xwe bi welatekî dûr ve bibe. Hem li nava xelkê behseke dîn jî di buwara Rêzanî de belav bûbû ku ango ew nemêr e, lewra bavê wî ew nazewicîne. Îcar jî bo çareserkirina gelşên bi gumana belkî yên pêşerojê, gelek rîspî û xuyaniyên Bajêr li hevûdu civiyan û di nava xwe de jî bo zewicandîna Rêzanî peyivîn. Piştî rabûn êvarekê çûn Dîwanê, da ku mesela zewicandîna Rêzanî jî Kurzad Paşa re bibêjin û jê hêvî bikin da rojek berî rojekê zû wî bizewicîne, hêj ku siqûmatek neqewimiye.

Ew Dîwana Paşê ya taybetî, jî bona mêvanên malê, çî alecî çî jî biyanî hertim vekirî bû. Firrehiya wê bi sih û sê gavan, dirêjîya wê jî bi sed û yek gavê geredor bû. Raxistina wê hemû bi xalî, xaliçe û kulavên sipî yên bi nexşên keskesor hatibûne dorbandkirin. Li keviya dîwaran berbere hawîdor doşekên tije liba û li ser wan balgîv û nazbalgîvên tije hirê û pirtîk li ser êkdu disekinîn. Li nivê Dîwanê dikeke grover a weke bejna gazekê bilind ku jî hawîdor ve dihate dîtin disekini. Mêvanên biyanî û yên

xuyani li ser dikê rûdiniştin. Kesên nas û xelk li ser doşekan bi çarmêrkî didanişin. Li aliyekî Dîwanê xwarinpêjek hebû, tê de çar jin û deh zilam dişixulîn û hertim niqreyên xwarinê li ser êgir sar nedihîşin. Çi dema ku mivan diketin hindur, sîfra xwarinê li ber wan rast dibû û xwarinên pirtexlît ji ruyên mêvanan re dikenîyan.

Ew şev Dîwana Paşê ji mêvanên biyanî û ji yên nas û dost mişt î qûç bû, şewbêrkê gerr û fetil li dora xwe çartew dikirin. Gelek axaftin û gotin ji hin devên xuyani derdiketin û her kesî guhên xwe tapêl kiribûn li xwediyê dangan guhdar dibû. Piştî gelek peyv û gotina hin meselok û pêkenokan, bîstikekê civat rawestiya, da ku bihna xwe berde. Di wê valayiya hayji-hevnemayê de rîspiyeke bi hin awene badayî û hinek ji bi yên rast î dirust berê xwe ber bi Paşê ve kir û meselê anî gihande ser zewaca xortan. Îcar kalekî din ji hema yekê nekîr didu û berê xwe rast da Paşê:

- Ya Paşayê comerd. Tu mirovekî bi navûdeng î û welatê te ji xweziya dinyayê ye. Kurê te Rêzan heta niha ji bê zewac maye. Ew xortekî pîr zîrek, zana û cuwanmerd e; barê pa-

rastina welêt li ser milên wî ye. Niha çaxê zewaca wî hatiye û bihuri ye jî. Xwedêhebîna, ev çi ma tu wî nazewicînî?

Erê zewac û ne tişteki din. Piştî wê gotina bi deng Kurzad Paşa hinekî serê xwe şûti ber xwe kir û mîna ku li dana bersîveke rewan bigere bîstikê ji xwe re rawestiya, piştî bersîva xwediyê pirsê da:

- Ez dîzanîm ku tu çi dibêji û li çi jî difikirî. Lê ez di layê zewaca Rêzanê xwe de gelekî bi tirs im. Ez jî her mîna te lê difikirim. Lê ez dixwazî ku zilamekî xuyanî yê jixweşermkirî hebe û keçeke wî ya jîr î zana jî hebe ku ez ji Rêzanê xwe re bixwazim. Ewçax wê ji mala min re hîn bi xêrdintir be. Ma ne wîsan ye, mamê delal?

Piştî wê gotina Paşê, pêleke germ xwe li civatê lefand û ew serobîn kir; her kesî guhên xwe lê tapêl kirin, xwestin ku li gor têgihîştina xwe nihênîyeke tûj ji peyva wî bîderxînin. Hinek jî çavên xwe li hin qîzebavên nepenî gerandin. Lê gava Derwêşê mêvan ew gotina Kurzad Paşa seh kir, bi umîda ku wê diyariyeke mezin bidê hema rabû ser nîgan û bi dengekî nermoçki:

- Paşayê delal. Min seh kirîye ku keçeke

Paşayê Tengavstanê heye. Lê dibêjin ew keç yeke wisan zana, tijîfêhm û bi aqil e ku bi tena serê xwe hemû plan û programên bavê xwe dimeşîne. Ez bawer im ku Şîlanê babeta kurê te ye.

Nav û dengê delalî û çelengiya Şîlana keça Paşayê Tengavstanê li dinyayê belav bûbû û gelek siltan û serkarên dewletan dixwestin ku wê keçê ji xwe re bixwazin, lê kesî rîya xwe lê nedidît ku here wê ji xwe re bixwaze. Çimkî xwestina Şîlanê ne karekî hêsan bû, ji ber ku ew hem qîza Paşê bû hem di malê de serdarê xulam û suxrevanan bû, hem ji rêbaz û serwerê leşkeriya bavê xwe bû; timî di nava şêwr û qelşên bavê xwe de dilpikî û bi endamên encûmanê re kar û işên hêja dikir. Jixwe delalî û gewretiya Şîlanê ne karê pişkafîna zar û zîmanan bû, ku yekî karîba bi devkî bigota. Bedewtiya ku lê bû, li tu keç û zeriyan nebû. Şîlanê keçeke bejnşoxa noqzirav, lêvtenika devgrover û çavkespereke têlbrû bû. Dema ku ew dibişirî, kortikeke piçûk diket serê erçena wê û hînarokên ruyan xwe dikirin mîna du çavkaniyên Sîpanê û evîna xwe bi ser mirov ve bi tewra xunavê dibarandin. Dema wê kincên

resmî li bejna zirav dikir û çek diavête milan, pê dilên birîndar xweş û şên dibûn û giyana hestiyên rizî ji binê axa sar derdikete ser ruyê bejê. Jixwe wergirtina wê ya bi kincên pîrekan, herwekî tayê bitenê be li vê dinyaya ruhnîk û ji bihiştta ademîyan diyarî hatibe ruyê erdê wisan dilê xemgîn sergeşte dihişt. Şîlanê eynî wek mesela gulê, timî bilbilan li hawîdorê xwe qor bi qor kom dikirin. Bi yek dîtineke wê çavên kor ruhnî dibûn, dilên murde zîndegîyan dibûn, û keser û kovana ji ber tîna rewneqa bêhempayê her kesî derdmend dikir.

Navê Şîlana keça Paşayê Tengavstanê, tîneke giran li Kurzad Paşa kir. Ew xwe bi xwe sêwirî û di dilê xwe de got: Hêja ye ku ez wê keçê ji Rêzanê xwe re bixwazim. Ewçax sêra malbata min xirab jî nabe û ez ê hertim jê piştrast bim! Lê herwekî ku Paşê ew dengê Derwêşê biyanî nebiribe xwe, hiç deng nekir. Û di dilê xwe de xînamtiya bi Paşayê Welatê Rojavayê re da avakirin, dest bi mirovatiyeke germ kir û hinekî pê dilxweş û şad bû.

Ew şev piştî ku şewbêrik bi dawî hat, Kurzad Paşa rabû çû li oda xwe ya xebatê rûnişt, destê xwe avêt kaxezekî sor î bi keskî ve, û xameyeke

zergûnî jî xamedankê hilanî, xist navbera
tiliyên qal û jî Paşayê Tengavstanê re namey-
eknivîsî. Piştî silav û pîrskirina rewş û jiyanê:
Ya bîrayê min ê Paşayê Tengavstanê. Min
bihîztiye ku keça te Şîlanê pîr zana yî gewre
ye. Eynî wisan kurê min Rêzan jî babet û
hevdemê wê ye. Îcar ez bi vê nameyê li te dax-
waza mirovatiyê dikim û kurê xwe yê mezin
Berhîm xwezgînî dîşînim ba te. Eger tu mirova-
tiya min bixwazî û eger keça te û Rêzanê min jî
bi hevûdu qayîl bibin, hem bo min rind e hem
jî bo keça te wê bi xêrdin be!

Roja din sibe zû Kurzad Paşa rabû hazirîya
hinartina xwezgîniyan kir; bedlek cilê paşatiyê
li kurê xwe Berhîm kir. Rêzan jî di kincine
maqûl de werkir û kêlsîmeke xweşik da bejn û
bala wî. Hezar û pêncsed siwarên cengê digel
çek û rext bi wan re amade kirin. Du hezar
lokên huştiran jî malê dinyayê da barkirin. Du
hezar cotên hêstiran jî zêr, zîv û jî tiştên giran-
biha li pey êkdu xistin rêzê. Sê hezar cot axte jî
xwarin û pêxwarinê bar kirin. Û berê wan da
riya bajarê Tengavstanê.

Berhîmê kurê Paşê da pêşîya siwarên cengê û
hespê xwe ajot. Siwarên cengê li dû wî çarheb

çarheb ketin rêzê, hêstir û deve û axte jî li pey wan kişyan. Rêzan û çend serdarên xwe yên leşkerî li dawîya karwên ajotin û ber bi Welatê Rojavayê ve çûn. Ha wisa ajotin û çûn, lê rîya wan gelekî dûr û dirêj bû. Bê eger deh rojan, eger pazdeh rojan, na di roja huvdehan de nêzîkayî dan Serbajarê Tengavstanê.

Garis Paşa ew roj derketibû ser Bedena Tengavstanê û bi dûrebîna xwe li hawîdor temaşe dikir. Carek jî nişka ve bala xwe dayê ku tîpek siwar jî jor ve derketin û rast ber bi deriyê Bedenê ve hatin. Lê paşayekî bi wergirtineke tekûz li pêşîya wan e, li dû wî gelek siwarên cengê hene, li pey wan jî karwanê hêstir, huştir û axteyan kaşerêz bûye. Garis Paşa li hatina hewqas siwar pîr fikirî, rind bala xwe da wan, piştî xwe bi xwe got: Ne cengek heye ku ew têne vir, ew naşûflin bazîrganan jî û niha ne çaxê geşt û geran e. Gelo ev kî ne û bo çi têne vir?

Garis Paşa hey di nava wê xewna xwe ya şiyar de li rê û dirbên bi teşqele sêwirî û çavên xwe jî siwaran jî neniqandin, dûrebînê dane-xist ta ku siwar nêzê derî bûn. Hingê wî jî tewr û xeysetê wan derxist ku hebin tune bin ew

siwar mêvan in. Lê hema mêvan jî, îcar hewqasî pîr? Xwe bi xwe got û xwe ji jorê bera jêrê da, çû gazî serkarê xulaman kîr, lê qewîtiya hazîrkirîna şîva mêvanan û hayjêmana li hesp û heywanên wan kîr, piştî jî ber bi mêvanên xwe ve çû û derbasî aliyê derve yê Bedenê bû.

Karwanê xînamtiyê hat li ber deriyê mezin ê Bedenê rawestîya û bû şîngeşînga zenguyan, siwar tev ji hespên xwe peya bûn. Heçîka siwarên cengê tevek şûrên xwe berepêş kirin û besterêz sekinîn. Berhîm û Paşayê Tengavstanê jî bixêrhatîneke li gor qaydê paşatiyê dane êkdu, piştî jî Berhîm xwe û birayê xwe Rêzan pê da naskirîn. Garîs Paşa û Berhîm hêdî hêdî meşîyan, wî ew û Rêzanî birin li Dîwana xwe ya taybetî dane rêniştandin û xulaman jî siwarên cengê birin li mêvanxanê bi cih kirin.

Ew şev li Dîwanê Garîs Paşa bi Berhîm û Rêzanî re ket nava peyv û galegalan. Lê belê ew li hatina wan digel hewqase siwar ve hêjî difikirî, gelek disêwirî û hem jî pîr diramiya, lê tiştêkî jî ya din bi der venedixist. Erê: Hezar û pêncsed siwarên cengê, ji bo şer û qalên giran derdikevine rîyan û bi welatan ve diçîn. Lê

hewqas barên hêstiran digel hewqas ên huştiran û ev tiştên wisa giranbiha ku bi xwe re anîne, ne îşê şer û cengan in. Gelo, ev hatine çî û wê jî vir herin kur? di dilê xwe de dubare dikir û jî avjeniya bejê dernediket qada hêsantiyê, hin caran jî xwe di kûrayiya aqil û zîrekiyê de serobinkî dinoqa. Paşê ha wisan hêj keştiya xwe ya tégîhandinê jî deryaya xew-nexeyalan negîhandibû bendera encamê, xulaman sîfre hazir kirin û xwarinên curbicur li serê reqaftin dora êkdu. Li Diwanê Paşe û herdu kurên Paşayê Rojhilatê, ew hezar û pêncsed siwarên cengê jî li mêvanxanê şiv xwarin. Piştî dîsa Garîs Paşa bi herdu biran re ket nava axaftin û xweşbêjan, heta ku çaxê raketinê êdî nêz bû. Paşê herdu bira her wisan dane xeberdanê û dixwest ku ew şev tişteki jî wan fam bike. Lê Berhîm û Rêzan gelekî bi sekn û saman, pîr bi tixûb û sinor dipeyvîn û di xeberdana xwe de tişteki pê nedane çoqandin ku ango ew bo çî hatine wir.

Derengiya şevê êdî ne hindik bihurîbû, ew jî bi mêvanan re bûbû mêvan û dema pêşkêşkirina nameya mirovatiyê hatibû serbi-serê. Berhîm dizaniya ku mazûrvan jî pîr

bêsekan e û dixwaze ku zû pêhatina wan bîzaniye. Hêdika ew name ji berika xwe derani û dirêji destên Paşê kir. Dema Garis Paşa nameya devgirtî vekir û reşbelekiya wê xwend, êdî hemû şereş, raman û sêwrên neçak lê ruhn bûn, tev bi derbekê li ser serê wî xweşçak û rindhal bûn, şev lê xweş û hêsan geriya û êdî eşkere têgîha ku hewqas siwar tev xwezgîntiyên keça wî ne. Hinbihîn dilê wî yê neseqirî kete kûrayiya cihê xwe û ji wan ramanên têkel bi şûnde vekîşiya, xwe yeklemkir. Bêguman kêfa wî pir ji wê nameyê û ji hatina hewqas xwezgîni re hat! Jixwe ez jî li yekî mîna Kurzad Paşayê Rojhilatê digeriyam, ku Şilana xwe bidim kurê wî... Xwe bi xwe got û di dilê xwe de dubare kir.

Berî ku Garis Paşa tişteki bibêje, bi wê daxwaza bo mirovatiya ku ji Kurzad Paşayê Rojhilatê hatibû di dilê xwe de sêwr û arezûne xweş ên bêsinor damezirandin; di dilê xwe de gelek rê û dirb bo ticareteke nûjen avakirin û haziriya vegirtina hin welatên nû kir, per û baskên xwe bi ser welat û şaristanan ve weşandin. Hem jî nexşineya Rojhilatê anî ber çavên xwe, riyên leşkerî ku pê ve here rapêşî hişê xwe

kirin. Lê hin caran jî ew îş ka wê jê re xiş bikin yan nekîn dudilîyekê ew bi qîmê hingavt. De çi dibe bila bibe, mirovatiya bi Paşayekî wisan bi navûdeng re bo xwe şan û şerefeke mezin hesaband. Û nameya mirovatiyê çend caran hilanî danî ser serê xwe û li lêvên xwe hesikandin. Piştî destûr ji herdu bira xwest û rabû çû bi jina xwe şewrî. Lê jina wî ya Îngilîzî Marîa Xatûn hin jê bêtir kêfa xwe anî û razibûna xwe bo mirovatiya bi Kurzad Paşa re nikaribû binixumîne. Piştî ku Paşê raya jina xwe bi erênî jî stend, gotê:

- Nexwe rabe Şîlanê spehî bledilîne û wê bişîne eywana pîrekan. Bila lawîk jî bête wir. Eger dilê wan hevûdu girt û êkdu ecibandîn, ji xwe ez ê bersifa erêbûnê bidin Berhîm Paşa.

Marîa xatûn, ji ber ku xortekî Kurd dê bibûna zavê wê, di derengiya wê şevê de pîr kêf û sefa kir û rabû xatir ji xewa şêrîn xwest. Tu nabêjî wê hêj ji dema ku li mala bavê xwe qîz bû, camêrî û dilovaniya Kurdan bihîztibû û rind ew dinasîn ku zîlamên Kurd pîr girêdayê bi jin û zarûkên xwe ve ne û sazûmana malbatî li cem wan pîr girîng e hem jî zahf pîroz e. Ji ber wê kêfa xatûnê ya zêde êdî lotik ji hevûdu

sist nekirin, nigên wê erd ranegirtin û bi hele-bezeke sivik rabû çû mizgînî da Şîlana xwe. Lê pa jixwe îcar gava ku Şîlanê jî ew mizgîna xweş seh kir, deriyekî nû di bihiştta dilan de jê re vebû; ew xewn û xiyalên digel salên hewqasî dirêj tev lê rasterê geriyan, kam û mirazên wê gihane bêtixûbiyê û rabû bi lez û bez çû oda xwe; dolaba ferfûrî ya toqalmast vekir, kincine spehî derxistin û li bejn û bala xwe lefandin, dû re çû li ber neynîkê rawestiya têl û têrtîmar dane xwe; lêv û hinarokên şîmamokî bi dermanê ji boyaxa qalikê gûzan xweştî kirin. Piştî da kêleka Xatîka Medê û bi meşwerdekî çû li eywana pîrekan rûniştin, çavrêniya hatina dildarê dilê xam ê şeqvîn kir. Lê gelekî bê sebr û semax Şîlanê her li derî dînerî, ka di hatinê de dildar xortekî hêjayê kêlsîma wê ya narîn e yan na, qenim rind lê binere.

Herdu bîra bi tena serê xwe li Dîwanê ketîbûn nava xewn û ramanên bo bersîveke erênabûnê û di şûna xwe de her dihinzîrin. Her yekê wan bi çar çavên fireh li vegera Paşê dînerî û Paşê jî ne hindik dereng mabû. Ha wîsan ew hêj di nava kûrayîya erênayan de loqgurî dikirin, carekê bala xwe danê ku

jineke navsere gavên xwe bêpêjn avêtin hindur û şevxweşiyê da li wan. Herdu bira hindik silikîn, ji xwe re şaş man û hîn bêtir heyirîn. Lê ew heyr û matmayîna wan pêre pêre xwe guharte ser xweşî û şaneşîntîyeke bi dilviyan. Bi gotina Fermo, Rêzan de rabe were, xortê evîndar ji cihê xwe tişî jorê bû û rabû da pey Xatika Medê çû eywana pîrekan, li qarişî zeriya kezîzer a noqzirav rûnişt û berê xwe da ser bejn û bala zirav a bi kêlsîma lewendî.

Belam toreya nijadî hîn caran û li hîn deveran mirov fedîkar jî derdixîne. Ji hinekan weye ku mirov paşverû ye û ne sosyal e, yan jî axaftina wisan li xweşê hîn kesan rewa tê dîtîn û timî tê dubarekirin. Ji ber ku Rêzan hey fedî dikir ku wisan ziloq li nava çavên Şîlanê binere û hîn caran serê xwe li pêşberî wê şîmamoka dilaweran berjêrî erdê dikir.

Tu nabêjî ew livak û tewra Rêzanî, hîç li xweşê Xatika Medê û ya Şîlanê nediçû. Lê Xatika Medê hêdî hêdî Rêzanê çavreş da xeberdanê û hîn gotin ji hîn deverên cihê cihê anîne ba êkdû, bi xweşbêjan ve ristegovendiyeke payedar afirand, da qenim zû meşka fihêtiya xortê dildar ê li pêşberî zeriya kezîzera a çavhzelal

bîde dirrandîn.

Piştî rakirina wê firtona Medê ya di mabeyna çiyayekî qeşemê û yekî êtûnî de, herdu dildar hûrik hûrik bi hevûdu re ketin nava peyv û bêjeyan, li hev geş û xweş bûn û sikra xerîbîyê hilweşandin.

Demeke ne dirêj bihurî, ji nedî ve derî vebû û xatûnek hate cem Rêzan û Şîlanê. Lê pa çi xatûn! Xatûn hêj ji zeriye delaltir û naziktir bû; ruyekî geş lê bû, qey yekî digot ava Kaniya Laleş e. Porekî kej î gûnesmer li serê wê bû ku her têlek mîrabû şivtên Alaya Rengîn. Jixwe lêvên wê yên tenik ên şanîkî mîrabûn qeysiyên Meletê. Ji delaliya wê re hema yek ne dikaribû bixwe ne jî vexwe û timî rûne li bejn û bala narîn binere. Bi hatina xatûnê re, Şîlanê û Medê herdu rabûne ser nîgân û cihên xwe jê re vala hiştin. Lê Mariâyê ew bergeşa li ser destên xwe ya tije şîranî bir li ber Rêzanê çavbelek danî ser maseyeke piçûk û xêrhatineke xweş lê da. Hingê Rêzan dirûfê wê ji yê Şîlanê derxist, ku ya dê bibe xesuya wî ev bi xwe ye. Îcar ew jî ji şûna xwe rabû û çû destê wê maçî kir. Piştîre Maria jî tevî civata zerî û bengiyê zeriya xwe bû û tevan bi hev re xwe li

xeberdana şevê şidandin.

Ew şewbêrika xweş, li eywana pîrekan domand. Lehiya pêlên evîne xwe bera ser deryaya dilan da, keç û xort hay ji rêveçûna şeva şênîk neman ka çiqas şev bihuriye yan hêj zû ye. Di wê navê re Medê hema carekê ji nedî ve wenda bû. Tu nabêjî ew çûye ku mîzgînî bide Paşê, bêje: Erê, hewar rast e, xêr bi xweşî ye û tu gelsê û asteng derneketin holê. Bi tewrekî wisan badayî bi Paşê da zanîn ku Berhîm tu tişt jê nefamî û dîsanê şûnde vegertiya çû.

Ji wê mîzgîna pîroz re, herdu lêvên Garis Paşa gazek ji êkdu vekîşyan, bi dilekî xweş û şadan destên xwe avêtin qurmê simbêla û herdu alî badan. Dû re jî berê xwe da Berhîm:

- Mirovatiya bi bavê te re, bo min şerefeke mezin e. Daxwaza wî li ser ser û çavên min.

Piştî herêkirina Şîlanê ji kurê Paşayê Welatê Rojhilatê re, şadîmanîyeke şên kete Serbajarê Tengavstanê. Sibe zû leşkerên bando bi saz û awazên qaydexweş rêzbeste bûn û awane curbicur lê xistin. Dengbêjên taybetî yên leşkertyê bi nîklîne awecihê stiran û helbest gotin. Zerî û cariyeyên Serayê tev xwe kirin mîna şîmamokan û derketin pêşanekê reqs û sema

kirin û govend girtin. Ew şênî û şahîbe bi
 tîrêjên roja geş re silava xwe gihandin Tengava
 Tengavstanê. Dû re Paşê hazîriya merasîmeke
 taybetî bo nişankirina keça xwe kir; gîregîrên
 serbaz û polîsan digel malxwe û bermaliyên
 xwe hemû besterêz bûn, vebuhtî û berpirsyarên
 dewletê jî xwe li hawîdorê wan çardor kirin.
 Rêzan û Şîlanê bi êkdu ve milbestekirî hatin
 meydana Dilxweşiyê û bi pêplûkan ve havrazî
 ser kursiyên axaftinê bûn. Ha wîsan ew şahî û
 şîranî heft roj digel şevên xwe domandin.
 Piştî jî Berhîm û Garîs Paşa di navbera xwe
 de çaxê veguhaztina bûkê kifş kirin. Îcar
 Berhîm û siwarên xwe yê cengê rabûn xwe jî
 rêwîtiya Serbajarê Rojhilatê re hazîr kirin.
 Berhîm û Rêzan xatîr jî Paşê xwestin û di
 banga beyana wê roja xweş de jî Tengavstanê
 derketin rê û ajotin çûn Welatê Serbajarê Roj-
 hilatê.

Garîs Paşa bi wê mirovatiya bi Paşayê
 Welatê Rojhilatê re, gîhabû baweriyeke wîsan
 tîr ku nema êdî jî Rojhilatê ve çu talûke bi ser
 welatê wî ve tîn. Û çî dema ku lê biqewime yan
 serê wî bikeve teşqelene giran, dê zavê wî
 Rêzan bi hewara wî ve bê û Kurdzad Paşa jî di

raya giştî ya dinyayê de bo wî bibe alîkar.

Piştî çûna xwezgîniyan ji Tengavsitanê çend roj şûnde Garis Paşa hemû serok û berpirsyanên xwe yên leşkerî civandin û li ser nexşîneya Rojhilatê paln û qolanine nû xazerêz kirin. Lê belê Gêris hey çavên xwe li darên xurma mûç dikirin û hin awir ji ta bi gurciyên Gurcistanê digihandin.

Jixwe daxwazê sazûmana Tengavstanê li ser axa Anatoliyayê hebû. Tixûbê ku demekê gihabû Qeyseriya Romanî, berjêr şimitîbû û çûbû ta bi nêzî Tengavê rawestiyabû. Di salên kevnare de gelek şerên dijwan di navbera Serbajarê Rojavayê û Serbajarê Rojhilatê de çêbûbûn. Di wan şer û qaleyên giran de geh Rojavayîyan tixûbê xwe hevraz dehf dabûn û ber bi Navruwa Rojhilatê ve çûbûn, gahî Rojhilatîyan tixûbê xwe berjêr dehf dabûn û ber bi nêzîkayîya Tengavê ve şemitandibûn. Lê ew bi qederê sedsalekê dem bihurîbû ku di navbera herdu alîyan de çu şer derneketibûn holê û sîqûmatine kirêt neciriyabûn, tixûbê di navbera wan de ji cihê xwe neleqiyabû. Îcar bi dana wê keçê, herdu alî jî umîdeke pîr mezin dikirin ku êdî ji wê gavê û şûnde wê li şûna şer û

şematê germiya mirovatîyê giraniya xwe derxîne holê û destûra bûyerine mîna yên kevin nede.

Piştî rêwîtiya bi du heftîyan, Serbajarê Ros-hilatê mîzgîna vegera xwezgîniyan a ji Bajarê Tengavstanê hilda û defa şahiyê xwe li ber Seraya Dewletê gurgurand. Berhîn gava ji hespê xwe peya bû, bi pêplûkan ve hilkişiya çû derke-te banî û destê bavê xwe maçî kir:

- Bavo. Me bûka xwe nişan kir. Mîn û Garis Paşa di navbera xwe de biryar da, ku em ê di bîst û yekê adarê de bûka xwe veguhêzin.

- Lawê min, de bila bi xêr û xêrdîn be.

- II -

Serbajarê Rojhilatê xwe ji daweteke bêhempa re hazir dikir. Kêf û şahîne wisan zêde ketibûn nava xelkê, ku li tu deveran nedihatîn dîtî û heta wê gavê jî nehatibûne bihîztî, ne jî kes dikaribû salixê wê bide. Xelkê mîzgîni gihande êkdu, pêrozî li hev dan û mîna col û bi colan ber bi Seraya Dewletê ve çûn. Kurzad Paşa jî xwençe li xelkê belav kir û daxwaz kir ku her kes bi hûr û giran ve bê daweta kurê wî. Du meh berî bîst û yekê adarê li her kuçe û kolanêke Bajêr deng bi def û zîrnê ket, govendê gerr vedan, bû şahî û şehwar. Di her maleke bajarvaniyan de kêf û gešta wê roja bi nav û nişan xwe bi cih kir. Alaya rengîn li ser banê hemû xaniyan hate çikandî. Bûk û qîzên Bajêr xwe bi kîncên keskesor ve xemilandî. Ger li mey-

dana li ber Serayê be, hem li nava sûkê jî keç û xortên bajêr milbestekirî û qor bi qor digel şagirdên xwendegêh û dibistanan ve geredor bûn. Ji hawîdorê welêt, bi dehhezaran siwarên çê hatin Serbajarê şên û li meydana colanê hespên xwe ji bo rîya Tengavstanê ceribandîn. Ji nava wan hespan bîst û pênc hezar hebên bijare hatin niqandîn. Hewqas jî siwarên cengê ji bo anîna bûkê amade bûn. Piştî Kurzad Paşa deh hezar hêstir ji xwarin û vexwarinê bar kirin. Dozdeh hezar jî axte ji cihêzên Bûkê... Berî roja Newrozê bi bîst rojan wek cara berê, dişa Berhîm kete pêşîya siwaran û berê xwe dan rê, çûn bajarê Tengavstanê.

Bajarê Tengavstanê jî ji bo roja bîst û yekê adarê ku Şîlana xwe virêdikir, dest bi hazirîya şahîyeke bi şaneşîn kiribû. Her roj keç û carîyeyên Seraya Garis Paşa li keviya Tengavê bi xortan re cergebazî dikirin û Şîlana Paşê li kuçe û kolanan gerandin, mîna ku xatirê wê ji hemwelatîyan didane xwestin, mal bi mal rojbaşî da xelkê heta roja ku dawetvanî gihane wir.

Pêncî hezar siwarên Serbajarê Rojhilatê gava xwe bera nav Serbajarê Rojavayê dan,

rast çûn li ber Seraya Garis Paşa sekinîn û ji hespên xwe peya bûn, dest bi reqs û dilanê kirin; govenda sêpê leyztin, stiran û dilokên bi zimanê xwe gotin. Ew roj wan li wir Newroza xwe ji pîroz kir û bûyera Newrozê ji xelkê bajêr re gotin, ku: Dehakê Ereba timî xwîna xortên cindî yên Kurd vedixwar û mixê wan ji bi herdu marên xwe didane xwarin. Lê rojekê Kawayê Hesinker daqmoqê xwe hilanî û çû li nivê şilika serê wî xist, mejî lê kir mîna dew û xelkê xwe ji binê sazûmana wî rizgar kir! Ha ew roj û ev roj, bîst û yekê meha adarê bûye cejneke pêraz a neteweyî. Îcar bi wê sêwr û ramanê ye ku roja gihandina azadiyê her sal bi şax û şoxeke bêhempa ji aliyê Kurdanve tê pîrozkirin...

Garis Paşa nehişt ku dawetvaniyên wî ew xwarinên bi xwe re anibûn, çêbikin. Wî ew roj ji kîsî xwe du hezar coneqa, sê hezar beran, çar hezar berx, pênc hezar kavîr dane serjêkirin û digel birinca Çînê ji wan re kirin şiv. Piştî xwarina şivê, îcar fêkiyên curbicur danîne ber dawetvaniyan û bû noşenoşa bi peyale û îskanên bade û meya hingûr... Bi wê tewr tevgerê şemla şevê giha seretaya evîneke

bihiştî. Li aliyê din jî keç û zeriyan dest bi hinekirina dest û zendên Şilana kezîzer kîrin û reqsebazîyan xwe li êkdu rapêş hingavtîn.

Di wê şahî û şevxweşiyê de, bala hinek serdarên leşkerî yên Kurzad Paşa kete ser wê ava Tengava Tengavstanê û li Deryaya Mîrmi-ryê çavan ziloq kîrin. Dilê wan pîr bîjiya wê ax, Derya û Tengavê. Ji ber hindê êşeke giran dilê hemuyan hingavt û avşûtik ji devê serdaran daweribî, cerg ariyan û di dilê xwe de berfirêkirina tixûbê xwe ta bi wê deverê gihandin serbîserê. Berhîm jî ew şev ne hindik tengîjîbû û hema serî lê dox dibû. Hin caran bi henek û qîrf, yekcaran jî ji dilê safî: Gereke em timî li vir goştê masîyan bixwin, di hinavê xwe de disêwirand. Lewra di demekê de tixûbê qedîm li vir bûye, xwe bi xwe digot û dibiland...

Sîbehê zû dawetvanî rabûn bûka xwe li hespekî nêr siwar kîrin, da ku berê bûkê yê pêşî nêr çêbibe û bi rê ketin. Lê pa hespê di binê bûkê de! mala xwediyê wî ava be, hema nebêje hesp bêje filek bû û di şûfê şêran de afirîbû. Çaxê bûk lê siwar bû, pîrozê delal hema dêla xwe hilda jorê û serê xwe tîk bilind kir. Li pêş û paşê bûkê herwekî du çeper çêbûbin ew xist

mabeyna du tabiyan, zînê di binê wê de jî hindik dakete jêrê û bi firefir ber bi aliyê derketina rojê ve beziya. Deh hezar siwarên Garis Paşa bi zeyiya xwe re hevrêber bûn. Paşe jî bi peyatî li pêşiya wan qederek meşiya ta ku ew jî deriyê Bedenê bihurînadin. Li wir gava Berhîm xatir jî Paşê xwest, Paşê got:

- Bîrazî. Hûnê sê roj herin bigîjin baxçakî mezin. Ew baxçe yê seyrangeha min e, li wir hiç nesekinin û neçin navê. Hûn ê sê rojên din jî herin, bigîjin baxçakî din. Li wir hûn dikarin bisekinin û herin li navê bihna xwe berdin. De îcar herin, jî hewe re oxir be.

Siwarên Welatê Rojhilatê dest bi cirîd û colanê kirin û li hawîdorê bûka xwe tûr avêtin; geh kumên êkdu hingavtin û carna jî wek şerê bi rim û mertalan bi hevûdu re leyîztin. Ji her tiştî zêdetir wan dixwest ku hunerê xwe nişanî siwarên Garis Paşa bidin. Lê siwarên Gêris hiç têkîlî leyztika wan nebûn û bi rengê parastina dawetvaniyan hespên xwe bi rêzbeste ajotin ta ku jî Bajêr dûr bûn. Ha wisan ew hêdî hêdî bi dawetvaniyan re meşiyên heta ku gihane Çiyarêzên Belik û li wir xatir xwestin, tev bi şûnde vegehiyan çûn Bajarê xwe. Dawetvanî jî

li riya xwe sê roj domandin, gihane baxçê sey-
rangeha Paşê.

Berhîm li pêşiya siwaran bû, bala xwe dayê
ku baxçe hema baxçe ye. Xwedê mala xwediyê
baxçe ava bike; hawîdor bi dîwarekî qalind î
bilind mîna yê sûran dorgirtî ye. Dîwar weke
dirêjtiya sê bejnan bilind û bejneke jî fireh bû;
bi kevîrên berezî hatibû lêkirin. Deriyekî
derge yê jî pola li ber bû, her aliyekî wî heft gaz
û niv fireh û sêzde gaz û çarîkek jî bilind bû.
Serê bîzmarên di herdu aliyên derî de, mîna
yên şer û maran tev bi nexş û nimûşan ve xe-
milandî bûn. Firehiya baxçe bi qonaxa du
rojan û danekî bû, dirêjayî jî bi qonaxa rojekê
û sê danan... Pîrantiya erdê wî deş, aliyek jî
çiya bû. Ji wan çiyayên bilind ava kanîsarkan
timî bi co û colan berjêr dibû. Ew av li deştê di-
gihane ser hevûdu û xwe kiribûn çemekî mezin,
mîna xaçerêzê li hemû qozî û qewêran dorme-
dar dibû. Bend û benda çem darên selwa
hilkişabûne ber perên ewran û timî bayê hênik
xwe di mabeynê re dihejan. Nava baxçe heçîka
deverên rast, tev bi darên fêkî hatibû xemilan-
din. Li binê wan, giyayên rengareng serî
hildabûn û ji nava xwe çiçekên keskesor der-

xîstîbûn jorê. Peyariyên li navê gazek fireh bûn û bi kevirên mermer dikişiyane ser hevûdu. Li kêlekên wan bi her du-sê sedan li deverekê kursîne bo rûniştinê xwe ji mirov re nişan didan. Û guliyên daran çiçek û tahlîkên xwe li raserê wan vegirtibûn. Li deverên heçika gir û çiya qefle bi qefle pezkûvî, xezal û gakûvî digeriyan. Jixwe qebeqeba kewên rîbat xasma di kazîma sibehan zû de gava dev pê dikirin û dixwendin, qey yekî digot hema qîr û qiyameta Newrozê ye û ez ketime navê. Ferxikên kîvroşkan timî bi hevûdu re li ser wan peyartyan dileyîztin û niçeniç dikirin. Carna jî ew dihatin nêz û nigên mirov dadilastin. Were jî vê ket û nefela tê de ku diavêtin hetanî diguliyê. Were hafa çîweçîw û qîdeqîda hewqas zerzerok, şalûl û kotirên li serê dar û zînanan û li nava giyayê ku bi zîmanîne pîrtexlît, bi deng û awazên qaydexweş deng ku bang dikirin...

Baxçe ji kêf û geştan re devereke pîr xweş û şên, gelekî rind û delal bû, bihna mirov lê derdiket. Gava yek dikete navê, nedixwest ku jê derkeve, diviya saldozde mehan li wir bîmîne, li navê bigere û kêfa xwe dubare bike. Reng û ruyê baxçe bi şênî û şadan bû, timî ji mirov re

dikeniya, herwekî dixwest ku ew bi tenê nemîne û bi mirovan re mirovatî û dostî bike.

Êvar derreg bû, rojê dikir êdî xatirê xwe yê rojane ji ax û ava bej û zeryayê bixwaze û riya xwe bi ser welatine din ve bixîne. Tenê hin tîrêjên xwe li ser çiyayên bilind hiştibû û kumbeta serê wan kiribû mîna taceke zêrîn. Tarîtiya şevê jî xwe gihandibû seranserê deştan û di newal û geliyan de hîn bêtir dihate xuyakirin. Bayê hênîk dest pê kiribû û xwe dileqand, ber bi firehiya welatan ve tûj diçû.

Berhîm gava çav bi wî baxçeyê hewqasî xweş û şên ket, gema hespê xwe şîdand û berê wî şûnde vegerande ser siwaran:

- Zarûno! Berê xwe bidin nava vî baxçeyî. Em ê îşev bihna xwe li vir berdîn û têr rakevin, sibehê em radîbin li riya xwe didomînin.

Berhîm rast ajote nava baxçe û li dû wî ew pêncî hezar siwar kîşyan, çûn li navê peya bûn. Li wir çadîreke taybetî ji bûkê re vegirtin, çadira Berhîm li kêleka ya wê. Siwarên cengê jî bi rêzê çadirên xwe li mêrgan vegirtin. Û di nava wî baxçê xweş de ketin zewq û sefayê; kew kuştin, xezal gurandin û li kêleka çadîran agir dadan, goştê nêçîrê dan bistê û ji xwe re nanê

sêlê çêkirin.

Li nava baxçe zinarekî bilind hebû, di nivê wî de lemelema kaniyekê bû û aveke gurr ji xwe diavêt derve. Ew kanî timî ava xwe li qeysekê diavêt. Ava wê gelekî zelal mîna çira şîr bû, pir şêrîn weke çirava hingiv bû. Hin caran rengê xwe li ber tarîtiya şevê diguhart û leylan dida raserî dar û zinarên li dora xwe.

Berhîm bala xwe dayê ku ava wê kaniyê ji ya hemû kaniyên din zelaltir xuyan dike, çû tasek av jê vexwar. Pêre pêre dilê wî xweş bû, rengê wî geş bû û hênîkayîtiya dil û hinavên wî pêl bi pêl bilindtir bû. Piştî wî ferman da ku her kes ji wê kaniyê av vexwe û ji yên din kes venexwe.

Ew şev di derengiyê de Terxanê Serdar digel pêncî û pênc serbazên bijare şûrên xwe girtin û çûn li ber deriyê derva nobet girtin. Her ku şev çû, sir û sermayê rûçikên xwe derxistin holê û bayekî gurr li wan rabû. Lê hema ba, çî ba bû! Fîrefîr û wirewireke wîsan bi tirs jê dihilat, hema digotin qey ga û masî xwe dileqînin û hahaye ku dinyayê serobin bikin! Bi horîn û borîna bayê re, îcar ewrên li asîman jî dest bi gef û gurrên xwe kirin, qîr û qiyametê lidar xistin, şîrçeşîrq û gurmîni daxistin behr û

bejê. Ji ber wê tirs û zelzelê hindik mabû ku ev dinyaya girover ji tirsan vezele û mîna Deştê Mûşê xwe pahn bike. Piştê îcar baranê tola-ziya xwe nişanda. Aveke gurr ji ezmên dawerîbî û pê re jî mij û moraneke kor qadê vegirt. Piştî rawestina baranê, digel colana mijê îcar teyrokê şevbaşiya xwe gihande ser baxçeyê şên. Hinek şûnde jî berf barî. Ha wîsan bi qedere saetekê دنیا bû şibtê Tofana Nûh Pêxemberê Cûdî; lehî rabû û dar û ber bi xwe re kaşerêz kirin, newal û mesil tev mişt bûn û eynî weke deryaya Wanê av li dora hevdûdu geremol bû.

Piştî wê tofildûmana bi sosret, hinbihin bergê asîman vebû; ewrên bi xezeb firrikîn û دنیا bû çik sayî. Îcar Terxan û peyayên xwe çî bibînîn baş e! Dîna xwe danê ku ziyayekî maran xwe li ser sûra baxçe hawîdor kiriye, dûvê xwe daniye ser sivdera derî, xwe li dorê fitilandiye û serê xwe aniye daniye ser dûvê xwe, hema ziloq li wan dînerê. Ew hinekî ber pê ve çûn û lê nerîn. Zîya, mîna evîndarê ku çav bi evîna xwe bikeve hema ziloq bû û tûj li nava çavên Terxanê Serdar nerî. Terxanê Serdar û hevalên xwe ji tirsê wî Ziyayê kesnedîtî behitîn û ji devgerê ketin. Lê wek mesela ku

dibêjin, xêra tirsê ji mirinê re çênabe, şûrê xwe kişand û êrişê wî kirin. Zîya hema devê xwe vekir û pifê wan kir. Çewa ku newaleke fireh li ber wan vebe, bayekî gurr ji devê wî derket û ew tev li berê çûn, her yekê wan bîst teqle li ser hevûdu avêtin û bi erdê ve xwişikîn. Bistikekê şûnde Zîyan devê xwe girt, ba jî sekinî û ew li cihê xwe aman. Terxan rabûn ser nîgan, şûnde fitilîn hate nêz û li Zîya nerîn. Zîya jî hema devê xwe jê re vekir û girt, mîna ku gef lê bixwe ew tirsand. Îcar Terxanî çî bibîne baş e. Dît ku di her aliyekî devê wî de sêsed û şêst û pênc diran hene; her diranek jî sih û pênc gaz dirêj e û di şkefta devê wî de mîna pozê çiyayên tûj wisan bi rêzê hin newal û gir hene ku nayêtin jîmarê. Lê jixwe derziya ku di serê zimanê wî de ye, mîna şîşa brûskê tûj û dirêj e û lemelema guriya êgir ji devê wî dibare. Terxan ji hêbeta wî tebayê mexof tirsîya û di şûna xwe de şemirîn. Di wê navê re bistikek bihurî, dîsa Terxanê Serdar nav li xwe da û şûrê xwe hejand kir ku êrişê Zîya bike, lê Zîya vê carê hat xerberdanê û bi zimanekî nerm got:

- Terxan. Tu yê çî bikî?

- Ez ê te bikujim.

- Tu nikarî min bikujî. Binêr te bi pifeke min hewqas teqle avêtin. Lê eger ez vê carê hilma xwe bikşînim, ewçax tu û heywanên xwe digel tiştên we tev, bi dar û berên vî baxçeyî ve dê bikevin nava min û we tevekan dadî-qurtînim. Vê yekê rind zanibe, kuştina min ne karekî hêsan e û tu xwedigîyan jî nikarin min bikujin. Lê ez ê tiştêkî ji te re bêjim: Derdekî min heye. Ew derdê min pir giran e, bê derman e û dermanê wî nîne. Ez, ji bo çareserkirina wî derdê xwe ye ku îşev hatîme vir! Jixwe tu tenê bi serê xwe nikarî bersîva min bîdî. Îcar bişîne pey Rêzanê Paşê bila ew bi xwe bête vir, çend gotinên min jê re hene ez ê bêjim.

- Ka ji min re bêje.

- Naaa! Heya ku Rêzan neyê vir, hûn yek ji nava baxçe dernakevin der.

Terxanê Serdar çû wê meslê gote Berhîm. Berhîm gava hate ber derî û çav bi wî Ziyayî ket, jixwe herdu çokên wî qurifin û ji tirsan nema êdî karibû xwe li ser nigan ragîre. Piştîre bala xwe danê ku tu çare nîne, destûr ji Zîya stendin ku siwarek ji nava baxçe derkeve û here Serbajarê Rojhîlatê, da xeberê bide Rêzanê zave.

Wê şevê zilamek li hespê xwe siwar bû û berê xwe da Serbajarê Rojhilatê. Serbajêr jî bo şahiya anîna bûkê xwe xemilandibû; li her alî govend û dîlan dihatin kîrin û qîr û qîyameta Seraya Kurzad Paşa gîhabû asîmanê banî. Gava xelk çav bi siwarê qasid ket, jî wan weye ku bûk jî li pey wî tê û dest bi kêfê hîn germtir kîrin. Lê siwar bêmade bû, rûçikên wî kîrî bûn û diponîjî. Dema wî meselê got Rêzanî û Rêzan hema bê his û pis çû kincên şer li xwe kîrin, şûrê xwe hilda û li hespê xwe siwar bû berê xwe da rê ber bi Rojavayê ve çû, her kes têgiha ku siqûmateke mezin li dawetvaniyan qewimiye. Bi derbekê ew kêf û şahiya dawetê xwe bi şîn û reşiyê ve bermeqlûb kîrin. Her kes di şûna xwe de sar ma û şemirî, dawet rawestiya û Serayê Alaya rengîn daxiste nêvî.

Rêzan Çaloyê xwe digel beza bayê ajot. Rê û dirb xwe li ber Çalo nedîgirtin; newal û gelî li berê dibûn mîna kort û mesîl, çiya û deşt dibûn fena kuçe û kolan. Ha bi wê bez û colanê Rêzan roja din êvarê xwe gihande baxçe û li ber derî pêrgê Ziya bû. Dema Ziya ew dît pir kêfa xwe anî, bi peyvîne devliken pê re hat xeberdanê:

- Rêzan. Eger tu derdê min derman bikî, ez ê

xwe ji dora baxçe bidim alî, da ku milletê te derkeve û bûkê bibin. Lê eger tu nekî, ez kitik îro ji we sax nahêlim.

- Derdê te çi ye?

- Tu yê herî Şûrê Qoloyê Mirîxwir ji min re bînî.

- Eger tu nikaribî şûrê wî ji xwe re bînî, ma ez ê çewa karibim herim ji te re bînim? Jixwe ez nizanîm Qoloyê Mirîxwir li kur e jî!

- Erêêê, erê Rêzan! Eger tu bidî xwe, tu dikarî herî bînî. Ne beredayî ye ku ji te ere gotine: Fetha dinyayê li ser destên Rêzanê kurê Kurzad Paşayê Rojhilatê çêdibe! Di dinyayê de ji te pê ve, wekî din tu kes nikare here wî şûrî ji min re bîne. Rêzan eger tu herî çi bê serê te, ez ê ji Terxanê Serdarê te re bêjim. Û heta roja ku tu werî jî, xwarina xelkê te her roj li min. Ji êm û alifê heywanan re jî çi lazim bibe, li min. Û çi roja ku tu li wan deran Xwedê neke eger bêti kuştin, ez ê xwe ji ser dora baxçe bidim alî, bila xelkê te bi riya xwe ve here.

Rêzanê ku hêj hina zavatiyê bi destan ve ter bû xwe bi xwe sêwirî, lê tu çare nedît. Piştî gote Zîya:

- Soz û bext?

- Erê. Rêzan, bi bext û soz.

- De ka bêje. Tu yê çî jê bikî?

- Rêzan. Ez niha ji te re nabêjim. Lê gava bi xêr û xweşî te şûr anî hingê ez dê ji te re bibêjim. Tenê ez niha vê yekê karîm bêjim ku, ez xwe tawanbar dibînim û dixwazim ji binê wî gunehê giran bifilîtim.

Rêzan li pêşberî wê daxwaza Ziyayê merd bêgav ma; yan wê biçûna jê re şûrê Qoloyê Mirîxwir biantiya, yan jî di wê şevê de ew tev dê bibûna êmê wî. Lê Rêzanê zava biryara xwe da ku here şûr bine û bi çî siqûmatên giran dibê mal bila bibê jî, da xelkê xwe ji wê tengasiyê xilas bike. Rêzan li wê hina ter a li destên xwe nefikîrî, li bûka serbixêlî nesêwirî û xwe ji çûna bo anîna şûr re amade kir.

Rêzanê zava ji ber dilovanî, mirovperwerî û dîlzîzbûna xwe, tu caran nedixwest ku serê kesî biêşe yan hinek derdmend û xemnak bibin. Wî hertim gelşên xelkê xwe çareser dikir, ji bavê xwe zêdetir xwe berpirsyarê hemû hemwelatîyan didit. Çî daxwaz û pêdiviyên welatê bavê wî hebûna, pêşî ew dikete suxrê û bi şev û rojan dişxulî. Jixwe parastina jiyana pêncî hezar siwarên dawetvanî, ji qulçavka dilê xwe bêtir

pêwîstiya parastinê bo xwe berpirsariyeke girîng didît. Ha ji ber wê yekê Rêzan dîzanibû ku ew rîya wê pê ve here ya çûn û nehatinê ye jî, lê ew li çûnê bi vegera ihtîmala belkî bûna jî xwe hazir kir. Rêzan dû re çû binê çadira kekê xwe Berhîm:

- Va ez diçim rîyeke pîr dûr, ya çûn û nehatinê. Eger ez hatim jixwe rind e, lê eger ez nehatim, tu Şîlanê li Terxanê Serdar mehr bike. Hema hesêbî ew, di şûna min de birayekî we ye.

Berhîm û Terxan kesî bi çûna Rêzan a ji bo anîna şûrê Qoloyê Mirîxwir nehisandin. Li nava baxçe her kes di kêf û sefa xwe de bû û govend lîdarketî her seredor dibû; qîr û şemata govendgêriyan li taht û zinaran dengvedêr dibû. Rêzan bêdeng rabû xatir ji kekê xwe Berhîm û Terxanê Serdar xwest û derket çû binê çadira Şîlanê, bixêrhatineke melûl da wê jî û mesela çûna xwe gotê. Piştî li Çalo siwar bû, berê xwe da rê û terkesrî dinyayê bû, li rîya nenas ajot û çû. Di derketina ji deriyê baxçe de, Zîya deng lê kir:

- Wa Rêzan. Tu yê herî, herî û herî heta ku digîjî perê dinyayê. Li wir çiyayekî mezin heye.

Min seh kîriye ku Qoloyê Mirîxwir di şkefteke li wir de dijî. Lê pîr hay ji xwe hebe, ew peyayekî pîr bêbext e û ji mala bê bextan e! Ji xelkê xwe re jî bêje, bila timî ava kaniya Zinêr vexwin. Mirov bi vexwarina wê ne pîr dibe û temenê jî pê dirêj dibin. De here îcar oxir û felekên te yên xêrê bin. Lê ha tu vê jî jîbîr meke; dibe ku tu deh salan şûnde vejerî, dibe ku bist salî şûnde... Her çiqasî tu dê pîr zor û zehmetî bibînî jî, lê li wê gorê hewqas tu yê kêf û xweşî jî bibînî.

- III -

Rêzan serê hespê xwe berda rê, zengû lê niçandin, bi çargavî ew ajot û çû. Îcar wek mesela ku di çîrokan de dibêjin: Çol û çolistan, berrî û berristan, havîn çû ma zivistan, serê Rêzanê kurê Kurzad Paşayê Rojhilatê hê ji nû ve kete nava şeq û deqên bi xax û giran. Rêzan hespê xwe ajot û bi çîyan ve çû, li newal û geliyan rast hat, li deştan qelibî, kincên wî peritîn, hêsîr û evdal bû, pekûk û reben bû, di riyan de birçî ma, giya û pincara çolê xwar, jahrî kete girara wî û ji xwe re li dinyayê geriya... Bi şevan, bi rojan hespê xwe her ajot, çû û hey çû. Ha wîsan bi wê gerrê, bi wan fetl û dewran heft salên Rêzan kuta bûn, di sala heştan de rojekê derket serê çiyayekî bilind ku nivê dinyayê jê ve xuya dikir. Wî kir ku xwe

bera aliyê pišta çiyê bide, carek bala xwe dayê ku êdî weş di hespê wî de nemaye û xwe li ser nîgan ranagire. Ew bêgav ma û peya bû. Lê îcar çî bibîne; nerî ku her çar simên Çalo mihiyane û goştê sor derketiye derva. Hesp wisan bêxêr û qels bûye ku weş tê de nemane. Rêzan xwe bi xwe got: Ez hespê xwe bikujîm çênabe, ez wî li vir bihêlim û herîm jî hiç nabe. Lê eger bar û piştî be jî, hema hedana min pê tê bes e. Hesêbi Çalo hevaleyê e û bi min re tê! Rêzan hespê xwe destkêş kir û berê xwe berjêr da, jî çiyê datek xwarê.

Ew rîya ne rê ya ku Rêzan tê re ber bi welatekî din ve diçû, hem jî welatekî biyanî yê ku li pišta çiyayên dormadorê dinyayê dima, herweha ku wî ne derek dinasî ne jî rîyeke hêsan dizanibû, ajot û rast çû. Xwe beruber berjê berda û Çalo li dû xwe destkêş kir, çû giha ser kaniyekê. Li wir hespê xwe berda mêrgê û wî jî jî xwe re hinek pîncar çinî, bir li ser kaniyê şûşt û xwar. Piştî jî serê xwe danî erdê bihnekê raket.

Rêzan dema jî xew şiyar bû, çû bi gema hespê xwe girt û berê xwe çolebir da nerîyan. Ew hinekî çû, carek dîna xwe dayê ku wa tebayekî

nola girekî mezin û bilind li ber deriyê
 şkeftekê rûniştiye û hema nav li xwe dide, xwe
 bi xwe dibêje: Waaah! Ez heme, ez Qoloyê
 Mirîxwîr im. Fetha dinyayê li ser destên min
 çêdibû. Min di bîstikekê de Rojhilat û Rojava li
 hev didan û dîsa vedigeriyame şkefta xwe.
 Rêzanê kurê Kurzad Paşa ji tîrsa min newêribû
 biçûna ref û nêçîrê. Lê felekê mala te xirab be,
 niha îro te ez kor kirime, te ez xîstîme ber
 deriyê vê şkeftê û hedana min nayê, tenê ez bi
 şûrê xwe dileyîzim û kenê zeriyan bi xwe
 tînim!

Erê, hema navê wê şkeft bû, di binê çiyayekî
 mezin de bû û devê wê gelekî fireh, sivder jî pîr
 bilind bû. Qey yekî digot valayîya devê Geliyê
 Zîlan e û hatiye ketiye binê wî çiyayê bilind.
 Gewdê Qolo weke sîpanekî bilind û wîsan jî
 qirase bû. Her şeqek simbêlê wî, mîna rêsiyekî
 qalind û stûr bûn. Her guhekî wî mîna
 merşîkekê fireh bû û bi ser girmilkên wî ve
 dakîşiyabûn. Herdu çavên wî, ewrine fiq sipî
 mîna ku taqê asîman vegirtibin li serê nixumî
 bûn. Her firnikêkî wî mîna du kulfikên kewarê
 fireh û grover bûn. Bi rûniştî gava ku wî
 zendên xwe bilind dikirin yan gava milên xwe

dirêjê tiştêkî dikirin, weke rima Rostemê Zal dikîştîyan. Û herdu lepên wî mîna penceyên şêran bûn.

Rêzan hem li rîya xwe çû hem jî guhdariya dengê wî xulyaqetê xerîb kir û çavên xwe jê ne-niqandin. Erê hinbihîn bawerî jê re çêbû, yê ku ew diçe serdana şûrê wî, ew teba bi xwe ye ku wa li ber deriyê şkeftê rûniştîye. Gava nêzikayî lê da, xwe bi xwe got: Eheh! Nexwe rast e Qoloyê Mirîxwir ev e. Ê de baş e ji min û wî re! Lê dema nêzîktir bû û rind lê nerî, saweke giran ew girt û dilê wî reqîsî. Rêzan dît wa şûrek di destên Qolo de ye ku bi qederê bîst û pênc gazan dirêj e û bi heft gazan jî fireh e.

Qolo bi şûrê xwe dileyîzî û her carê qasekî ew dida çoka xwe, mîna kevên ditewand û digot vîlîr diavêt. Bi her avêtinekê re şûr bi qûnaxa sê bîst û çar deh sedan dûr diçû. Piştî wî destên xwe li wan gelî û newalan dipaland, şûr didît û dişa dibire ba xwe. Careke din dişa şûr wisan dida çoka xwe ditewand û diavêt...

Roj jî Rêzan re hatîbû serbîserê û fersenda wî ketîbû ber dora ku amaca xwe bi cih bîne û xelkê xwe jî devê Zîya rizgar bike. Li wir Rêzan Çaloyê xwe di cih de hişt û ber bi Qoloyê

Mirîxwir ve çû, xwe bêpêjn kir û li pawuka avêtina şûr sekînî, da rahijê û ji xwe re bibe here.

Qoloyê Mirîxwir gumana mirina xwe dîkir, lê gumana Rêzanê Paşê nedîkir ku wê rojek ji rojan lê rast bê yan dê xwe bigehîne ba wî. Rêzan ji bêvila wî dûr bi çend gavan sekînî û xwe li hêviya avêtina şûr telandi. Qolo careke din mîna berê disa şûr da çoka xwe, tewand û avêt. Rêzan ji çû rahîştê, lê mala xwedî wêran bibe hişaro pirî ku giran bû nikariya ji erdê rake. Îcar wî şûr bi erdê ve xirîkand û ji şûnê dûr kir. Qolo gava destên xwe li şûr gerand û nedit, xwe bi xwe got: Eheh! Welehîn şûr çû. Ewê ku bir, wê hin tiştên din jî bibe! Îcar wî jîya kavanê xwe ji kevên vekir û seriyekî bi qulpa kalanê şûr ve hişk girêda, serê din ê jiyê jî li ranekî xwe girêda û kalan da çoka xwe tewand weke şûr avêt. Rêzan çaxê dît wa kalan jî hat, çû rahîştê da bibe cem şûr. Û Qolo bi jiyê girt bi zirp kişand. Rêzan ji şûna xwe heliqî, çû li ber Qolo ket erdê. Qolo destên xwe lê gerand û ew da ber pozê xwe bihn kir, piştî keniyahem jî bi kenekî wisan zêde ku di şûna xwe de lal bû:

- Wîîî! Hey Rêzanokê min. Delalê dilê diya xwe, şêrînê dilê bavê xwe, ezîzê ber dilê xelkê xwe, evîna dilê kezîzeran, merhema devê birînan, derdê dilê xemgînan, rêwiyê rîya bêçûnan... Hey malmîrat! Ka bêje? Ma ewê ku te şeyande vir, qey gotibû ku tu yê kalanê şûr jî binî? Na, wî behsa kalanî hîç nekiribû, tenê şûr jî te xwestibû! Lê hûn kesên navruya Rojhatê timî dixwazin her karê xwe bi saxlemî bikin. Lê hûn jî heq dernayên, vêca hûn xwe jî tê de wenda dikin. Qey ne wîsan e, Rêzanokê min?

Qoloyê Mirîxwîr yekê nekir dîdu û bi Rêzan girt ew li hevûdu pêça xist binê çoka xwe. Rêzan, çewa ku mêşek ketibe binê destar di binê çoka Qolo de wenda bû û bi ser hevûdu ve givişî, bihn lê çikiya û kete welwela rihê xwe, ber bi mirîneke bédengî ve çû. Lê jî xwe bêtir hingê ew li xelkê xwe yê dilê Zîya fikirî û li Serbajarê bavê xwe sêwirî, ku tavil piştî mirîna wî hinek li wan zordetî bikin û hebûna wan jî holê hilînin. Ha wîsan Rêzan hêj xwe jî binê deryaya fikr û ramanan negihandibû keviyê, Qolo ew jî binê çoka xwe derxist. Hinekî bihna Rêzanî derket, û ew têgiha ku

mirin jê re jî pir hêsan e, heye ku rojek bê serê xwe deyne nav axa sar. Piştî Qolo rabû ser nigan:

- Rêzan. Ka min bibe ba şûrê min.

Rêzan bi destê Qolo girt û wî bire ba şûr. Qolo rahişt şûrê xwe û herdu veşeriyên dişa hatin ber deriyê Şkeftê. Wek berê dişa Qolo şûrê xwe da çoka xwe û heliqand, piştî destê xwe avêtê anî û dişa heliqand... Qolo her wisan bi şûrê xwe leyizt, Rêzan jî li kêleka wî rûnişt û eynî weke wî şûrikokê xwe da çoka xwe û heliqand. Lê şûrê Rêzan bi qedere bîst gavî dûr diçû û digot şelp li erdê diket.

Rêzan li cem Qoloyê Mirîxwir ma, ta ku meh û heftîyan êkdu dagirtin û salek kuta bû. Di wê navê re Qolo tu tişt negotê, ne jî ezyetekê da wî; xwarin, vexwarin didanê û mîna xwe postekî lê kir. Lê Rêzan xwe dil dizanibû, hem jî jiyana bi dilîtiyeke pir zor î bîzehmet...

Rojek jî rojan Rêzan dît ku Qoloyê Mirîxwir jî nişka ve kenîya. Lê pa kenekî wisan kir ku êdî lal bû, hem jî navê keçekê hilda û mîna ku pê re xweşdev dibê xwe hejand û bir û hanî. Rêzan lê heyirî ma û zilq bû û li devê wî nerî. Qolo jî her li evîna bi derew beziya, hin caran

di ber xwe de sêwirî, piştire bi dengêkî berz qêriya:

- Rêzan. Ez şûrê xwe nadim te ku tu ji Zîya re bibî. Daxwazeke min heye. Eger tu bi cih binî, ewçax ez ê bidim te.

- Daxwaza te çi ye?

- Eger tu herî Gulbenda keça Xweşxan Paşa ji min re binî, ez ê şûrê xwe bidim te.

- Ma heke tu nikaribî herî Gulbendê ji xwe re binî, ez ê çewa karibim herim wê ji te re binim?

- Na, naaa! Rêzan, tu dikarî herî wê binî.

- Ê de baş e, ez ê herim. Gulbend li kur e?

- Likurbûna wê ji min nepirse. Ez nizanîm. Lê eger tu herî, tu yê bi-ser welatê bavê wê ve bibî.

- Bi soz ku ez wê ji te re binim, tu yê şûr bidî min?

- Erê bi soz, ez ê bidim te. Lê tu nikarî bi siwarî herî. Îcar bila Çaloyê te li vir bimîne, ez ê seyîstiya wî bikim heta ku tu hatî.

Rêzan li pêşberî wê daxwaza Qoloyê Mirîxwîr ji xwe re mat bû û gelek jî heyirî, hinek sêwirî, piştire xwe bi xwe got: Eger ez neçim jê re Gulbendê neynim, eve ew şûr nade min. Eger ez şûr

- IV -

Ne rê hebûn ku Rêzan karîbûya xweş bilezîne û here, ne jî erdine rast hebûn ku bihêsanî lê biçûna. Ew bi çîyan ve hevraz bû û çû, geh terayî erdê bû geh rabû ser nîgan û serejêr bû, dîsa bi çîyan ve hevraz hilkişîya û li çiyane bilînd qelibî, berê wî kete newal û geliyan, li xîrxûlên asê sererast bû, piştîre îcar xwe bera deşteke bê serûber da û lezand... Rêzan hin caran li deştan çû û dîsa bi çîyan ve hevraz bezîya, gahî li çîyan çû û bi deştan ve serejêr kîşîya... Ha wîsan bi vir ve çû hem jî bi wir ve hat û ger û fetil dane xwe heta ku du salên wî kuta bûn. Di wê navê re çavên Rêzanê Paşê li tiştêkî xwedîgiyan neketin, ne heywanek yan jî rawilek dît ku ji xwe re bikuje û goşt bixwe, ne jî qenim pêjna tiştêkî hilda. Lê ew li wê çûna

nebin, Ziya ji xelkê min ji nava baxçe bernade. Ez nizanîm keçik li kur e jî, yan li kîjan welatî ye. Îcar ez ê çewa rê derxînim, gelo? Lê çi dibê bila bibê, pêşyên me gotine: "Desthilanîn fereca xêrê ye." Ez ê jî bibizivim û herim. Îcar heke min Gulbendê jê re anî, jixwe baş e. Lê eger min ew neanî, ez ê ji xwe re li rîyeke din bisêwirim!

Rêzanê Paşê hespê xwe li ber deriyê şkeftê girêda, şûrê xwe avêt stuyê xwe, rabû xatir ji Qolo xwest û bi peyatî berê xwe da çiyê, bi lat û zinaran ve hilkişiya çû...

xwe ya bi yabanê ve kinedoz bû û dixwest ku zû bigîje amaca li pêşberî xwe. Di sala sîsiyan de rojekê Rêzan di navsera çiyayekî pîr bilind re derket jorê, bala xwe dayê ku ji serê pozê herî bilind şewkîna şivanekî tê. Hema bê hemdê xwe qêriya, oxek ji hinavê xwe kişand û dilê wî ger hindik be jî bi wê şewkîne fireh bû, bihna wî derket û leza xwe sist kir, xwe bi xwe got: Vê carê jî min dengê mirovan seh kir, îcar xem nîne! Û rast berê xwe da bi aliyê kerî ve, çû ba Şivên:

- Çaxê te bixêr, bira.

- Wey bi xêr û xweşî hatî, ya Rêzanê mêrxas. Ya şêrinê dilê diya xwe, ya delalê ber dilê Şilana xwe, ya ezîzê ber dilê zeriyan, ya gula gelê Arîyan. Hey malmîrat! Rêzan, ev teyran te anî vir, tûran te anî? Ev çî derdê te heye, çî kula te ye ku tu li van deverên nenas digerî? Xelkê te, birayê te, Şilana te hemû di çî tengasiyê de ne û tu li pey çî digerî! Ka bêje, derdê te çî ye?

Rêzan bi wan gotinên Şivanê nenas pîr hincirî, li xwe fikirî û gelek sêwirî. Lê wî kir û nekir tu tişt jê nefamî. Şivên herwekî navika Rêzanî birrî be, ji çaralî ve wî dinasiya. Rêzan

rind bala xwe da Şivên, ku zilamekî wisan dirêj î qirase ye, destên meriv nagîjn ser herdu girmilkên wî. Rihekî reş ê dirêj lê ye, hema tu dibêjî qey gurzek çilo bi erçena wî ve kaşerêz dibe. Çav û brûne reş ên kevanî lê ne, du çavên reşkesperî li ser in û awirne tûj ji wan difûrin ku hema weke berikan mirov dihingêvin. Gopalekî hezîranî di destan de ye, mirov dibêje qey şîşeke brûskê ye û gurrî jê hildikişe. Rêzanî, ji wê heybeta Şivên saweke mezin girt û hey xwe bi şûnde da, çavên xwe li rîya revê gerand. Lê Şivên pîr nêzîkayî da wî û xwe jê re xerîbdost da nişandan. Bi wê yekê hinbihin sawa Rêzanî berteref bû:

- Madem tu dîzanî ku ez Rêzan im, derdê min jî helbet niha tu dîzanî ku çi ye. Lê ez birçî me, hem jî pîr. Eger tu karibî, bi kerema xwe hinek nan û şîr bide min.

- Wey li ser çavan, wey li ser seran, ne tiştêkî din îcar nan û şîr! Ez dîzanîm ku hûn, bav û kalên we digel toreya xwe tev mêvanperwer in, nandar in, xerîbdost in û çavfireh in. Lê Rêzan, hêvî dikim tu li kêmasiyên min nenêrî. Li vir jî nan û şîr pêve wekî din tiştêkî xwarinê bi min re tune.

Şivanê rihdirêj navê miyekê hilda û gazî kir:
Lewendê, Lewendê zû were vira! Miyê serê xwe
tîk hilda li Şivên nerî û bi bezkî hat li berê
sekînî. Ewî kodikeke darîn ji çeltikê xwe
deranî da binê wê û şîr dot, piştîre hebana nê
jî vekir û danî berê. Rêzan li ser nan û şîr
rûnişt û zikê birçî da berê, xwarin. Lê ji
xwarinê zêdetir hey bala wî kete ser mîyên reş
ê tarî ku her yekê berxeke fiq-spî li ber wan in.
Heta wê demê jî wî tu kerîne wisan rengsosret
nedîtibûn. Şivan hûrik hûrik pê re ket xeber-
danê û wî da mijûlkirin ku fedî neke, da li
xwarina xwe bîdomîne. Piştî kutakirina
xarinê:

- Tu şivanê kê yî.

- Teeew, tew! Hema nepirse hîn çêtir e. Min li
welatê we gunehêkî pir mezin kiribû; xwîna
gelek xortên nola te rijandibûm û mejiyên wan
bi maran dabûme xwarin. Her çiqasî bapîrê we
ez bi daqmoqê xwe kuştim jî, lê ez li vir jî bi
wê kiriyara xwe hatim tawanbarkirin. Îcar
Berhîmê Şermensûrî û Nihoyê Cûdî herduyan
ez birim dadgehê û hezar salî mana di girtîgeha
Dûkelê de ceza dane min. Piştî ku tawanê min
kuta bû, îcar wan ez kirim şivanê pezê reş. Lê

ez dizanim ku ev lêlê ye, ka hetanî dora lolo jî bê û yeko yeko werin li min bibin dozdar, hingê rewşa min bêtirîn gemar dibe. Îcar min li xwe ad daye, piştî wê gunehkariya ku min kiribû, ez ê jî hertim li vir rindî û camêrî bikim, alikariya xeribên mîna te yên jirêketî bikim û ji rêwiyên belengaz re bibim alîkar.

- Ma tu hêj nû bi xwe dihîsî?

- Tu niha wê yekê mepîrs. Min ewçax jî dizanibû, lê rîka min nedihîşt ku ez bibim camêr. Rêzan, mîna ku tu ji bona xatirê Gulbenda keça Xweşxan Paşayê kurê Bêzircan Paşa ketî van rê û dirban, da wê ji Qoloyê Mirîxwir re bibî?

- Erê, rast e.

- Nexwe ez ê salixê rîya te bidim: Tu yê ji vir a wisan rast û rast sê şev û sê rojan herî bigîjî deryayekê. Ew derya ji qîr, zift û meqletîzê hatiye çêkirin. Lê divê ku tu pîr hay ji xwe hebî û zahf xwe nêz mekî, lewra wê te bîkşîne xwe. Tu yê sê şev û sê rojan bend û bend ber bi Rojhilatê wê ve herî, piştîre laqî pîrekê bibî. Ew pîr rast di nivê Deryayê re diçe aliyê dîn. Tu yê neh rojan li serê herî, bigîjî bejê û bikevî nav herêma keleşan, piştîre tu yê bigîjî herêma efrîtan û dû e jî bigîjî ya cinîkan. Li wan

herêman, tu yê bikevî nava şer û teşqeleyên giran, lê serkeftin a te ye. Piştî ku tu ji hersê herêmên asê bihurî, tu yê bigîjî qula mêşeke hingiv. Piştî ku te têr hingiv xwar, îcar tu yê bikevî nav axa welatê Kedvan. Rê ji wir rast diçe heta digîje serbajarê Meyanê. Ha Xweşxan Paşa jî li wî bajarî rûdine. Îcar eger tu kêrhatî bî û mêrekî çê bî, tu yê çê bî û çê bişxulî, dê xwe bigîjî Paşê, û keça wî Gulbendê ji bibîni. De rabe here li te dereng e, oxir û felekên te yên xêrê bin. Rîya te pir dûr e û dem jî li te teng e!

- Spar jî bo vê agahdariyê.

Rêzan rabû xatir ji Şivanê nenas xwest û bi dilekî şkestî, bi yekî dagirtiyê ji kul û kederan, berê xwe çolebir da rê û çû. Ha wisan ew sê şev û sê rojan çû, giha deryaya Qîrezivtê û jê dûr hema kevî û kevî ber bi Rîjhilatê ve lezand. Piştî rêveçûna bi sê şev û sê rojan ew giha pirekê û da serê çû. Piştî rêwîtiya bi neh rojan a li ser pirê, Rêzan giha bejayiyeke ku tije keleş bûn. Her keleşek mîna dêwekî mezin û wisan jî qîrase bû. Dema Keleş çav bi Rêzanê Paşê ketin, tev hatin lê kom bûn, li hawîdorê wî zûriyan û borebor kîrin. Hin caran lê xistin, hin canan jî wî êrîşê wan kir. Rêzan li ber xwe

da û şûr dawêşand, her carê çend serî ji wan pekandin. Şerê kurê şêran bi keleşan re sê roj domandin. Keleş pîr hatin kuştin, çend hebên saxman jî ji tîrsa xwe reviyân, çûn xwe li nav daristanî weşartin.

Rêzan xwîdana enîya xwe ziwa kir û li rîya xwe lezand çû. Hema carek jî nedî ve dît ku efrîtekî xwe ji paş ve avête ser piştî wî. Wî û Efrîtî bi nava hevûdu girtin û êkdu gevizandin, li erdê teqle li ser teqle avêtin. Gelek efrîtên din jî hatin temaşa wan, lê kes têkilî herduyan nebû. Di wê navê re Rêzan keysa xwe dît û şûr avête stuyê wî, serî jî gewde qetand. Piştî ha ku dît efrîtekî din xwe avête ser piştî wî. Rêzan serê wî jî jê kir. Îcar yekî din xwe avête ser piştî wî. Ha wîsan kîjan efrîtê ku hatê, wî ew kuşt heta ku dawî li efrîtan anî kutanekê.

Ew kiriyara efrîtan a ku xwe jî paş ve diavêtin ser piştî Rêzanî, ew pîr hêrs kiribû, xwe bi xwe got: Ev efrît çiqasî bêbext in, ku wîsan jî paş ve xwe davêjin mirov! Lê tiştê wan yê rind ev e, ku tev bi hev re nayên yekî.

Piştî şerê bi efrîtan re bihna Rêzan derket û li rîya xwe lezand çû. Carek jî nedî ve dît ku cinîkekî xwe bera ser rîya wî da û hat di nivê

terqa rê de sekînî. Rêzan şûrê xwe hejand û avêt serê wî. Erê borînek jê çû, lê hema nebêj orîn, mîna ku ewrên meha nîsanê bigurin deng da. Piştî wî dengê berz, îcar bi hezaran cinîk ji hawîdor ve derketin û hatin êrîşî Rêzan kirin. Hingê Rêzan kete faqeke asê ku xilasî jê re ketibû qada belkî belkiyê. Wî çavên xwe li revê gerandin, xwe bi xwe got: "Ji sed şertên mêrantiyê, not û neh rev in!" Lê rîya revê jî jê re nehiştibûn. Hema carek fersenda xwe dît û bi darekê ve hilkişîya çû jorê. Cinîk jî li binê darê kom bûn, jê re pêkol kirin û rabûn pêdarê. Rêzan ma li serê dara bilind û cinîk jî li binê darê sekînîn, heta ku tarîtiya şevê erd vegirt. Rêzan çend gulî ji darê kirin, kevirheste jenand û bi çelp û gulp û teqereqê ta ku agir bi pûşî ket, hinekî pif kirê lê gurr bû û bera wan guliyan da, avêtin ser cinîkan. Cinîk ji êgîr tirsîyan û hemû ji binê darê çûn, xwe ji ber çavên wî wenda kirin. Bîstikekê şûnde Rêzan xwe ji serê darê bera jêrê da û bi bez li rîya xwe domand çû.

Rêzan li rîya xweqederekê çû, lê bû sibe û rîya wî kete rastekê, îcar nigên xwe sisit kirin hêdî hêdî meşîya. Ew, giha tangava zinarekî

bilind, dît ku gutlek mêşên hingiv wisan çend
 merte li raserî zinêr kom bûne û dikin vinevin
 û xurmexurma wan e, hey hewara Xwedê.
 Herwekî ew feryad û hewara xwe pê digehînin û
 jê alîkarî dixwazin. Bala wî kete ser mêşan û
 berê xwe ji rê averê kir, çû ber zinêr. Bala xwe
 dayê ku qula mêşan di binê zinarî de ye û çend
 kudikên hırçan hatine wir, her carê yek diçe
 dikevê têra xwe hingiv dixwe û dîsa tê der, Îcar
 yeke dîn diçe dikevê û hingiv dixwe... Lê kîjan
 kudika ku ji qulê derdidkeve, çend mêş ji jor ve
 xwe bera ser didin û pê ve vedidin. Hîn kudik ji
 ber pêvedana mêşan di cih de dimrin, lê hinek
 na. Rêzan li mirîna kudikan pîr fikirî û qede-
 rekê li wan temaşê kir, xwe bi xwe got: Van
 mêşên piçîçok ku çewa bi hevûdu re tîn bi ku-
 dikan ve vedidin û wan dikujin? Ha wisan
 demekê li wan temaşê kir. Piştîre gava kudikek
 ji ber mêşan ket erdê û mir, wî destê xwe avêt
 mêşekê girt û lê nerî, bala xwe dayê ku ew mêş
 nêr e. Lê gava dît bi kudikeke dîn vedan û
 kudik nemir, mêşekê girt lê nerî, ku mê ye. Ew
 li zayendeya mêşên hingiv a bi jehrî pîr şaş ma
 û li nêr û mêyan fikirî, xwe bi xwe got: Dêmek
 heçîka nêr in, timî bi zerer in, lê mêke ne

wisan in. Li wir Rêzan jî têr hingiv xwar û li riya xwe çû.

Piştî xwarîna wî hingivî bi bitikekê şûnde, bevzê Rêzanî vebû, westandîna wî sivik bû, kasîtiya wî jê çû, xamîtiya wî kame bû, dilê wî geş bû û bihna wî derket. Êdî bîste û serbest wî li riya xwe lezand. Lê berê wî li welatekî biyanî bû ku ne riyeke rast dizaniya da pê ve here, ne jî devereke dinasiya. Wisan hey lezand û çû. Ew bi qederê şeş mehan çû, giha welatê Kevdaniyan. Kevdanistan welatekî pir xweş bû; axa wî rengêk bû, gûnê dar û şînayîya erdê rengine din bûn, kevîr û lat hemû gûnesmerên berezî bûn, çiyane kol î koloskirî xwe li her deverê rêzbeste dikirin, deştine kort î kûr dikîşyan, newal û gelîne teng î tenîk xwe li gir û çîyan lefandibûn... Welat ciyê xwe bi awane wisan cihê vegirtibû ku babetên wî li tu herêmên diyê nedihatîn dîtîn. Rêzan li wan bergên pirtexlît şaş ma, hem jî xwe re li hawîdor nerî û hêdî hêdî gavên xwe berepêş avêtîn. Ha ku dît hin siwar derketin pêşberê wî, li dû wan jî gelek peya tîn. Wî rojbaşî da siwaran, lê rojbaşîya wî venegirtin û hema awirên tûj danê. Ew hinekî din çû laqî paytûnekê bû. Bala xwe dayê ku yek lê

siwar e ku rengê serokan lê dikeve. Rêzan rojbaşî dayê. Wî rojbaşîya Rêzanî vegirt, piştê jê pîrsî:

- Xortê delal. Ma tu ne Rêzanê kurê Paşayê Serbajarê Rojhilatê yî?

- Te ne bi şaşî got!

- Nexwe ka were li kêleka min siwar bibe.

Paşê ferman da xelkê xwe ku tev şûnde vege-
rin. Wî jî berê paytûna xwe da vege-
randin û Rêzanî li cem xwe siwar kir, ew bi xwe re bir çû
dîwana rengîn.

Ew beşa bejê ya ku li wî aliyê Deraya
Qîrezivtê bû, tev di destên Xweşxan Paşayê kurê
Bêzircan Paşa de bû. Li wir bavê wî, bapîrê wî,
bapîrê bav û bapîrên wî tev paşatî kiribûn,
hemû bi beramberî û wekhevîtiya xwe
navûdeng dabûn. Xelkê pîr jî wê familê hes-
dikir û di hîlbijartinan de timî ew jî xwe re di-
kîrin serok û serdar.

Li wî welatî mirovan temenekî dirêj dikir. Di
zikhev de jîyan di navbera hezar û sê hezar salî
de bû. Her kes têr û tije û dagirtî bû, hemû
xwedîmal û xwedîserwet bûn. Kesî li kesî zor-
destî nedikir. Qedr û giranbîhatiya mirovan pîr
zêde hebû. Dema yek pêdivayê tiştêkî bibûna, jî

kîsî dewletê pêwîstiya xwe hildida û gelş û kêmasiyên xwe çareser dikir. Mirovên wir hîç kal nedibûn, temen çiqas zêde hevraz diçû jî dafên sipî xwe dernedixistin holê. Herweha kes nexweş nediket, jar nedibû û timî bi xweşjiyaneke bêkêmasî li jiyane didomandin. Lê gava yek dîmir, laşê wî diavêtin çemê Kaniya Dilan. Avayiyên wî welatî tev yekqat bûn, hawîdorê xaniyan hemû baxçe û gulistan bûn. Rîyên ku di nava kuçe û kolanan re diçûn, tev jî kevirên almas û aqût reqaftî bûn.

Lê belê Xweşxan Paşa, jî hinga ku Zîya kurê wî Dirbas digel hezar û pêncsed siwarên cengê ve daqurtandibûn şînoyî bû, pîr li ber wan diket, hertim dilê wî şkestî bû û nedîva ku li wî welatê xweş î şên kêfeke zêde jî xwe re bike. Ha jî ber wê yekê wî keça xwe Gulbendê jî nedîda mêr. Keçik wisan di mala bavê xwe de gelek nîr bihurandibûn û li ber çarenûsa xwe ya dahatuyê, jî bo mêrekî cindî bi çarçavan notirvanî dikir.

Rêzan, ew şev bû mêvanê Xweşxan Paşa û li Dîwana wî rûnişt. Ha rojek, ha du rojan, tu bêje roja sisîyan êvarê wî li gor toreya xwe bawer dikir ku wê mazûrvanê wî jê bipirse ka

derdê wî, îşê ku ew jî bonê hatiye hetanî wir çî ye? Lê ne mazûrvan jê pîrs kir, ne jî wî derdê xwe gotê. Bi wî hawayî heftî û meh li pey êkdû beziyan, demsal bi ser hevûdu ve dewisîn û jîmara roj û mehan jî hiş û bîra Rêzanî derketin. Di wê navê re wî hey çavên xwe li Gulbendê gerandin û dixwest ku rojek berî rojekê zû wê bibîne. Lê Xweşxan Paşa Rêzanî jî xwe nediqetand, gava diçû kur wî jî bi xwe re dibir. Jixwe piştî ku Paşê zanî ew Rêzanê kurê Paşayê Serbajarê Rojhilatê ye, herweha ku fetha dinyayê jî li ser destên wî çêdibe, zêde mola xwe da serê û qedr û giranbîhatîyeke bêqedar jê re pêşkêş dikir; wî di şûna kurê xwe Dirbas de hesaband û li cem xwe hişt.

Rojekê Paşe li Rêzan sêwirî û piştî jî xwe bi xwe got: Madem ku min law û ewlad nînin, tenê kurek hebû, ew jî di ruyê Qoloyê Mirîxwir de bû êmê Zîya, hema ez ê li vî xortî bibim xwedî û wî bêxim şûna kurê xwe Dirbas. Belkî hema te dit rojek hat û dijminê min êriş kir, ev dê min û welatê min biparêze!

Xweşxan Paşa nedihîşt ku Rêzan tenê bihus-tek jî jê dûr bibe. Wî hertim ew li Dîwanê dida rûniştandin û li kêleka xwe dihişt. Çî cara Paşê

bi derekê ve biçûna, wî jî bi xwe re dibir û bi kesên xuyani dida nasandin ku, lawê Paşayê Serbajarê Rojhilatê ye. Bi wê yeka Paşê, Rêzan di nava xelkê wî welatî de zû hate naskirin û her kesî ew bi hefadê Paşê xeysetnav kir.

Rêzan ketibû sêwr û ramana bo ditina Gulbendê û kelewaca dilê wî her ku diçû zêdetir dibû. Lê belê tu fersendeke xweş lê nedibû mêvan, ku karibe wê bibîne. Ji ber ku ew timî bi Paşê re bû, yan bi wezîr û kizîran re digeriya.

Xweşxan Paşa rojekê aqilmendên xwe tevek civandin û ji wan pirsî:

- Ev xortê hewqas mêrîn î mêrxas ku hatiye welatê me, em çî diyarî bidin wî?

Di nava aqilmendên Paşê de zilamekî pir kal hebû. Dema wî ew gotin ji devê Paşê bihîzt, hinekî di ber xwe de keniya û devê xwe vekir:

- Paşayê delal. Ez divê m pêşniyarekê binim, lê tu rind guhên xwe bide min: Bavê vî xortî jî mîna te paşa ye. Eger bavê wî ji te ne zêdetir be, ne kêmtir e. Îcar mêrantî û mêrxastiya vî, ji ya kurê te yê gorbîhişt ku niha di zikê Zîya de ye zêdetir e jî. Tu vî lawî hiç ji destên xwe bernede û keça xwe Gulbenda Ferezîn lê mehr bike.

Dema zarûk jê çêbibin, jixwe ewgav tu berdiyê jî, jî vir naçe. Ev e Rêzan bû malê me û li vir ma. Herweha tu hin berpirsyarîne mezin bispêre wî û bawerî jî bidê ku welat ê wî ye, xelk ê wî ye û serweta te ya wî ye. Hingê ew ji te re kedî dibe êdî ji vir naçe. Eger demeke ne dirêj di ser re bihurî, ew dê xwe ji neteweyê me bihesibîne û welatê me jî dê yê xwe bîzanibe.

- Mamê Xildan. Welehîn ne beredayî ye ku ew nav li te danîne. Eger tu bi vê tîjîfehmtiya xwe li vir xwe bera binê erdê bidî, tu yê herî di Serbajarê Rojhilatê re derkevî der. Mejiyê te bêkêmasî dişixule. Tu hin tiştên nepenî kifş dikî ku hişê kesî ranagire. Ev gotina te, mîna kevîrê ku li heriyê bikeve di nava mîxê min de cih girt.

Xweşxan Paşa biryar da ku wê keça xwe Gulbenda narîn bide Rêzanê kurê Paşayê Rojhilatê. Îcar wî bi alîkariya hin pîrejînan Rêzan û Gulbendê gihandin hevûdu. Dema Gulbendê jî ew mizgîna xweş î şên bihîzt, rabû çû li ber neynîka bîroyê sekînî û tîmarekê da bejn û bala xwe ya tenîk; xwe bi dermanên rengîn têr titil-mîtil kir. Bi wê yekê delaliya wê dubare bû, wisan bedewiyeke bi şax û şoxnaz bû ku mûrî di ser ruyê

Dema zarûk jê çêbibin, jixwe ewgav tu berdiyê jî, jî vir naçe. Ev e Rêzan bû malê me û li vir ma. Herweha tu hin berpirsyarîne mezin bispêre wî û bawerî jî bidê ku welat ê wî ye, xelk ê wî ye û serweta te ya wî ye. Hingê ew jî te re kedî dibe êdî jî vir naçe. Eger demeke ne dirêj di ser re bihurî, ew dê xwe jî neteweyê me bihesibîne û welatê me jî dê yê xwe bîzanibe.

- Mamê Xîldan. Welehîn ne beredayî ye ku ew nav li te danîne. Eger tu bi vê tijîfehmtiya xwe li vir xwe bera binê erdê bidî, tu yê herî di Serbajarê Rojhilatê re derkevî der. Mejiyê te békêmasî dişixule. Tu hin tiştên nepenî kifş dikî ku hişê kesî ranagire. Ev gotina te, mîna kevîrê ku li heriyê bikeve di nava mixê min de cih girt.

Xweşxan Paşa biryar da ku wê keça xwe Gulbenda narîn bide Rêzanê kurê Paşayê Rojhilatê. Îcar wî bi alîkariya hin pîrejînan Rêzan û Gulbendê gihandin hevûdu. Dema Gulbendê jî ew mizgîna xweş î şên bihîzt, rabû çû li ber neynîka bîroyê sekînî û tîmarekê da bejn û bala xwe ya tenik; xwe bi dermanên rengîn têr titil-mîtil kir. Bi wê yekê delaliya wê dubare bû, wisan bedewiyeke bi şax û şoxnaz bû ku mûrî di ser ruyê

wê re biçûna dişîmitî li erdê diketin û heft movik ji pişta wan dişikestin. Êdî ji kêlsîma wê re hema meriv ne bixwara, ne vexwara û wê danîna ber xwe, li bejn û bala nêrgîzîn binêrta. Eger hingê şewq û şemala wê perîya nazîk bîdana ser şevreşîya dinyayê, pêwîstiya bi rojê nedîma û dê roja li qatê çaran ji fihêta xwe daketina binê erda sergirtî û ruyê derva li xwe heram dikir.

Dîlan xanima serqewraşên Xweşxan Paşa êvarekê Rêzanî da pêşîya xwe û wî bire cem Gulbendê. Çaxê Rêzan kete hindur û êvarbaşî da bedewê, bersîva wî bi peyveke wîsan xweş a mîna şîr û şekîr hate vegirtin ku Rêzan ji zarê wê re heyran ma, hem jî zêdeyiya bi dubarekirina hatina li ser seran û li ser çavan, kedera dilê wî yê xemgîn gihande hênîkayiya baxê evîndaran. Piştî cih jê re nişanda û Rêzan çû rûnişt, awirne hênîk berda ser xal û xetên hinarokan. Lê her ku çû ew bejna narîn û noqzî-raviya bedewê, agirê dilê Rêzanî geştir kir û ew ji xwe re ket nava xewn û ramanên dilbikulan. Wê hingê xwe bi xwe got: Ma ez ê çewa vê keça delal ji Qoloyê Mirîxwir re bibim? Ev, tenê babet û hinkûfê min e.

Rêzan laqî bihişteke nû bûbû, lê erê Gulbend jî eynî wisan bi çavpêketina bi xortekî mîna Rêzanê biyanî, dilê kesirî li zozanê dîlan da çêrandin. Serdîla wê jê re odim, odim lê xîst. Bistikekê li cem wî rûnişt, piştî rabû çû qahwe çêkir û anî da destên Rêzanî. Gava wî fîncana qahwê ji destên zeriya çavqaweyî girt, di binê çavan re awirekî heşaş li serçavê wê gerand û bi lêvîne beşaş spasîyeke xweş pêşkêşî wê kir. Geh qulpîne gahwê dadixistin hinavê xwe, gahî jî hinavên xwe peyvîne evînbexşî derdixistin mazata evîndarê. Piştî kutakîrîna qehwê, di mabeyna wan de axaftîneke dûr î zirav domand. Êdî ew şeva xweşmeş li herşîyan gîhabû derengiyê. Rêzan rabû maçeke gulgûnî ji hînarokên pembeyî stend û bi xatîrxwestîneke dilêş derket derve, çû li Diwanê rûnişt. Dîlan xanîm jî di wê şevê de çû Xweşxa Paşa agahdar kir, ku gul bi qîma dilê bîlbîlê şeyda ye. Îcar jî kêfan re, çewa ku xew li Rêzanê dîldar herûm bû, eynî wisan Paşe jî ew şev hetanî sibê xewşihîti ma.

Ew şev Paşê bawer nedikir ku lê sibe bê. Bi avêtîna rojê re, ew rabû û defa şahiyê da lêxistin, xelk û alema xwe civandin, daweta

Rêzan û Gulbendê lidar xîst. Piştî çil şev û sî û neh rojan ku dawî li dawetê hat, Paşê Gulperîya xwe li can û bedena Rêzanê kurê Paşayê Serbajarê Rîjhilatê bi mor û qoçan da rewakirin.

Êvarê dereng Rêzan çû kaxa Gulbendê û bû mêvanê sing û berê gewre yê qeşagirtî. Di wê navê re bû şeçeşeqa ramûsanana, ha li vî alî, ha li wî alî û kama dilê derdmendan sernîşiv bû. Piştî wê şahîbe û kêmuşa giran bilbilê şeyda kir ku xwe bêxe nava per û baskên gula sor, lê hema carek ji nişka ve Qoloyê Mirîxwir hat birê, ew xelkê wî ku di nava baxçe de ji Zîya re dil mabûn... Rêzan êdî kir û nekîr hedana wî nehat, xwe bi xwe got: Hey felek hey! Ez ji bo çî hatime, di kur re derketime û niha ji çî dikim? Û axînekê ji kûrayîya hînavên xwe kişand, ji Gulbendê şûnde vekîşîya, rabû kincên xwe li xwe kirin û di şûna xwe de sar bû, pontîjî. Piştî şûrê xwe tazî kir xîst navbera xwe û wê. Ha wîsan ew li aliyekî raza û bûka xemnak ji li aliyê din...

Bi wê kiryara Rêzanî, dînya Gulbendê sero-bin bû û hetanî sibehê li ser serê xwe geriya; ew xewn û ramana berî çil rojî ku ji xwe re kirîbû

mîna bihişteke laleşî di derbekê de bi ser ve hilweşîya û wêran bû, reng û rû lê zermihîn, dilê wê hilavêt û taya mirinê ew hingavt. Piştê Gulbend fikirî, sêwirî û gelek ramiya, lê tu sedemekî ku ew ji vekişandîna şûyê xwe ya ji xwe bîzanibe nedît. Ji ber wî derdê bêderman şev li karhezala Paşê bû mîna dojah, dûvedirêj bû û gav û an lê bûn sal û sedsal, kete nava xewn û xeyalan ta ku zeraqiyên rojê xwe avêtin ser dilê şkestî yê birindar.

Di sibeha wê şevê de gelşa herî zor î zehmet ji Gulbendê re, nişandana paçê bi xwîn bû, ku ango rûsipîtiya xwe bîdana eşkerekirin. Lê ji ber ku Rêzanê derdmend têkilî wê nebûbû, ew yek dê ji keçikê re bibûna rûreşîyeke mezin û heta ku li jîyanê mabûna jî serê wê di nava heval û hogîran de bilînd nedibû. Rêzan ew toreya kevn rîn dîzanîbû û li welatê wî jî her ew tişt hebû. Lê toreya ku zîlam di mala bavê de nêzî keçê nabe jî, ew destbirî dihişt. Îcar wî serê şûrê xwe li gurçîka çîpa xwe xîst û laşê canê xwe birî. Hinek ji xwîna xwe ya sor li paçîkê sipî da û wê teşqela Gulbendê çareser kir.

Ew dûrbûna Rêzanî ji Gulbendê wisan her

domand, lê dîsan jî weke ku zewicî bin li cem hevûdu di binê lihêfekê de raketin, tu kesî bi xwe nedane hisandin. Bi qedere salekê dem bihurî, êdî Rêzan xwest ku jîna xwe bibe û ji wir here, lê xezûrê wî nexwest ku ew here û destûra çûnê jî neda. Ji ber wê yekê hîn bêtir Rêzan hêrs bû û tebata wî hiç nehat. Ew welatê xweş, ew Dîwana geş, ew qedr û bihadana bo wî, ew zeriya wek penîrê teze, tevek li ber çavên wî reş û tarî bûn û mîna ku di dojhê de bijî di nêv agirê derdan de qijilî. Rojekê Rêzan bi tena serê xwe derkete ser banê qesrê û ji xelkê xwe yê ku Ziya ew dîl kiribûn re gîriya, stêrkên şor ji çavên xwe daweribandin. Lê dema Gulbendê ew deng ji ser bên bihîzt, bi derencokan ve hevraz beziya çû jor û bi dilekî şewat:

- Rêzan. Delalê ber dilê min, ruhniya herdu çavên min, geşiya jiyana min. Hey Xwedê min bi qurbana bejn û bala te bike. Ez nîzanîm ev girîna te bo çi ye! Eger dilê te bi jînan ve be, eva jîneke mîna min bedew, weke min spehî nîne û hêj yeke wîsan nehatiye ruyê vê dinyayê. Ez ji te re mîna mêkeweke ribat im, mîna kevokeke aştiyê me , mîna şîraniya welêt im, di şûfê karxezaleke Çiyayê Şengalê de me.

Û ev bi qederê salekê ye tu her şev şûr dixî navbera min û xwe hêj radikevî. Niha jî tu digrî. Ka derdê xwe bêje! Delalê dilê min bitenê!

- Gulbend. Dilê min bi tu jinên bedew ve tune û jî te delaltir jî kesek nîne. Lê heçika em Kurd in, di mala bavê de naçin ba qizê. Ew îş, jî toreya me der e. Îcar ez dixwazim ku herim welatê xwe. Lê ev çend car in ez destûr jî bavê te dixwazim jî, nade. Tîştê ku ez jî bavê te fam dikim, ew dixwaze ku ez li vir bimînim. Lê gava ku ez jî bo jinekê li vir bimînim û neçim welatê xwe, heta ku dinya ava be wê xelkê me lanet li min bibarîne û dîrok jî li min nabihure, wê min rûreş bidêre. Ewçax ez çêbûbim çi ye û nehatibim ser ruyê dinyayê çi ye? Lê karê bi şeref û bi namûs ew e, ku piştî mirinê xelk behsa mîza xwe jî kêlika mirov re neke.

- Wî! Eger derdê te ev be, pir hêsan e. Haydê were em herin cem bavê min. Eger destûra me neda jî, em ê herin. Jixwe ez bermalya te me û tu jî malxweyê min î. Qey mafê kesî heye ku min û te jî êkdu biqetîne?

Bi wan peyvên Gulbendê, Rêzan hinekî aş bû. Gulbendê bi destmala xwe hêstirên çavên wî zîwa kirin û herdu jî ser bên daketin jêrê. Gul-

bendê jê re qehwakê keland, piş.re herdu rabûn çûn Dîwanê. Gulbendê got:

- Bavo. Ruyê min li ber te reş e jî, lê ez û zavê te dixwazin ku tu destûra me bidî, em ê herin.

Piştire Rêzan jî got:

- Paşayê min. Heta niha jî te rind ez nenasîme, ez, kurê paşayekî me û serdarê giştî yê serbazan im. Çavên xelkê me niha li rîya min qerimî ne. Ez divêm ku tu destûra min û Gulbendê bidî, em ê herim welatê xwe.

- Kurê min. Jixwe lawên min nînin, tenê tu heyî. Min bi xwezîyeke giran diviya ku tu bi temamî li cem min bimanayî. Gava sibehê ez serî deynim nêv axa sar, malê min jî te re dîma û tu li şûna min dibûyî paşa jî. Lê eger tu naxwazî li vir bimînî, fermo jina xwe jî bibe û oxira we ya xêrê be herin.

Rêzan û Gulbend herdu çûn destên Paşê maçî kirin û xatir jê xwestin ku herin, Paşê got:

- Kurê min, keça min. Ez welatê xwe tev jî bidim we, hêjî li ber çavên min hindik tê. Lê ez ê erdesman, dîzîk û gopalê xwe jî we re diyarî bikim. Jixwe Gulbend dizane ku çi nihênî di wan de hene.

Bi dana wan diyariyan, pir kêfa Gulbendê

hat:

- Bavo. Eger tu wan bidî me, bes in û zêde ne jî, spas.

Lê Rêzan bi wan diyariyên xezûrê xwe gelekî zivêr bû, û xwe di çavên wî de kêmbiha hesiband. Gulbendê zû ew da fehmandin ku ew diyarî jî her tiştî çêtir in. Herdu careke din çûn destê Paşê maçî kirin, xatirê dawîn xwestin û bê ku kes bi wan bihise ketin rê çûn.

Çaxê Rêzan û Gulbend jî bajêr derketin, Rêzan got:

- Gulbend. Pêşî em ê herim welatê Qoloyê Mirîxwir. Hespê min li wir e. Em ê wî bigrin û hêj derbas bibin herin welatê me.

- Gidî Qoloyê Mirîxwir neyarê bavê min e. Eger ew pêjna min li wan deveran hilde, wê bê min jî te bistîne.

- Ji bavê wî zêde ye.

Gulbendê ew Erdesmaneka bavê xwe li erdê rast kir, hûr û mûrên wê li hev xistin, per û baskên wê pê ve vebestin, dûvikê wê pê ve grêda. Ew û Rêzan lê siwar bûn û Gopal di kûra wê de badan. Erdesmanek bi hewa ket firriyan, bilind bû, hevraz hilkişîya ta ku derket raserî ewran. Rêzan û jîna xwe di Erdesmanekê de li

meydana gutlên ewrên li asîmanê heşîn ketin kêf û laqirdiyan û kamkojiya xwe tefandin. Erdesmanek çû, lê ew hay jê nebûn. Ha ku dîtî gihane asîmanê li ser wê kaniya ku Rêzan roja pêşî gihabû serê û jê av vexwaribû, hespê xweji berdabû mêrgê. Hinbihin xaza firê kêmandin û danîşîne ser kaniyê. Îcar ew gelek birçî bûbûn. Gulbendê ew Dîzika vala danî ber xwe û Rêzan Gopal xiste navê tê de bada. Dîzik tije birinc bû û mirîşkeke qelandî jî li serê kumişî. Herdu li pêşberê hev li ser xwarina xwe rûniştin, geh bi axaftineke geş û xweş, gahî bi henek û evîndariya xwe ya li asîmanê banî kenyan û jî xwe re peyvîn, hêdî hêdî li xwarina xwe domandin. Piştî Rêzan got:

- Gulbend. De tu li vir be, ez ê herim ka bi awakî nikarim hespê xwe ji Qoloyê Mirîxwir bidîzim. Piştî ez ê werim û em ê stwar bibin herin welatê me.

Gulbend li wir ma, Rêzan rabû berê xwe bi aliyê şkeftê ve da û bi çiyê ve hevraz bû. Ew çû giha quntarê, carek li paş xwe fitilî û li Gulbendê nerî, bala xwe dayê ku wa Qolo bi milê wê girtiye û ew bi erdê ve kaş dike. Rêzan şûnde zivirî çû giha nêzî Qolo û şûr hejand êrişê wî

kir, çend derb lê xistin. Lê mîna ku şûr li zinarekî bikeve, çirîskên agir ji berê hilfiryan. Qolo hinekî di ber xwe de kenîya:

- Rêzan. Qaşo tu çûbûyî ku wê ji min re binî. Ma hewqas jî xayintî? Here hespê xwe bigre, şûrê min jî ji xwe re bibê û bi ser xelkê xwe ve here. Eger tu neçî, ez ê ji laşê te pariyê piçûk guhan bihêlim.

Rêzan bala xwe dayê ku Qolo bi şûr nayê kuştin û nikare jîna xwe jê bistîne. Îcar ew jê dûredûr sekinî û çav lê zer kirin. Qolo jî Gulbendê da ber hemêza xwe, bêvila xwe danî ser ruyê wê, çend caran ew bihn kir û lezand, wê jî xwe re bir çû xist şkeftê. Rêzan jî li dû wî çû heta giha ber şkeftê, li hespê xwe siwar bû, Qolo şûrê xwe danî ber wî û bi dilekî melûl ajot çû.

Rêzan hespê xwe ajot çû, lê kul û kedera Gulbendê ji dilê wî dernediket. Diviya ku wî jîna xwe jî bibîra. Lewra jê re dest nedîda ku jîna xwe ji Qolo re bihiştta û bi temamî biçûna. Rêzan bi qunaxa du rojan çû, li şkeftekê rast hat û ketê, li pawuka keys û dema xwe ma, da bi awayekî firset bibîne û Gulbendê ji destên Qolo xilas bike.

Di ser Rêzanî re meh û salan hevûdu gindi-

randin, hey ew li ber keys û fersenda xwe ma, lê tu fersend jê re nedihat serbiserê ku karibe xwe bigîjîne Gulbendê û rojeke bi sihûd ji rojbaşiya xwe lê dernexist holê.

Rêzan ne bi şer dikaribû bi Qolo, ne ji bi revê karibû xwe ji ber wî xilas bike. Lewra çaxê Qoloyê Mirîxwir dibezîya, gavên xwe ji ser çiyayekî diavêtin ser yê din. Û jixwe eger wî pêjna Rêzanî li wan der û doran bikira, felata ji ber wî ne karê rostemtiya Rêzanê kurê Paşê bû.

Bi gihandina Gulbendê, herdu çavên Qoloyê Mirîxwir vebûn. Êdî ew ne kor, belkî bi ruhniyeke tûj a dijwar, bûbû xwediyê du çavên dûrbîn. Gera li dinyayê û serobinkirina welatan jê re bû mîna ku hêkek têkeve nava lepên wî û rêçav bike. Di eynî rojê de Qolo ji şkefta xwe derdiket rast diçû Rojhilatê û ji wir vedigeriya diçû Rojava, dîsa dihat şkefta xwe hêj nivro nedibû. Ji wê zêdetir li kîjan welatê ku nêçir pîr hebûya, sibe zû radibû diçû wir nêçir dikir û danê êvarê dîsa vedigeriya dihat şkefta xwe.

Rêzan weke hêsir û pepûkan di şkefta xwe de ma, na eynî mîna evdal û belengazan. Lê wî

nizanibû ka wê çewa karibe Gulbendê ji destên Qolo xilas bike. Îcar wî xwe xîst nava postê xezaleke gewr û her roj diçû li ser pozê çiyayên bilind dîgeriya û hin caran rûdinişt, xwe dixiste nava kevir û devîyan û li şkefta Qolo dînerî, ka kengê ew ji şkeftê derkeve here û wê kengê şûnde vegere dîsa bê şkeftê. Bi wê çavdêriyê, Rêzan bi çax û demên çûn û hatina Qolo rind fêr bû. Rojekê sibe zû Rêzan çaxê dit ku Qolo ji şkefta xwe derket û ber bi Rojavayî ve çû, xwe bera jêr da û bi bez çû cem Gulbendê. Gava Gulbendê ew dit, ji xwe re şaş ma û jê re umîdeke mezin peyda bû, dilê wê xweş bû û hema xwe avêt hemêza wî. Piştî feramûş û devlikeniyeke bêhempa ya di nava henek û laqirdiyan de, jê pîrsî:

- Delalê dilê min. Min digot belkî tu çûyî û te ez ji Qoloyê Mirîxwir re hiştîme.

- Qey meriv namûsa xwe ji xelkê re dihêle? De her çî be, niha ew çî bi te dike?

- Heçîka ev tixm e, têkiliya weke me ya di navbera jin û mêran de li cem wan nîne. Qolo, tenê min dide ber pozê xwe û bihn dike, bihn dike û piştî dest ji min berdide, wekî din hiç têkilî min nabe.

Ew roj Rêzan û Gulbendê gelekî bi hevûdu şad û şadan bûn û hesreta hewqas rojên dûrketina ji êkdu hindik be jî derxistin, kama dilê wêrankirî gihandin encama şênîya evîneke jîndar. Piştî Rêzan jê pirsî:

- Gulbend. Rewş xuyan dike ku çara xilaskirina te ji destên Qolo nîne. Û ez bi hêza xwe ji ne babetê wî me ku karibim çeq lê bikim û wî bikujim. Lê yek tiştê heye; eger ez bizanibim ka rihê wî di kîjan bîra teng de ye, ez ê herim derxînim. Ewçax wê Qolo bîmre, ez û tu jî bi kama xwe jîndar dibin. Eger rojekê te fersend dît jê bipirse, ka rihê wî di çi de ye û li kur e?

Rêzan bi rijandîda firmêzkên şor rabû xatir ji Gulbendê xwest û derket dîsa çû şkefta xwe, li hêviya çarenûsa xwe ma û kete nava xewn û ramanên derdekî nûtir.

Ew roj êvarê gava Qoloyê Mirîxwîr ji nêçîrê vegeriya hat şkefê, Gulbend bi giramî, bi bezeke meşwerdekî çû pêşîya wî û xwe avêt hemêzê. Qolo ji ew li ber dilê xwe şidand û pozê xwe danî ser ruyê gulavdûnî û çend caran ew bihn kir, jê re kenîya, pê henek û laqirdî kirin ta ku çaxê xewa wî hat, serê xwe danî erdê û raket. Piştî sê rojan gava ji xew rabû û xwe hazîr kir

ku here nêçîrê, Gulbendê got:

- Malikava, her roj tu diçî çolê û ez tenê li mal dimînim. Hedana min bi tenê nayê. Qey wisan çêdibe? Divêm ku ez jî bi te re werim nêçîrê.

- Ez çî bikim. Niha eger xezala min li vir bûya, wê hedana te pê bihata. Lê pîr ji min dût e û nakeve dest.

- Te çî got? Qey jîneka te ya din jî heye?

- Na, na. Xezala min a şeng, jiyana min, rihê min, ruhniya herdu çavên min!

- Ev tu çî dibêjî, Qolo?

- Keçê, şaş nefame. Xezal, rihê min e.

- Ê de ka here wê bine vir?

- Cihê ku ew lê ye, pîr dût e. Wargeha wê zozanên Çiyayên Xwîne ne û timî ava Kanîşêrinê vedixwe. Xezala min ne pîr dibe, ne jî kal... Mirin jî bo wê hatiye dîkirin.

Qolo bi çiyê ve hevraz bû û dîsa çû nêçîrê. Rêzan jî ji dût ve li şkeftê dînerî, gava dît ew derket çû, berê xwe da şkeftê û çû ba Gulbendê. Herdu dîsa demekê bi ser êkdu ve firmêzik barandin û piştê jê pirsî:

- Te tiştêkî ji rihê wî fam kir?

- Rihê wî xezalek e, yan di Xezalê de ye.

Xezala wî li pişta Çiyayên Xwînê dimîne.

- Ê de baş e. Eger ez Rêzanê kurê Kurzad Paşayê Serbajarê Rojhilatê bîm, ez ê xwe bigehînim Xezala wî. Lê eger na, jixwe tu jê re ma û mayî.

Rêzan ev car bi dilekî kêfdar rabû xatir ji Gulbendê xwest û zû vegeriya çû xwe gihande cem hespê xwe Çalo, lê siwar bû û berê xwe da riya Çiyayên Xwînê...

Çiyayên Xwînê hûn li kû ne, gelo? Mirov çewa û bi çi hawayî kare xwe bigehîne we? Bi siwarî gelo yan bi peyatî... Bi bez û lez, an bi sebr û semaxê? Lê ne kesî bersîv dîda Rêzanê Paşê, ne jî wî ew bersîv dîzanibûn. Hema berê hespê xwe dabû bi aliyê deverine nedîtî ve û diajot. Lê kul û kedera hewqas mirovên wî ku li nava baxçe dîl mabûn, ji binnyata hinav û dîl dernedîketin. Timî ew li ser pişta hespê xwe li wan difikirî, bo wan pîr diramiya û derd-mend dibû. Lê wî hiç guman nedikir ku rewşa jiyana dîlên baxçe gelekî xweş e û ew tev bi kêfa xwe re dileyizîn; Ziyayê ku li dora baxçe dorkirî bû, timî xwarina wan ji kêleka xwe ya rastê dertanî û dîda wan. Wekî din pêdiviya wan çi hebûna ji kêleka xwe ya çepê dertanî.

Rêzanê Paşê her ajot û çû. Lê ew gîhabû kur û bi kur ve diçû, wî bi xwe jî nizanibû. Hema Çalo diajot û çolebîr berê xwe dabû bi aliyê Çiyayên Xwinê ve. Pa ne rê hebûn, ne jî rêwî li Rêzanî dihatin xuyakirin. Her dever çiyane asê, zînarine bilind î seqa, dahl û daristanine wisan gurr bûn ku timî xuşîna ba û bagerê ew direqisandin. Hin caran zûrîna guran di hate guhên Rêzanî, hin caran mirrîna hirçan û gelek caran jî borîna şêran jê re dilorandin. Rêzan vê carê jî bo ku namûsa xwe jî destên dijminekî zirp ê jî xwe bihêztir bîderxîne, riyeke din a çûn û nehatinê dabû pêşya xwe...

Rêzan di wê rîya çolebîr de ne hindik birçî dibû, hin caran ditirsiya û carna jî bîzava wî zêdetir dibû. Dema ku ew digîha ser kanîsarkan jî hespê xwe peya dibû û jî xwe re pincar diçînî dixwar û hespê xwe diçêrand. Êdî her wisan ew bê ne rojek, ne du rojan, ne jî îşê mehan bû hespê xwe ajot û çû, ta ku pênc sal jî-martin. Di sala şeşan de Rêzan li çemekî rast hat. Bala xwe dayê ku xelkek li ber çê m sekîni ye; hemû zîlamîne bejn kurt in, çavên wan mîna yên mûriyan hûr in, zend û bendên wan weke movikên tiliyan dirêj û zirav in û çîpên

wan jî mîna dûvîka teşiyê qels û kurt in. Rêzan li wan zîlaman pîr heyirî û jî xwe re şaş ma; ev kî ne, jî çi neteweyî ne, mirovên kîjan herêma dinyê ne? xwe bi xwe got û rast ajot çû ba wan. Lê dema ew çav bi Rêzanî bi hesp û şûrê wî ketin, tev jî tirsan kumişîne erdê û xwe xistin binê giyayê. Lê Rêzan bi dilovanîyeke germ, bi dengekî nerm gazî wan kir:

- Netirsîn. Ez mirov im. Hatime ku derdê we bizanibim, ka çima hûn li ber vî çemî kom bûnne, li pawuka çi ne? Ez divêm alîkariya we bikim!

Jî wan tu kes ranebû û bersîva Rêzanî neda. Îcar Rêzan jî hespê xwe peyabû, çû yekî jî binê giyayê derxist:

- Xorto. Navê te çi ye?

Devê xort li hevûdu ket û bi bi keketîyeke mîna ya lalan:

- Mimiminoşşş.

- Gazî hevalên xwe bike, bila tev derkevin werin vir. Ka çi derdê we heye, ez ê çareser bikim?

- Tu tu tu rast dibêjî?

- Erê.

Minoş bi dengekî noş sê caran gazî hevalên

xiroş kir:

- Xuroş, Keloş, Şanoş, Banoş, Xweşnoş ka werin here. Ev mirov wê alikariya eme bikê. Netirsîn, derkevin werin...

Ew kes tev bi derbekê ji binê giyayê derketin û hatin li dora Rêzanî kom bûn. Lê gelekî bi tirs bûn, mirûzê wan kirîbû û bevz li wan nemabû. Rêzanî ji wan pîrsî:

- Hûn çima li vir kom bûne?

Yekî got:

- Li vî aliyê me xela rabûye, em tev birçî mane. Em divên ji çem derbasî aliyê din bibin û ji xwe re li wir xwarin peyda bikin. Lê ava çem rê nade me.

Derdê wan kesên hûr êdî eşkere bû ku birçîbûn e. Erê, birçîbûn û ne tişteki din, çend caran xwe bi xwe Rêzan di ber xwe de got û piştî li çareserkirina derdê wan geriya. Rêzan çû nava daristaneke dardirêj û bi şûrê xwe du darên selwa birrîn, her yekê danî ser mîlekî xwe û ew anîn ber çemik. Herdu daran bi êkdu ve girêdan avêtin ser avê, textik jî li serê girêdan û rê ji wan re vekir. Ew zilamên bejn-kurt di ser pîrikê re derbasî aliyê din bûn û ji xwe re çûn kedê. Rêzan jî li hespê xwe siwar bû

û ber bi Rojhilatê ve ajot çû.

Rêzan bi qûnaxa du dan û nivê çû, ji nişka ve dengêki bihîzt ku hema dibêje, Rêzanê Paşê û hey Rêzan... Rêzan li wî dengî şaş ma, xwe bi xwe got: Gelo ev deng ê kê ye ku wisa navê min dîzane? Dengê cînan e, yan ê perîyan e?.. Lê wî ew deng ji xwe re nekîr derd û hespê xwe ajot. Hinekî din çû, dîsa eynî deng hat. Vê carê bi qîreke şewat ku dilê wî ji berê êşîya. Rêzan bersîv da:

- Tu çi kes î, gazî kîjan Rêzanî dikî?

- Gazî te dikim!

- Ka tu li kur î? Ez te nabînim!

- Vegere were ber pîra ku te çêkiriye, tu yê me bibînî!

Rêzan vegera hewqas rê da ber çavên xwe û şûnde vegeriya, Çaloy rakir çargavîyan û dîsan çû ber wê pîrikê. Bala xwe dayê ku du xortik li wir in, lê hema bi zor serên wan di nava glyayê re xuya dikir. Ji wan pîrsî:

- Ew hûn bûn ku we gazî min dikir?

- Erê. Paşê me got, bila bi kera xwe hetanî vir bê.

Rêzan bi sêwirandîna nîsk û nokên min û paşê wan neketine nava hevûdu, çi îşê wî bi

min heye? di dilê xwe de sêwirand û piştire xwe bi xwe got û: Ez herim, ez neçim? De heyran çewa hebe paşayê qewmekî ye. Divê ku ez herim saxtî bikim, ka mesele çî ye? Wî destên xwe avêtin herdu xortan ew hildan li ber xwe danin, Çalo ajot û devera ku nişan danê rast çû wir. Bala xwe dayê ku wa peyayekî bi nexş û nişanan ve xemilandî li nav komek kesên bejnîkurd li ser textekî gûzîn rûniştî ye, li hawîdorê wî çend peyayên bi kincên nişankirî û şûrdar li dorê ne û çavrêniya hatina wî dikin. Rêzan rojbaşî da Paşê. Piştî pîrskirina li hal û çaxê hevûdu, Paşê pîrsî:

- Rêzan. Tu wîsan bu kur ve diçî?

- Madem tu dîzanî ku ez Rêzan im, nexwe tu dîzanî ku ez ê herim kur jî?

- Erê wele ez dîzanîm. Tu jî bo xezala Qoloyê Mîrixwîr diçî. Lê rîya te pîr zor î zehmet e; çûna te heye, lê vegera te bi şansê belkî be jî pîr hindik e û heyfîya min pîr li te tê.

Rêzan bi wê gotina Paşê kete nav gerîneka xewn û ramanan; xwe berwar berda û sernîşîv beziya, sêwirî û li ser piştta hespê xwe ramîya, geh pêlên deryayê ew avêtin bejê gahî ew di nava xwe de serobin kirin. Hêj Rêzanî peyvek

ji devên xwe dernexistibû, Paşê got:

- Rêzan. Te qencyeke pir mezin bi me kiriyê, heta ez sax bîm wê çeyîya te jîbîr nakim.

- Hêvî dikim tu wilo nebêjî. Ka min çî qenci bi we kiriyê?

- Ev du sal in ku li me xela rabûye. Ha li wê herêma li aliyê din ê çem, gêtiya xwarinê ye. Îcar ev du sal in her roj xelkê min diçû ber avê ku derbas bibe, lê kes nikaribû bibihure. Piştî ku te ji wan re pirik çê kir û rê vebû, em jî ji birçibûnê filitîn. Îcar ez dixwazim ku wê qencyê li te vegerînim. Jixwe tu dibînî ku tiştêkî me nîne da ez diyariyekê bidim te. Lê ez ê salixê rîya te bidim ku tu yê çewa bikî û çilo bilipikî, da tu karibî xezala şeng li zozanê Çiyayên Xwînê bigrî. Lê belê heta ku tu xwe bigîjîni wir, tu yê li gelek bela û teşqeleyan rast bibî, hewqas jî li xêr û xweşiyê... Lê divê ku tu pir hay jî xwe bîminî: Tu yê herî ji çiyarêzên Çiyayên Xwînê derbas bibî, rast herî heta ku tu bigîjî bajarê Şengeverê. Li wî welatî ne şûr hene û ne jî tiştên kuştinê... Xelkê wir nîzane kuştin çî ye, nîzane mirin çî ye û nîzane xirabî jî çî ye. Li wir dijminatî, kuştin, şer û lêdan nînin. Eger ew vî şûrê han bi te re bibînin, wê

Ji te bêzî bikîn û kes rojbaşî jî nade te. Îcar tu çaxê gihayî bajêr, tu yê bi tariya şevê re bikevî navê û şûrê xwe di devereke asê de veşêrî, da kes nebîne. Ew bajar, serbajarê welatê li piştta çiyarêza Çiyayên Xwinê ye û şênika herêmê ye. Heçika ew der û deverin cihê jîyanê, yê kêf û seyranê, yê geşt û dilanê, yê xweşî û jîyanê ne. Li bajarê Şengeverê xweşî, rindî, mirovatî û perwerî pir zêde hene. Mirovên wir gelekî ji hevûdu re bi kêf in û hiç tadeyî, kotek û zordarî li êkdu nakin; tev bi xweşî, bi biratî û bi yek rengî li jîyaneke şêrîn didomînin.

Li wir zilamekî şûrmend heye, navê wî Ister Duymaz e. Wî demekê bi nihênî du fabrîqe avakiribûn û di wan de çek û şûr çêdikirin. Lê Paşê wir zû pê hisiya û herdu fabrîqe dane girtin, mora qedexekirinê li ser deriyên wan xist. Lê niha Paşê pir kêfa xwe jê re tîne û alîkariya aborî pê re dike, da ew bi dizî çek û şûran çêneke û dîsa li wê fêlbazîya xwe venegere.

Gava tu gihayî wir û hinekî di nava Bajêr de çavnas bûyî, tu li Ister Duymazo bigere, ta ku wî dibînî. Lê emanet, emanet, tu behsa navê wî ji tu kesî re nekî û ji xelkê jî nepirse, lê bigere heta ku tu bi xwe wî dibînî. Eger tu pîrsa navê

wî ji hinekan bikî, wê di eynî rojê de Paşa pê bihise û li te bikeve gumanê. Îcar piştî ku te wî nas kir, tu silavên min lê bike, bêje: Bila bi nihênî kevanekî mifriq û sê tîrên pola ji te re çêbike. Piştî ku ji te re çêkirin, îcar tu yê xwe bigehîni Paşê û pê re bibî dost. Hem jî hinbihin Paşê fêrî nêçîrê bike; jê re kew û kevokan bigire û bide bistê bila goştê qelandî bixwe. Ha wisan Paşê hinî tama goştê heywan û rawilên nêçîrê dibe. Piştî ew jî wê dest bi nêçîrê bike. Îcar di wê navê re bê eger mehek yan didu ku bihurîn, rojekê bêje Paşê: Em ê sibe zû rabin herin nêçîra Çiyayên Xwînê. Ewçax wê pîr kêfa Paşê were û dê ferman bide xelkê xwe ku her kes bi te re bê.

Ji Çiyarêza Çiyayê Xwînê bi wir ve, di nivê deşteke pîr fireh î dirêj de çiyayekî groverê pîr bilind î serbiberf heye. Li jora serê wî hertim zivistan e, li quntarê bihar e, li keviyê payîz e û li jêra deştê jî hertim kelegerma havînê ye. Li Çiyayî kaniyek heye, xelkê wê herêmê tev wê dinasin, navê wê Kanîşêrînê ye; ava wê hênik e mîna bayê evînê, şêrîn e mîna lêvên Zînê, û tamxweş e mîna zimanê evînê. Li kêleka wê, kaniyeke din jî heye navê wê Kanîhingîvînê ye;

ava wê cemidî ye mîna qeşayê, şêrîn e wek badeyê, zelal e fena peyalê û tamxweş e nola memkokên dostê, rûgeş e mîna bastêqê Eglê, honik e mîna zebeşên Dîyarbêkrê û devliken e mîna rihana li zozên. Ava wan herdu kaniyan dermanê her tiştî ye. Ê xezala şeng ji bo ku pîr nebe, temenê wê hezalsale bibe hertim diçe ser wan kaniyan av vedixwe.

Tu yê xelkê wî bajarî li hawîdorê wî çiyayê bitenê qoredor biki, lê bila ew hiç varneqilin ku tu ji bo çi wan wisa li êkdu dilefinî. Piştire tu ji xwe re li dûr kozîkek çêbike û xwe tê de veşêre, li pawuka hatina xezalê bisekine. Her roj serê sibê xezala şeng tê ser kîjanê ji wan kaniyan û av vedixwe, piştire diçe li binê siya dara li jor mexel dibe. Gava nivrokîyan tê av vedixwe, diçe li binê siya dara li jêr mexel dibe. Êvarkîyan jî gava tê av vedixwe, diçe li binê siya dara li quntara jorîn mexel dibe. Îcar gava xezalê av vexwar û çû li binê kîjan darê mexel hat, jixwe tu Rêzan î, de îcar ez derdê te nebînim.

- Pîr spas, ji bo vê agahdariya ku te da min. Lê ez nîzanim ku hûn çi netewe ne!

- Em, ji azbata Hacûr û Macûr in. Di zemanê

Ducanê Kor de em pê ere bûbûn hevalbend û me li Navroyê pîr xirabî bi xelkê kiribû. Îcar Yezdanê dilovan em tev xistin vê rewşê û avêtin vî welatê birçî.

Paşayê bejn kurtan şûşeyek derman da Rêzanî ku bi xwe re bibe û pê herdu fabriqeyên çek û şûran saz bike. Îcar Rêzan xatir jê xwest û gema hespê xwe berda, panî da Çalo û ajot li rîya nenas a dûr î dirêj çû.

Rêzan şeş sal û şeş meh û şeş rojan bi helebeza Çalo li rîya nenas di ser kort û mesîlan re ajot. Rojekê di navsera çiyayekî bilind re derkete bilindayîyeke tûj û çavên wî li quntara jêrîn li bajarekî ketin. Lê Bajar hema bajar bû; Xwedê ew ji xwedîyan re biparêze, qey yekî digot hema qozîyeke bihiştta ademîn e û hatîye li wir bi cih bûye. Xwe bi xwe sêwirî: Hebe tune be, Bajarê Şengeverê ev bi xwe ye. Bala xwe dayê ku her tişt ji yên welatê wî cihê ne; hemû tiştên bajêr şîn in; xanî şîn, rê şîn, mirov şîn, heywan şîn, erd şîn, û şîn û hey şîn... Rengê erdê û yê asîman ketine hava êkdu, pêşaneyêke wisan xweşik ji mirov re rûqal dikin ku devê mirîyan jê re dikene û bayê jana jîndariyê xwe li hawîdor dilefand.

Rêzan serê hespê xwe ber bi bajarê Şengeverê ve serberjêr kir û zengû niçand kêlekan. Ew qederek berjêr çû, giha tangava zilamekî cotarî. Bala xwe dayê ku herdu gayên wî şîn in, amûretên wî şîn in, erdê wî şîn e, tovê wî şîn e, misasa di destên wî de şîn e, hema her tiştên wî şîn e û şîneyî têkilî nava hevûdu bûne. Rêzan rojbaşî da zilamê cotarî, zilam lê nerî û hinekî rawestiya piştire got terep û ket erdê ji hiş ve çû. Rêzan ji hespê xwe peya bû, çû serdila wî firikand, bi devê xwe pîf kir devê wî û ji sewilê xwe qurçek av li serçavê wî reşand, dişa ew firikand heta ku bi hişê xwe ve hat. Piştire jê pîrsî:

- Kuro, ev çî bi te hat, hey malxirab?

- Evê han ê bi te re, çî ye? Ma ew ne aletê kuştinê ye? Hêjî pişkên welê xirab li ser ruyê erdê mane?

- Ev, tu ji şûrê min tirsîyayî ku wîsan ketî erdê?

- Qey navê vî şûr e?

Rêzanê rêwî li wir kete nava axaftinê û bi cotariyê nenas re bû xerîbdost, li ba wî ma. Kêfa cotarî jî pîr ji axaftina Rêzanî re hat. Piştire wî nanê xwe ji çeltik deranî û danî ber mêvanê

çolê. Diwê navê re Rêzan bala xwe dayê ku hawîdor tije kew, kîvroşk û kevok in, hema tên li hawîdorê wan diçin û tên, hiç natirsin. Wî şalika xwe ya sipî li erdê rast kir. Kew hatin li serê kom bûn û şalikê li kewan da hevûdu. Kew serjê kirin, pirtikandin û li wir agir dada, goşt da bistê. Ew û cotarî ketin serê û bi nanê sêlê re goştê qelandî xwarin. Lê hema carek Rêzanî bala xwe dayê ku cotarî ranekî kew ê qelandî xist paşla xwe, wî jî xwe li nedîtîne danî û gav di ser wê demê re avêt, bihuri. Rêzan li ba zilamê cotarî ma heta ku bû êvar, piştî li hespê xwe siwar bû û ajot çû nava Bajêr. Berî ew bigîje taxê, şûrê xwe li deverekê veşart û çû xanekê hespê xwe jî hewand:

- Bila hespê min li vir be, wî xwedî bikin. Çi dema ez hatim, ez ê heqê we bi zêdeyî bibim.

- Lawo, wele bazara te pir xweş e.

Rêzan berê xwe da nav bajarê Şengeverê û çû jî xwe re geriya, ha li vir ha li wir deverekê jî ya dîn nenasî; avayî û dîkanên bajêr tev mîna hev hatibûne lêkirin, gûnê wan hemû jî şînî hatibûne nexşandin. Xaniyên rûniştîne tev duqat bûn, hawîdorê wan bi baxçeyên tije gulên rengareng hatibûne xemilandin. Taqê dîwaran

tev camekan bûn û jî aliyê hindurû ve bi perdeyên şivtêlî xwe didane nîşandan. Deriyê wan nîmrekirî bûn. Kuçe û kolanên di navbera malan de bi dirêjayîya heşt gavan fireh bûn û tev jî kevirên birrî yên berezî bi çêkirineke reqaftî honayî bûn. Li ser her çarriyanekê çar lewhe bi serê direkan ve û li ser wan nav, navnîşan û nîmre nivîsî bûn. Li keviyan, peyarêne teng hebûn, di navbera peyarê û kuçan de bi rêzê darine nîzmîk ên tacvegirtî xwe bi êkdu ve beste kiribûn û timî şênîya xwe rûqalê xweza û asîmanê bilind dikirin.

Ew şev hîva li taqê asîmanê li raserê bajêr pîr geşî zelal bû û li hawîdorê xwe haleyeleke mîna kembera zîvîn dorbandkirî bû. Li eynî taqê şîn stêrkên rengareng xwe li hevûdu rapêçabûn û mîna ku evîna xwe jî êkdû re diyar dikirin timî dlîsiyan. Di navbera wan de hin stêrkên geştir î pîr mezin jî hebûn ku quretiya xwe timî nîşan didan û hin caran pozê xwe li yên hûrik ditewandin. Lê belê Perwînê silava xwe jî bajêr nedîbirî û timî mîna ku dadiket jêrê û bilind dibû hildikişa jorê, carna berwar diçû û hevraz dihat. Rêça Kadîz jî bi komên stêrkan ve xwe şûledartir dikir û pîxava wê jî

hîva zelal nebû.

Gava Rêzan çav bi bajarê Şengeverê ket, lê heyirî ma, hinek hizirî û piştire xwe bi xwe got: Dêmek eger mirov bide xwe û ji welatê xwe hez dike, çiya û zinar jî bibin gul û bostan. Bav û bapîrên van kesan zehmetî dane xwe û xwedîtî li welatê xwe kirine. Piştire van jî ha wîsan li wê şopê domandîye ta ku vî bajarî gihandine vê sawiya bilind a hêjayê pesn û payedartiyê.

Piştî şev ber bi rêwîtiya xwe ve qederekê meşiya, Rêzan bala xwe dayê ku her kes jî mala xwe derket û çe. Wî jî da pey xelkê, çû giha avayîyeke mezîn ku ne serî dihate xuyakirin ne jî binî... Dema ew çav bi nivîsa li raserê derî ket, tê giha ku ew avayî diwana gel e. Ew jî di nav şemata xelkê re ket hindurê Dîwanê û çû li cihekî rûnişt, temaşe li xelkê kir.

Dîwana Ferzende Paşa jî xelkê bajêr re wargeheke şên û devera şahiyê bû. Her kes êvarê jî mala xwe radibû diçû wir, heta ku şewbêrik bi dawî dihat, hêj diçû mala xwe. Li Dîwanê her şev kiyê bi roj tiştêkî balkêş dîtibûna, çi bihîztibûna dihat li civatê digot. Tiştên ku balkêş bûna, Paşê ew li cem xwe dinivîsandin û dixistin çaviya masa xwe. Hin caran Ferzende

Paşa bi xwe jî radîbû ser kursiyê axaftinê û ji xelkê xwe re bûyer û nûçeyên dinyayê digotin. Lê tiştê ku herî zêde bala Rêzanî dikişand; li civata Paşê gelek çîrok, meselok, serpêhatî û tiştên kevnare dihatin gotin. Xasma serpêhatiyên dirokî, behsa çavkaniyên zimanên neteweyan, ya tore û livaka mîletan, ji sazûman û hebûna gelên di nexşîneya cihanê de pîr dihatin dubarekirin.

Dema yek li civatê dipeyivî, deng ji kesî dernediket û her kes bi balkêşîyeke tûj dibû guhdar. Ji xwe gava serpêhatiyên dirokî dihatin gotin, hin kal hûrik hûrik di ber xwe de digiriyan û hinekan jî stêrkên çavên xwe bi mendîla destan ziwa dikirin. Ew axaftin û perwerdeya ku li Dîwanê dihatin kirin, pîr li xweşa Rêzanî diçû û xwe bi xwe got: Eger ez bê teşqele, bîsaxî vegerim Bajarê Serbajarê Rojhilatê, dê van tiştan li Seraya me jî bikin tore û bi cih binim.

Rêzan xwe li Dîwanê bédeng kiribû, tenê guhdarî dikir, dixwest ku fêr bibe ka tore û tewra xelkê wî bajarî çewa ye û çi tişt e.

Di wê navê re bîstikek bihurî Rêzan bala xwe dayê, ew zîlamê cotarî yê ku naverojê li cem

mabû, hate wir û rast çû cem Ferzende Paşa, di guhên wî de tişteki got, piştire ew hêta qelandî ji berîka xwe derxist û dayê. Paşê qedereki xweş li hêtê nerî, dû re maçî kir û danî ser serê xwe, jê pirsî:

- Ev çi tişt e?

- Ranê kew e.

- Qey goştê kewan tê xwarin?

- Îro zilamek hatibû ba cotê min. Wî çend kew girtin û serjê kirin, agir dada goştê wan qeland û min û wî ew xwarin.

- Ew zîlam ji xelkê me bû?

- Na, nedîşûfiya xelkê me.

- Ka here, ew li kur be, îsev wî bîne vir.

Bi wê gotina Paşê re, Rêzan ji şûna xwe rabû ser nîgan:

- Paşayê delal. Ew zîlam, ez im.

Ferzende Paşa Rêzanî bir cem xwe û pê re axivî, pîrsa welatê wî kir û îşê ku pê ve hatibû... Lê Rêzanî hin tişt di dilê xwe de veşartî hiştin û rastiya mesela xwe negot wî. Axaftin her wisan di navbera herduyan de domand û gelekî kêfa Paşê hat ku pê re hevnas bûye. Piştire jî Paşê wî bi civata xwe da naskirin ku mêvanekî giranbiha ye û pêwîstiya ku

her kes rêzanî jê ere bigre ferman kir. Dû re Paşê Rêzanî li kêleka xwe da rûniştandin û ket axaftineke dirêj. Di wê navê re Paşê vegertiya ser Xêrxwazê serkarê cotariyên xwe:

- Karê xwe bike, sibê tu û Rêzan digel du zilamên din, herin çolê ji min re kew bigirin.

Ew şev Rêzan û Ferzende Paşa êdî wisan nêzî hevûdu bûn, mîna ku ew heft sal bin êkdu dinasiyan. Çaxê raketinê, Paşê ji Rêzanî re odake taybetî da hazirkirin û ew şeyande ser ciyê wî.

Sîbehê zû Xêrxwaz rabû çû Rêzanî ji xew şiyarkir, pêşî qahweyeke tahl jê re keland û piştê jî taştiya wî anî. Piştî xwarinê herdu rabûn, du zilamên din jî bi xw ere birin û çûn kewan. Rêzan li çolê dîsa şalîka xwe vegirt, kew hatin li serê kom bûn û şalîkê li wan da hevûdu. Wê rojê gelek kew ji Paşê re girtin, anîn hatin malê.

Ew roj êvarê ji şîva Paşê re ew kew dane bistê. Dema Paşê goşt xwar, tameke pîr xweş jê hilanî. Piştê Gazî Xêrxwazê xulam kir:

- We çewa ev kew digirtin?

- Wele ez nizanîm. Mêvanê te digirtin.

Paşê ji Rêzan pîrsî:

- Tu van kewan bi çi digrî?

- Ez wan bi şalikeke sipî digrim. Ji ber ku li vir rengê her tiştî şîn e, îcar gava kew çav bi sipîtayiyê dikevin, ji wan weye ku berf e tîn li serê kom dibin û ez şalikê li wan didim hevûdu. Lê kew bi çekan jî tîne kuştin.

- Ê nexwe em ê dest bi çêkirina şalik û çekan bikin, da em timî ji xwe re herin çolê kewan bigirin. Sîbehê ez jî bi te re tîm, em ê biçin kewan.

- Bilabe.

Roja din sibe zû Rêzan û Paşê rabûn çûne kewan. Ew roj jî Rêzan bi şalikê tîr û sertêra Paşê kew girtin û vegertîyan hatin bajêr. Ha wisan êdî tam û lezeta goştê kewan kete nava dev û diranên Paşê. Her roj sibe ew û Rêzan radibûn taştîya xwe dixwarin û diçûn çolê, ta reşîkayîya şevê hêj vedigerîyan malê. Bi wê tîkîliya Rêzan a bi Paşê re, xelkê jî ew nasî û behsa mîrantî û mîrxastîya wî belav bû. Li her derî, li her malê behsa Rêzan hate kirin û pesnê wî dan.

Rêzanî pirê caran guh didane axaftina xelkê ka ew behsa navê Ister Duymaz dike yanena. Hin caran dema firset didit, bi tena serê xwe diçû li nava bajêr digertîya û li qahwexaneyan

rûdinişt, li xelkê guhdarî dikir. Lê wî tu hisek yan pêjnek ji zîlamê xwe hilnanî.

Rojek ji rojan Rêzan ji derve hat Dîwanê, nerî ku wa zilamek li kêleka Paşê rûniştiye: nêrgeleyek di devê wî de ye û kulpîn e hema lê dixe, mij li ser mijê dikişîne û dûmana wî li jorê bûye mîna ewrên meha adar û nîsanê moran vegirtiye. Ew zîlam gava çav bi Rêzanî ket, têgiha ku Rêzan xerîbê wir e. Xêrhatin li Rêzanî da û pîrsa rewş û jiyana wî kir, hem ji xwe pê da naskirin. Îcar gava wî navê xwe bi Ister Duymaz hilda, Rêzan êdî nikarîbû kêfa dilê xwe bo ditina wî binixumîne, geh di ber xwe de kentya gahî bişirî û hin caran jî li dûmana nêrgela wî ya li taqê qarça nerî. Di wê navê re demekurtek bihurî, Ister Duymaz êdî berê xwe ji Paşê vegerande ser Rêzanî û pê re ket xeberdanê, pîrs jê kirin. Ha wîsan axaftin di navbera herduyan de dirêj bû, de pîrsek ji vir na yek ji wir, mîrze Ister Duymaz rabû ser nîgan û bi milê Rêzanî girt, berê xwe da Paşê:

- Ev mêvanê te îşev ji min re ye. Sîbehê zû ez dîsa wî tînim teslîmê te dikim.

- Fermo, tu zanî.

Ister Duymaz Rêzanî girte cem xwe û herdu

rabûn çûn mala wî. Ew şev wî gelek qedr û giranbîhatî bo Rêzanî nişanda heta ku şiv hate ber wan. Piştî xwarinê zebeşekî hênîk jî şikandin, xwarin û piştire jê pirsî:

- Ka ji min re bêje. Derdê te çi ye, ku tu hatî vî welatê şênika dinê?

- Derdê min, silavên Paşayê bejn куртan ji te re hene.

- Li ser serê min. Ê ?

- Movikek ji qilochên xezala şeng divêm.

- Mîna ku Qolo te bêgav hiştiye? Ê de ez çi bikim! Bila îro lixava min bişixuliya, her tişt hêsan dibû! Berî çend salan min bidizî li here şûr û çek çêdikirin. Lê Paşa pê hîsiya û li min qedexe kir, li xava min jî da girtin. Ez nikarim tişteki bikim û bo te bibim alîkar. Niha jî ev e çend sal in ku lixav bê don maye û ji bin ve naşixule, hemû zeng girtiye.

- Ka em herin lê binerî.

Rêzan û Ister Duymaz rabûn çûn derê lixavê vekirin. Rêzan bi dizî ew şûşe ji berîka xwe deranî û dermanê tê de rijand serê. Piştire destê xwe avêt pîlik û şixuland. Bi wê yekê pir kêfa Ister Duymaz hat û lêhatina bi xêrdîniya nigên Rêzan bo şixulandina lixava wî tîneke mezin lê

çêbû. Piştire îcar Ister Duymaz dest bi çêkirina çek û şûran kir, her şixuland û çêkirin. Rêzan gotê:

- Tu hiç deng meke, heta ku ez destûra çêkirina çek û şûran ji Paşê distînim.

Roja din sîbe zû Rêzan rabû çû Dîwanê, got:

- Paşayê delal. Kewên vir êdî herûm bûne, hew têne ser şalika min. Divê em çek û şûr çêbikin û bi wan herin nêçîrê yan hêla kewan bikin.

- Ew bijtyê ku duhî êvarê te biribû mala xwe, berê çek û şûr çêdikirin û difrotin xelkê. Lê min xwest ku ew tişt nekevin nava xelkê min. Nexwe ez ê bêjim wî, bila dîsa çêbike, da em timî herin nêçîrê.

Ister Duymaz bi destûra Paşê çek û şûr kirin rêz. Welê zêde çêkirin ku gelek enbar hatin dagirtin. Piştî wê destûra Paşê, hinbihin êdî çek û şûr di piyasê de jî hatin firotin. Her ku çû reklama wan hate kirin û sawa xelkê ji talûkebûna wan şikest. Li sûka sipî jî anku bi serbestî hatin firotin û dikanên xelkê ji çek û şûrên bo firotanê tije bûn. Îcar her roj Rêzan û Paşê bi çekan ve çûn nêçîrê û kew, kevok, kîvroşik, kurîbeşk, qaz, bett, werdek, xezal û

pezkûvî kuştin.

Nav û dengê Rêzanê Paşê li nava bajêr belav bû. Ew bi mêrxasî, bi nêçirvanî û bi şarezatî hate naskirin. Xuyaniyên bajêr, rîspî û berpir-syarên taxan, keyayên gundan tev hatin ew pîroz kirin û gelek diyarî danê. Paşê jî ew bi keça xwe Perîxanê xelat kir.

Gava Perîxana keça Ferzende Paşa ew xebera xweş a şêrîn bihîzt, rabû xwe ediland, çavên xwe kil kirin, rû û hinarokên heki boyax kirin, fistanekî melesî li bejn û bala xwe kir û li pawuka hatina Rêzanê kurê Paşayê Rojhilatê ma di sek û rawestîne de. Gava Rêzanî digel pîrejîneke di nava malê de derbasî hindurê seraya wê bûn, Perîxan herwekî çav bi baxekî bihişta evîndaran bikeve hewqas kêf û şahî kirin û bi dilekî şad ê şadan pêrgê wî ve çû, xêrhatin lê da û ew bir li ser kursiyekî qedife da rûniştandin. Piştî wê qehweyeke nivşekirî keland û danî ser tebsîyeke ferfûrî bir li ber destên Rêzanî danî ser masekokê. Çavekî Rêzan li fîncan qehwê ma vekirî û yek jî li hinarokên gulgûnî fitilî...

Jixwe bêguman e ku delalî û gewretiya Perîxanê, ne kêmi ya Gulbendê bû. Ha wisan

herdu bi hev re ketin xweşbêjyeye xerîbdost,
herwekî jî mêj ve ye ku ew êkdu dînasîn û di
navbera xwe de şeva mirûzdayî şên kirin.

Roja dîn hazîriya dawetê hate kirin. Gelek
beran û berindir hatin serjêkirin û bû gêtîya
xwarina goştê biraştî digel birinca welatê
Maçînî. Hêj sîbe zû bû. Li aliyekî Ferzende
Paşa ketibû serê govendê, zirnevan li pêşberê
wî bi colan dirihilî, diricifî û hin caran defvan
defa xwe datanî erdê û zirnevan radibû serê,
çavên xwe li Paşê ziloq dikirin ku bexşîşeke
zêde jê bistîne. Govendgêriyên bajêr yên bi
navûdeng hemû di milên Paşê de wek zincîran
hevbestekirî geriyên. Pîrejînek bi xeysetê diya
zavê geh tilîlî didan gahî "kî zava, kî zava?" bi
qîr û bang digot û dawetvaniyan jî bi bersîva
"Lawê te Rêzan zava" jê re diwekilandin û
gotina xwe dubare dikirin. Li aliyê dîn gelek
xortên bajêr Rêzan biribûn himamê û serê wî
dişûştin, kincên zavatiyê jê re hazîr dikirin da
wî bibin ber darîka li ser bên. Li aliyê ditirkê
jî hin keç û bûkên taxê Perîxana nazdar dixe-
mîlandin û destên wê hine dikirin, kincên
bûkantiyê li bejn û bala yekta dilefandî û wê
di nava bihxweşîya dildarewî de kiribûn wek

şımamoka li nava xerz û parêzan. Roja heştan êvarê çaxê dawet peşkilî û her kes çû mala xwe, birazaveyan jî Rêzanê biyanî birin seraya şaneşîn.

Ew şev seraya Perîxanê di nava gul û çiçekan de hatibû xemilandin û jî aliyê derva ve jî taqên dîwaran tev bi rengê kesk, sor û zer rengdêr bûbûn. Jixwe bihna misk û gulavdûnê wisan kiribû ku meriv bê vexwarîna mey û badeyê serxweş dibû û serserkî li dora dinyayê rêger dikir. Ew şev Rêzan digel Perîxanê kete nava kêf û sefayê hênîk, û zehmetiya hewqas salên rêwîtiya zor berteref kirin. Wî ew şev li ger û geştê zozanên hênîk domand û bi kanîsarka qeşemê agirê dojeya dilê melisî vemirand. Lê jî amaca xwe ya ku jî bonê hatibû jî, hiç xwe dûredil nedikir.

Rêzan êdî zavayê Ferzende Paşa bû. Tu lawên Paşê jî nebûn. Ew, hem bû lawê Paşê, hem zavê wî, hem jî bûbû her tiştê wî. Berpirsariya serwet û sermiyantiya mala mezin, kete destên Rêzanî. Ew hem bû delaliyê mala Paşê, hem yê bajarvaniyan bû û hem jî berdilkê zeriyeke mîna Perîxanê... Wî li wir kêfa xwe kir, li sefa xwe didomand û hin caran jî diçû li hawîdorê

Çiyayê Xwinê digeriya, rê û şeverêk bereçav dikirin, da ku cihê xezala şeng a şepal rin binase. Hem ji wî ew herdu kaniyên ku xezalê av jê vedixwarin bi çavên xwe dîtin û hersê darên ciyê mexelgeha wê ji di quncikekî dilê xwe de çeperêz kirin.

Piştî zewaca bi şox û şenga nazenîn re ku çend meh bihurîn, Rêzan rojekê çû ba Ister Duymazê çekfiroş:

- Keka can. Ma rewşa çekan çewan e?

- Tu hiç deng meke. Mîn deh embar dagirtine.

- Nexwe ji mîn re kevanekî ji mîfriq û sê tîr ji pola çêbike.

- Hema sibê were, hazir in.

Ister Duymaz dest bi çêkirina kevanekî ji mîfriq kir û sê tîr ji pola çêkîrin. Rêzan hersê tîr û kevanê xwe hildan, berê xwe da serayê, çû cem xezûrê xwe:

- Ji xelkê re bêje, bila her kes xwe hazir bike, sibehê zû em diçin nêçîra Çiyayên Xwinê.

Paşê fermaneke taybetî da bajarvaniyan: Bila her kes xwe hazir bike. Sibe zû rabe were ber serayê û bi zavê mîn re here nêçîrê.

Zilamên bajêr tev her yekê çû çekekê an

şûrekî jî dikanan kîrrîn. Kesên ku destvala man jî, çûn jî embara Ister Duymaz jî xwe re deranîn, û hemû ketin pey Rêzanî, bi deştê ve li dû êkdû kaşerêz bûn. Rêzanî got

- Heçika zîlamên bijare ne bila tev, li hawîdorê wê qozîya ku herdu kanî tê de ne dûredûr xwe bi êkdu ve beste bikin, da heywanên nêçîrê nikarîbin birevin. Zîlamên din jî bi destên hevûdu bigirtin û li hawîdorê çiyê dor bibin.

Rêzan jî çû li nêzî kaniyê kozîkek çêkir û ketê, pûş û giya avêtin ser xwe û li pawuka hatina xezala şeng melîsî. Bû kelekela germa rojê û erd sincirî. Di wê navê re bîstîkek bihurî, xezala şeng jî jorê ve berjêr bû hate ser kaniyê. Lê pa çî xezal! Bi delaliya xwe hema yekî digot qey gula berberoj e, bi reng û ruyê xwe jî mîrabû keskesora li asîmanê banî. Şax û perên herdu qilôçên wê, mîrabûn dahl û rezên çiyayê Gurdilan. Ê şivtên belekotkî di serçavê wê de dinîşivîne jêrê, ku jî ser eniya wê heta bi pozê şîmamokî tîr dîlavêtin. Kabokên wê sipî, hawîdorê wan reşekî ruhn, binzîka wê jî rengêkî sorbelek ê sipî xwe ramî dîdan. Du şivtên reşgûn jî stûkura wê ta di sînîsîla piştê

re xwe bera ser qorikên grover dabûn. Gava serê xwe bîlin dikir, mîna ku mîhîneke kihêl a Mêrdînê be û ketiye çol û colanan. Her carê ku pişikê xwe ji bayê hênik dadigirt, singa wê di-werpixî û dibû mîna defa hewarê.

Xezala şeng bi meşxiramîyeke şengî hem bi nazdarî ber bi kaniyê ve berjêr bû û hat li keviyê bihnek sekînî, li hawîdorê xwe nerî û çend caran bi bihnê xwest ku bizanibe ka kes li wan doran heye yan na, piştî hêj serê xwe te-wande ser avê.

Ew roj feleka malwêran berê xwe ji xezalê guhartibû, hem ji çewa û berê xwe ber Rêzanê Paşê ve dabû. Xezalê gava devê xwe xist ava zelal, Rêzanî hiç li vexwarîna wê nefikirî û negot ku di toreya me de kuştina heywanan li ser avê ne durust e. Ji ber ku dilê wî pîr êşiyabû, tev bûbû birîn û bi kul û kederan ve mişt bûbû. Lewra Qoloyê Mirîxwir gelekî ew êşandibû, wisan kiribû ku havênê dilovaniyê li hemberî xezala şeng di cergê wî de nemabû. Êdî keyseke xweş hebû, fîrseteke rind jê re hatibû ber derê kozîka wî û yek ji wan tîrên pola ji kevanê mîfriq hilfîrande ser bejn û bala xezalê. Tîra bêhawe bi bez û reqs çû li nivê

meji ket û di qorika rastê re avêt der. Lê xezal gelekî zirp î bi hêz bû, derba tîrê çu tîn lê nekir. Rêzan gelekî li ber xwe ket ku çewan derba pêşî pişta xezalê neda erdê. Îcar wî tîreke dîn berda wê. Ew tîr jî pişta xezalê danexist erdê. Lê tîra sisîyan gelekî bêhawe çû, pir jî bi xezeb bû, rind xezalê hingavt. Xezal bi wê derbê li dora xwe doj bû, lerizî û rihilî, mîna mirîdê tobedar dest bi lerzebazîyeke wîsan ricfokî kir ku her carê bîst û pênc gazan jî erdê bilind dibû û dîsa dadiket. Xezal ha wîsan jî xwe re reqîsî, ricifî û rihilî, li erdê gevîzî û her çar nigên xwe bi çargopalî kutan. Îcar toz û dûman jî berê rihabû û bi ser Çiyayên Xwînê ve bezîya ew di nava xwe de wenda kirin û astengîyeke qalind xiste navbera wî û rojê. Ji nişka ve dema xelkê dît ku li wan bû şev hem jî şevereşeke wîsan tarî ku ber nigên xwe nedîtîn, heyirî man û destên xwe jî hevûdu bernedan, tev di şûna xwe de bêpêjn bûn û li hatina dawîya dinyayê fikirîn.

Êdî çaxê xweşkirîna dilê nexweş jî Rêzanê Paşê re hatibû Çiyayên Xwînê û gihabû destpêka gihandîna evîndara xwe. Ew dê bigîjta amac û evîna xwe ya rast î ne berdest; hêdîka jî

kozika xwe rabû û ber bi termê xezalê ve çû. Lê pîrî ku ji termê mirî saw girt, serê pêşî xwe nêz nekîr. Bîstîkek rawestîya û lê temaşe kir. Erê, rast e ku bêgîyan bûye û nalîve, xwe bi xwe got û hêj birreka xwe ji çeltik deranî herdu qîloç ji qoqê serî birrîn.

Herdu qîloçên xezala Qolo, her yekê mîna gerredarekê mezin wîsan jî bi şax û gulî bûn. Gava Rêzan li wan nerî, dît ku çiqas gûnên rengan hene tev li serê hatine vegirtin û xwe têkilî nava êkdu kirine, ku mirov nikare wan ji hevûdu biniqandina. Wî li ser şaxîkekî bi qîloçê rastê ve, wêneyê marekî dît ku devê xwe vekirîye û zilamekî siwar dadîqurtîne. Hema ew dever jê birrê û xist çeltîkê xwe. Li ser şaxîkekî din wêneyê dêwekî dît, ku zarûkekî şîrmij dixwe. Ew şaxîk jî birrî û xiste ba yê din. Li ser şaxîkekî bi qîloçê çepê ve jî, wêneyê filekî dît ku li kerekê siwar bûye. Wî jî birrî û xiste ba herduyên berê. Piştî Rêzan çû ba hevalên xwe û dest bi girtina kewan, kuştina xezal û pezkovîyan kirin û li hêle û nêçîrê do-mandin, ta ku roj ber bi hêlîna xwe ya nepenî ve serejêr bû.

Ew roj nêçîrvanên Çiyayên Xwînê pîr

kêfxweş û şad, hem jî ne hindik şad û şadan
bûn û bevzê hemuyan şên bû. Ji ber ku wan pîr
kew girtibûn, gelek karxezal kuştin, çend heb
gakûvî serjêkiribûn. Nêçîra xwe li erebeyên
hespan bar kirin, kewan jî xistin telîsan û
anîn hatin malê. Lê jî hewqas mirovan tu kes
ne mîna Rêzan bi kêf û dilxweş bû. Ji ber ku
nêçîra wî, ne mîna ya wanên din bû. Û kes lê
varneqilî bû ku wî çewa ew xezala şeng a
Çiyayên Xwinê kuşt û qilochên wê bi birrekê jî
hev daxistin.

Piştî wê nêçîra ku di dilê Rêzanî de gelekî
pîroz û giranbiha bû, êdî hinbihîn wî xwe jî
nêçîrê sist kir. Tenê xwe rihet û hêsan dikir û
haziriya vegeerê dikir, ku bi ser keleşgewra xwe
ya li binê penceyên zordarê devbixwîn ve here.
Herweha nedixwest ku kes, bi çûna wî bihisin,
bi gumana belkî be jî tavil xezûrê wî keça xwe
pê re nehînarta yan destûra çûna wî bi xwe jî
neda.

Rojekê Rêzan rabû bedlek kincê zilaman li
Perîxanê kir, wê li hespekî siwar kir û şûrekî
avêt stuyê wê. Ew jî çû xanê, heqê xwedikirtina
hespê xwe da xanvanî û lê siwar bû, bi hinceta
nêçîrê berê xwe dan çiyarêzan û hevraz ajotin.

Ew gihane ser qoqê bilind ê çiyê ku xwe berjêr berdîn aliyê piştê, Perîxanê gema hespê xwe kîşand û di şûna xwe de rawestiya:

- Rêzan. Aqarê me li vir xilas dibe. Em şûnde vegerim.

- Perîxan. Ez diçim welatê xwe. Eger tu bi min re têtî, fermo em herin. Eger tu nayê, oxira te ya xêrê be, tu vegere here mala bavê xwe.

Perîxan li ser wî çiyayê bilind kelogirî bû, piştî dev bi girînê kir û hêşir bi ser hinarokên şimamokî ve barandîn. Geh bi dilekî xemgîn ê bo dûrbûna jî bav û dê, jî xîzm û axê, gahî jî ber negotina jê re bo çûna wan pîr êşîya, hem jî pîr li ber xwe ket ku mêrê wê ango pê bawer nebûye ku serê pêşî mesela çûnê bigota wê. Bîstîkekê şûnde bi vekirina dilekî melûl:

- Lê çima te serê pêşî jî min re negot? Tu malxweyê min î û ez bermalya te me. Dîviya ku te mesela çûnê jî min re jî bigota. Jixwe tu herî dojeyê jî, ez bi te re me.

- Ê de nexwe bajo.

Riya rêwiyan pîr dûr bû, gelekî dirêj î bi zehmet bû. Lê belê hespê Rêzanî û yê di binê Perîxanê de, kort û mesîl yekere dikirin.

Perîxan jî siwariya hespê pir diqerimî û dixwest ku hin caran peya bibe, da xwe rihet bike. Û Rêzan jî diviya ku rojek berî rojekê zû here û namûsa xwe ji binê destên qirêj derxîne, herweha eger di Qoloyê Mirîxwir de giyan mabe jî, ew bi şûrê xwe derxîne.

Roj li dû rîjan lezebez kirin, meh jî hevûdu dihingavtin, lê sal mîna lengeran xwe radigirtin û pê didan erdê sekan dikirin. Geh birçî geh bi xwarina pincarê, hin caran bi şevan û gahî bi rojan hespên xwe ajotin û çûn. Lê Perîxanê êdê hew xwe li ser piştê hespê kumeyt radigirt. Li mêrgeke xweş a bi kanî peya bûn. Perîxanê serê xwe danî ser çoka Rêzanî û bihnekê raket. Piştê dîsa rabûn li hespên xwe siwar bûn û ajotin. Ha wisan her çûn, şevê berî banga sibê xwe gihandin nêzî çiyayê şkeftê.

Rêzan jî dûr ve dît ku wa Qoloyê Mirîxwir jî çiyê ve berjêr dibe û tê. Lê ketiye tayeke wisan xirab hema diricife, dişilwile û bêvila wî daketîye erdê, mirûzê wî kiriye, guhên wî tapêl bûne, şûr ne pê re ye û her saetê carek ancax dikare gavê xwe bavêje. Gulbend jî derketiye ser pozekî tûjik û çavrênîya hatina Rêzanê xwe dike. Bi wê yekê hinekî bihna Rêzanî derket,

dilê wî vebû û panî da hespê xwe...

Li devê newalê Rêzan û Perîxan jî hespên xwe peya bûn û ew li dû xwe destkêş kirin. Gulbendê gava Rêzan jî dûr ve nas kir, xwe bera jêrê da û bi bez çû pêşiyê, di nivê palê de gîha cem û xwe avêt hemêza wî. Li wir herdu bi hevûdu gelekî şad bûn û hisreta hewqas salên dûrbûna ji êkdu ger hindik be jî derxistin. Piştî hêdî, hêdî meşyan çûn ber devê şkeftê. Qoloyê Mîrixwir jî jor ve gazî kir:

- Waaa Rêzano. Hey malmîrat! Erê hema gunehê te bi min nehat, nehat. Lê ew xezala bêguneh? Hem jî li ser avê te ew kuşt. Çewa dilê te ragirt ku te tîra pola avêtê? Rêzano, ew hestiyên qilochên xezala min ku bi te re ne, bide min. Ad û wad li canê min ketibin, heta ku ez sax bim ez ê koletiya te bikim û suxrevanê te bim. Bila Gulbendê jî ji te re be.

- Ê de ka were vir, hêj em ê bipeyivin.

Rêzan ne bi sozê Qolo bawer dibû, ne jî ew hestî didanê. Ji ber ku Qolo pir dilê wî êşandibû. Ne jî Rêzan dixwest ku hema wisan zûzûka wî bikuje. Qolo bi dilekî erênayê hat, hat li pêşberê wî sekinî. Rêzan bala xwe rind dayê ku stuyê wî leq bûye, guhên wî daketine,

bêvila wî xwar bûye, goştê laşê wî sisit bûye û di rewşeke pir berbat deye. Erê ewçax rihistinê firsetkar jî xwe li dora Qolo seredor kir û jiyana wî bi girtin û vekirina tiliyên xwe jîmart. Lê belê Gulbendê ew jiyana bi jîmart daxist jîmartina bi vekirin û girtina lêvan. Û hêrsê Rêzanî girt, şûrê xwe bilin kir: Ya Xwedanê şev û rojan! Di nermîka stû de lê xist û serî jî gewde pekand. Wê hingê Qoloyê Mîrixwir qîrek da, pa çî qîr! ku jî berê erd û asîman tev lerizîn; hin çiya di şûna xwe de tepişîn û bi deştê ve yekere bûn. Lê heçika taht, lat û zinar jî tevek hilweşiyane geliyên kûr û ew newal tev dagirtin. Piştî dinya bû şereş, taristan, herwekî rêwitiya Xîzr û Ilyas e ku li Kaniya Jîyanê digeriyan û bi ser ve venedibûn, çav jî çavan silavê guhartin.

Ew dem û devera taristan piştî bihneke dûr a dirêj, li xwe varqilî ku evîndarên dilşkestî li pawuka xatîrxwestina wê ya jî herêmê destbirî mane. Hin jî fedîyan be hin jî jî ber şewata dilê xwe yê nazîk zû hate wîjdanê û bayê Kurr serê xwe lê cîq kir. De îcar eger tiroşa wê hebû, bila neçûna. Di nav bîstikekê de bi sîvîka nepenî herêm hate malandin û bilbilê bengî çav bi

gulên rengîn ket.

Qolo êdî ji wê giyana hezarsalî bê par mabû û termê wî ji jor ve gêndirî newalekê bûbû, ta ku di kûrayiya geliyê devkûr de cihê gora xwe vegirtibû û çiyayekî jicihşemitî jî ew di binê xwe de temartibû. Rêzan, Perîxan û Gulbend êdî rind fêr bûn ku ew li giyana xwe bi dawî hatiye û hiç şûnde venagere, hêj derbasî hindurê şkeftê bûn û ji xwe re taştê çekirin.

Serê pêşî Gulbendê ji ber kêf û evîna bo dîtina Rêzanî, hiç li Perîxanê varneqilibû. Lê li ser xwarinê bala wê ew kişand û li delaliya wê şaqiz ma. Dilekî wê got: Ev hêwiya min e, dilekî din got: na! Lê ji ber ku ew jî hatibû ser hêwiyeke zavaneditî, hatina hêwiyeke li ser xwe jî zêde sik nedît. Di nav axaftinê re gava fersend çêbû:

- Rêzanê min. Ev xatûna bi te re kê ye.

- Perîxan e. Gulbend, wê jiyanî min xilas kiriye û ez bi saxî gihandime ba te. Eger ne ji wê biya, ev roja me nedihat.

- Ê de baş e. Hema bila ew jî mîna xwişka min be. Lê ka ew Dîzîka me, ka Gopal û Erdesmanek li kur mane?

- Ez nizanîm. Wê sala ku ez û tu hatibûne ser

wê kaniya li piştta şkeftê û Qolo hat te bir,
hingê ez jî li dû we hatibûm. Êdî haya min jî
wan nemaye.

Rêzan êdî pir bi kêf, gelekî dilgeş û şad bû; du
zerî di binê çengên wî de bûn, lê kula zeriya li
nava baxçe jî ji dilê wî dernediket. Wî xwe jî
çûnê re amade kir û rabû bi aliyekî şûrê Qolo
girt, Gulbendê bi aliyê din, Perixanê jî herdu
hesp li dû xwe destkêş kirin û çûne ser kaniyê.
Li wir Erdesmaneka xwe rast kirin, per û
baskên wê li hev xistin, dûvik pê ve danin.
Dizika xwe hildan û xwe jî rêwîtiya di asîmê
şîn re hazir kirin. Pêşî şûrê Qolo xistin Erdes-
manekê, hersê tevî herdu hespên xwe lê siwar
bûn, Gulbendê Gopal xist kûra wê û tê de bada,
bayê evîna welêt jî ew bi hewa xist û rast berê
xwe dan devera derd û kulan, ber bi baxçeyê ku
Ziya xwe li dorê gerandibû ve çûn...

- VI -

Demeke pîr dirêj bihurî bû ku Rêzan ji xelkê xwe dûr bûbû û çûbû rîya çûn û nehatinê. Di destpêka rêwîtiya wî de her çiqasî umîda vegeerê nebû yan vegeera bi gumana belkî-belkiyan hebû, lê vegeera wî bi vegereke wisan xweş a digel şûr û bi du zeriyan ve gihabû jîndariyeke bêhempa. Lê ji roja ku ew çûbû heta roja hatinê, gelek sal û zeman bihurîbûn, hêjî ew xelk tev li nava baxçe di dilbendiya wî Ziyayê qirase de li jîyanê didomandin. Heçika kal û pîrejî bi çarçavî li vegeera Rêzanî dînerî. Lê pîrî ku demeke dirêj di ser re bihurî bû û çu xeber jê negirtibûn, tev ji hatina wî bêumîd mabûn û ji baweriyê jî daketibûn.

Li nava baxçe nîfşekî nû rabûbû ku hinek ji wan Rêzan nedinasîn, tenê navê wî bihîztibûn.

Dema ku yekcaran ji wan re behsa Rêzan dihate kirin, ji wan weye ku ew qehremanekî çirokê ye û gencîneya çand û dirokê bi wî dewlemendtir bûye.

Ew Zîya hêj li ser dîwarê baxçe dorbûyî bû, nedihîşt ku kes derkeve û ne jî were hindurû. Lê gava ku Rêzan û herdu bermalyên xwe di Erdesmanekê de bi hewa ketin, Zîya hat xeberdanê û gazî Terxanê Serdar kir:

- Mizgîniya min ji te re. Wa Rêzan di riya asîman re tê. Piştî demekurtekê ew tê li here peya dibe.

Û Zîya xwe ji ser dîwarê baxçe bera xwarê da, dûr çû û xwe li wir kir kîlor. Lê kîlora wî wisan mezîn bû ku yekî digot hema sîpanek e û hatiye li wir bi cih bûye. Ew çiyayê goştin qat li ser qatê mîna pêplûkan li dora hev dor dibûn, ta ku digîha sawiya çiyayên herêmê yên herî bilind. Gava xelkê li nava baxçe dît ku Zîya xwe ji ser dîwêr bera xwarê da, şahîbeyeke bi xax û xox kete mabeyna wan, ku mirov digot qey êvara bîst û yekê adarê ye û hazîriya Newrzê dikin. Dest bi def û zîrnê kirin, govend qor bi qor li hevûdu leftiya, tîlîlî û awazên shahtyê li lat û zînanan dengvedêr bûn

û ji hatîna Rêzanî re dest bi reqsebazîya sêpê hate kirin.

Di wê navê re bîstikek bihurî dema Erdesmaneka Rêzanî hat giha ser asîmanê baxçe, kela govend û dîlana derdmendan dest bi fûrandînê dîkir. Rêzan li nava baxçe ew cihên berê ku dîtibûn her çiqasî xwest ku lê şûtî erdê bibe, lê mixabîn nas nekîr. Ji ber ku her der bûbû bajêr, hem jî bajarekî fireh î şên ku her taxek mîna bajarkokekî mezîn bûbû. Rêzanî tenê ew dîwarê baxçe û zinarê Kaniya Jiyanê nas kirin.

Erdesmanek hêdî hêdî ber bi erdê ve şût bû û hat li ber deriyê sûra baxçe danîşî. Pêşî Rêzan herdu jinên xwe şeyandin nava baxçe, wî û Terxanê Serdar jî her yekê rahîşt aliyekî şûr û birin li ber Zîya danîn erdê. Zîya îcar dev bi kenekî hêç kir û bi dilekî şad î nazdar got:

- Wa Rêzan. Tu û Terxan her yekê bi aliyekî şûr bigirin û deynîn ser stûkura min, serê min jê bikin.

- Ma tu dixwazî çi bikî, malmîrat?

- Ez ê xwe bikujim.

- Wêwêh! Ev hewqasa ezyetê min tev ji bo mirina te bû?

- Erê. Jixwe, min ji bo mirina xwe te hinar-

tîbû şûr.

Gava ku Zîya û rihistîn bi hevûdu re ketin ceng û cîdalê, Zîya qîrek da, lê ji ber dengê wî erd lerizî, piştîre dişa gazî Rêzan kir:

- Were, îcar ez serpehatiya xwe ji te re bêjim: Du hezar û çarsed û pazdeh sal berî niha, rojekê ez di geliyekî li piştî Çiyayên Xwinê de bûm. Ewçax Dirbasê kurê Xweşxan Paşa tevî hezar û pêncsed siwarên cengê hatibûne wir nêçîrê. Ew roj Qoloyê Mirixwir li wan rast tê û êrişê wan dike. Tev ji berê revîyan û xwe avêtin Gelî, bi ser min ve hatin. Îcar gava min dît ku hewqas siwarên cengê bi ser min ve tîn, ez pîr tirsîyam. Min dizaniya ku wê min bikujin. Ê min ew tev digel hespên wan ve daqurtandin. Ewçax Dirbas ji ser hespê xwe terayî erdê bûbû û bi peyatî direviya. Ew jî kete ber devê min. Gava min ew jî daqurtand, wî qîrek da: Em ji ber Qolo direvin, ne ku hatine te bikujin. Lê êdî min nikaribû wî ji hinavê xwe derbixista. Heçika yên siwar, ji ber ku ew tevî hespên xwe ketibûn zikê min, zû perçiqîn. Lê Dirbas ne wisan bû, min wî di nava xwe de sax hişt. Îcar derxistina wî zehmet bû. Diviya ku ez bihatima kuştin, hêj ew derbiketa. Eger ne şûrê

Qoloyê Mirîxwir bûna jî, tiştêkî din ê ku ez pê bihatima kuştin li dinyayê nebû. Ha jî wê sedsalê ve ta niha, min xwe tawanbar didit û ez xwevayê mirinê bûm. Peyayê ku biçûna vî şûrî jî min re bianiya jî, jî te pê ve wekî din kes nebû. Îcar ez li pawuka hatina te ya dinyayê mam ku tu jî diya xwe re çêbibî, mezin bibî û werî çaxê zewacê, herin bûkê binin nava vî baxçeyî û ez wê digel dawetvaniyan tev di gerewa şûrê Qolo de bihêlim, da ku tu bêti û herî şûr jî min re binî ez xwe pê bikujim, da ev xort jî nava min derkeve der.

Rêzan bala xwe da Ziya ku êdî giyan tê de nemye, çû li ber serê wî sekinî û bi nermîka guhekî wî girt hinekî leqand, hema dît xortek jî nava wî derket û xwe avêt hemêza wî:

- Rêzan. Ez bûrayê te me.

Rêzan bi dîtina wî xortî şaş ma û şaqiz bû lê nerî. Ha wisan bêdengîyeke sar ew tev girtin. Piştî demekurtekê ew şaşî û matmayîna wan xwe guharte se xweşî û şadîyê. Îcar Dirbasê birayê Gulbendê dev pê kir û serpêhatiya xwe jî Rêzanê Paşê re bi zêr û ziber got:

- Rojekê ez bi hezar û pêncsed siwarên cengê ve çûbûme nêçîra Çiyayên Xwînê. Ew roj

Qoloyê Mirîxwir li me rast hat û em tev ji berê revîyan, li vî Ziyayî rast hatin. Li wir vînakê hezar û pêncsed siwarên min daqurtandin, min jî di nava xwe de sax hişt. Lê ewçax gote min: Xilasiya te li ser destên Rêzanê kurê Kurzad Paşayê Welatê Rojhilatê ye. Xilasiya min jî li ser destên wî ye. Wê di filan salê de bîzewice, wê bûkê bînin nava filan baxçeyî, ez ê wan tev dîl bikim û di gerewa şûrê Qoloyê Mirîxwir de bihêlim. Rêzan wê here şûr ji min re bîne. Ez ê xwe pê bikujim. Hingê tu jî xilas dibî û ez jî tawanê xwe dibînim... Îcar Ziya timî dihate nava vî baxçeyî û ji kaniya Zînêr av vedixwar, da qenim goştê laşê min di zikê wî de xirab nebe û reng û ruyê min nêtin guhartin.

Rêzan, Dîrbas û Terxan hersê çûne nava baxçe. Rêzan li ber derî gazî kir:

- Gulbend. Gulbend, ka were der. Mizgîniya min çi?

- Ma ji dengê te xweştir çi mizgîn heye?

- Na, na! Ka were. Va birayê te Dîrbas hatiye vir.

- Îcar birayê min Dîrbas? De kenê xwe meke!

Gulbendê ango hiç birayên xwe nebûn. Ew di mala bavê xwe de tayê bitenê bû. Lê wê

bihîztîbû ku di demekê de birayekî wê bi navê Dirbas hebûye û rojekê bi hezar û pêncsed siwarên cengê ve çûne nêçîra Çiyayên Xwînê, Qoloyê Mirîxwir li wan rast hatiye, tev ji berê reviyane û xwe avêtine geliyekî kûr. Ziyayekî jî ew tev daqurtandine.

icar gava Gulbendê ew dengê Rêzan ê bi hildana navê birayê xwe Dirbas seh kir, dilekî wê got rast e yekî got min çu bira nînin û derket derve. Lê dema wê birayê xwe dît, bi dirûf ew nasî û xwe avêt hemêzê. Li wir wişk û bira bi ser êkdû ve geh giriyan, geh kenyan û gelek stêrkên bi şahî verêtin.

Rêzan êdî kêfxweş û şad, hem jî pîr şadan bû. Ew gîhabû serbazên xwe û bi wan re hesreta hewqas salên di rê û rêwîtiyên dûr û dirêj de xist binê nigan û dest bi jiyanê nû kir. Lê Şîlana wî hêjî xemla bûkantiyê ji ser xwe neavêtibû û çavrêniya hatina wî dîkir, ku pê re têkeve nav bihişta evîndaran.

Dest bi hazîriya daweteke ji nû ve hate kirin. Rêzan bû zava û Şîlanê ji nû ve di nava xîşr û bergan de hate xemilandin. Piştî bi dawîhatina dawetê, Rêzan hersê jinên xwe her yekê xist qesrekê û li serwertiya wan û dîsa li ya serba-

zan nerî. Lê wî bala xwe dayê ku tewr û rewşa baxçe pîr guheriye, mirov guherîne; jî wan siwarên cengê û dawetvanîyan gelek zarûk zêde bûne, nîfşine nû rabûne û bi sedhezaran nîfûs afirîye. Li aliyê baxçe yê rastê nerî heta ku çavên wî didîtin tev avayî bûn, kuçe û kolan bûn, tax bi taxê ve li dû hev kişiyabûn û li dor-medarê meyana bajarê mezîn gelek bajarkok hatibûne avakirin. Rêzan li wê rewşê, li wê bergê û rêveçûnê jî xwe re şaş ma, gelek heyrî û bala xwe dayê ku li wir kes naşixule, karekî jî xwe re nake û her kes tenê li kêfa xwe dinere, dixwe û vedixwe. Jî wan pîrsî:

- Hûn bi çi aboriya xwe dikin?

Terxanê Serdarê wî, bersîv da:

- Jî wê dema ku tu çûbûyî ta niha, rihmetiyê Ziya jî kêleka xwe ya rastê xwarin û pêwistiyên me hemû derdixistin û didan me.

- Divê em tev bişixulin, jî xwe re kedekê bikin. Eger na, em ê rezil û riswa bibin. Pêwist e em hin kargeh û karxane ava bikin, bajarê xwe şentir bikin û bi pêş ve bibin. Ev der êdî bûye warê me û çû. Eger hinek jî me herin Serbajarê Rojhilatê jî, wê gelek li vir jî bimînin.

Berî hatina Rêzan, di bajarên li nava baxçe

de berdîberdaneke jihevda ketî xwe bi bîngehekî saxlem ve girtibû. Kî çî dikir çî nedikir tu kesî xwe berpirsyar nedîhesiband. Herwekî ku tev zarûkên piçûk in û negihane dema kame-tiyê, wisan li jiyaneke bê raman ber bi demepêşê ve diçûn. Lê Rêzan ew sêr şikand, pêşî dest bi tekûzkirina sazûmaneke çê kir û piştê jî dest bi avakirina dibistan û çend xwendegehan kir. Îcar çî jin û çî mêr, çî kal û mindal, çî xort û keç her kesî dev bi xwendinê kir. Li aliyekî din jî dibistanîne pişeyî avakirin û kesên tijîfehîm ên çavvekirî dane xwendin. Dora avakirinê bû ya kargehan. Ew jî tev bi cih anîn û avakirin. Kargeh xebitîn, pîrek û zîlam şîkulîn û mal derxistin piyasê; malên nû yên bi awane nûjentir afirandin û têkiliya xwe bi bajarên herêmê yên din re danîn. Wan ew tiştên xwe yên nûderketî hinartin mazatên din û firotin. Ji wan mazatan jî pêwîstiyên xwe kirrin û anîn bajarê xwe. Ha bi wî awayî di navbera du-sê salan de bajarên li nava baxçe xwe ragirtin û pêwîstiya ku êdî ew xwe pêvdivayê hin kesên din, hin çavkanîne biyanî bibînin nehiştin.

Lê kula Serbajarê Rojhilatê ji dilê Rêzan der-nediket. Wî dixwest ku here carek din wî warê

bav û kalan bibîne û bi hemwelatîyên xwe re bibe jîndarê cejn û şahîyan.

Rêzan bi pêncsed siwarên cengê ve, rojekê rabûn li hespên xwe siwar bûn û berê xwe dan bajarê xweziya keya û keywananên dinyayê. Lê rîya wan pir dûr û dirêj bû. Jixwe pirî ku Rêzan li riyên welatan geriyabû, êdî dûrbûna rîyan jê re sivik dihate xuyakirin. Bi paniya simên hespan çend roj ajotin û çûn. Ji dûr ve gava çav bi Bajêr ketin, bala xwe danê ku hawîdor bi dîwarekî ji berên qîrase yên çarkoşe hatiye lêkirin û avayiyek tenê jî nayê dîtin. Weyla li vê sosretê! Weyla li vê kesnedîtîyê! Xwe bi xwe gotin û panî li hespan hildane jor.

Pêşî ew fikirîn belkî dibe ku bi şaşî hatine bajarekî din. Lê bala xwe danê çem ew çemê berê ye, hêjî bi ser Mezra Botan ve bez û colan dike. Ew çiyayên li Başûrê wî li cihê xwe ye, ew Deşta li Rojavayê wî jî eynî mîna berê weke xwe dimîne. Lê ev çi Beden e ku li hawîdorê bajarê wan hatiye lefandin? Wan tu tişt ji êkdu dernexistin û hespên xwe ajotin çûn ta gihane nêzî Bedenê. Êdî mesele ji wan re eşkere bû ku Bajêr ji aliyê biyaniyan ve hatiye vegirtin û hawîdorê wî jî xwe re dîwar kirine, da karibin tê de bihêsani xwe biparêzin.

- VII -

Serbajarê Rojhilatê pîr guherî bû; dora wî bi dîwarekî bilind ê qalind hatibû lêkirin. Xelkên biyanî ketibûne navê; geh ew wêran kiribûn gahî jî xwe re şên û xweş kiribûn. Tu nabêjî cara pêşî gava ku jî aliyê Constantiusê Bizansî ve hatiye vegirtin, wî ew der jî xwe re pîr girîng hesabandîye û di 349-an de dora wî bi berên birrî yên reş dîwarekî qalind lê kirîye. Bîtevayî dirêjîya Bedenê pênc hezar metre bû; qalindîya dîwêr di navbera sisê û pênc metreyan de xwe diguherand û çar rê diketin navê. Lê hergav ew rê bi deriyên pola radayî bûn. Li ser wê Bedena reşber heftê û heşt burc hebûn ku timî leşker di wan de li hawîdor çavdêrî dikirin. Lê ew Bajarê bi navûdeng jî Constantiusî re jî nedomandibû, dest guhartibû û ketibû binê hin destên din ên hîn qirêjtir. Ha wisan bi

girtin û berdana biyanîyên pirtexlît, Bajêr gelek caran wêran bûbû, xelkê wî perîşan û tengazar bûbû û rewşa jiyana wan pir xirab diçû. Di her guhartina destekî de jî, li serê şer û qaleyên giran hatibûne kirin û bi avêtina mencenîqan pîranîya Dîwêr hatibû kurisandin. Di qada wan şerên xwîndar de hergav ên kuştî aleciyên Bajêr bûne, jin û zarûkên wan bûne, ne serbaz û serleşerên biyanî bûne. Lewra çî dema li serbazên biyanî pêsîrtengiyên giran çêdibûn, jî wir direviyan. Lê rûniştevanên Bajêr malên xwe nediterikadîn û bi welatan ve nedichûn.

Serbajarê Rojhilatê jî xelkê xwe re bûbû devera kul û derdan, hem jî dojeheke êtûnî... Her derên xwe zîndan û girtîgeh bûn, qul û xewê re bûn, eynî wek kadîna mişkan lê hatibû. Ji ber hindê xelk timî xemgîn bû, stuyê xwe xwar dikir û melûl dîsa, bendewar û jar mabû, bîndest û perîşan bû û gelek jî birîndar bû. Li her deverê şîn hatibû vegirtin; ken bi dev û lêvên bajarvaniyan nediket û kêf, xweşî û şadaniyê li xwe qedexe kiribûn. Her kes mirûzdayî û melûl bû, dînaliya, dikaliya û zarezar dikir. Dîxwestin ku ji binê destan, jî destên biyanîyên

gemarî derkevin, rîzgar bibîn û timî hawar û qêrî didan, ku xwîna sor zîwa bibe û her der paqij, temîz bête xuyakirin. Belam di her vegirtîneke Bajêr de bi hezaran serok, berpîrsyar û xuyanî dihatin xenîqandin, zîndan û girtîgeh bi keç û lawên cuwan mişt î tije dibûn. Û kesên namerd li wan koşk û serayên wî rûdiniştin, kêfa xwe dikirin û gef û gur didane aleciyan...

Rêzanê Paşê û hevalên xwe bi rojan ji Bedenê dûr dibûn û bi şevan dihatin li hawîdorê wê gerîyan, da riyeke nihênî bibînîn û xwe bera hindur bîdîn. Ha wîsan de şeven, du şevan, tu bêje gelek şev gerîyan, ji aliyê çemê melûlbûyî ve di lexema tuwaletan re xwe bera hindurê Bajêr dan. De îcar bala xwe çî bîdînê! Malîkê tu mîrat bî, çewa ku mîrat jî kirîbûn; her tişt hatiye guhartin, tiştêkî berê li şûna xwe nemaye û ne qeysa berê heye ne jî sazûmana bav û kalan... Rêzan ne bavê xwe li jîyanê dît, ne endamên emcûmena wî, ne wan kesên rîspî, aqilmend û xuyanîyên Bajêr... Hemû di binê axa sar de dinaliyan û timî şopên şîrîtên li stuyên xwe rapêşî milyaketên dinya din dikirin. Li şûna wan kesên bi şan û şeref hin kesên biyanî rûniştîbûn û li gorî daxwaz û arezûya

xwe sazûmaneke bixwîn li her deverê, di her malekê de bi cih kiribûn; bi şev û rojan çerxên sêpiyan berepêş dibezandin û hiç nizanibûn ku rawestin çî ye yan jî kur ve hatiye...

Bajarvaniyên bîndest jî tîrsa xwînxwaran xwe quncifandibûne ser êkdu û bi zirpî xwe li toreya xwe lefandibûn. Wan, ew serpêhatiyên kirêt mîna çîrok û çîrvanokan jî hevûdu re, jî zarûkên xwe re dubare dikirin û timî di guhên piçûkan de mesela vegirtina welêt û ya xeniqandina serok û serdarên xwe digotin.

Xelkê Bajêr jixwe Rêzanê Paşê jîbir kiribû, tenê navê wî di bir û hişên hinek kal û pîran de mabû û yekcaran di çîrokan de behsa navê wî dikirin. Xasma dema pîrekan zarûkên xwe di xew radikirin, jî wan re serpêhatiyên Rêzan û yên bavê wî Kurzad Paşa digotin. Lê jî piçûkan wetirê ku ew herdu nav nehengên efsaneyî ne, ne navên rast î dirust in. Tenê hin kesên dirokzan hebûn ku pîrê caran ew jî bi nihênî li qehwexaneyên Bajêr behsa Rêzanê Paşê dikirin û hin caran di mêjû de navê wî dixwendin; ku hewqas sal berî niha li vî Serbajarê me yê Rojhilatê paşayek bi navê Kurzad hebû, kurekî wî yê bi navê Rêzan hebû. Paşê, keça Paşayê Ser-

bajarê Rojava ji kurê xwe re xwest. Pêncî hezar siwar çûn ku bûkê bînîn. Lê di rê de tifaqek li wan qewimî û Rêzan bi hewara wan ve çû. Ha ew roj û ev roj, îcar hatina wan ew bû êdî ku nehatin...

Erê Rêzan li Bajêr bû, lê tu kesî ew nedinasî û ne jî lê bi guman dibûn ku ew zilam Rêzanê kurê Kurzad Paşa ye. Rêzan jî nedixwest mesela vexwarina ava Kaniya Jinê bigota wan, ku pê temenê wî dirêj bûye û bi gelek salan li welat û çiyaxwînan geriyaye, piştîre dîsa bi serkeftî şûnde ve geriyaye hatiye warê xwe.

Rojekê Rêzan bi hevalên xwe şewirî û di nava xwe de biryar stendin ku wê li hemberî dijminan dest bi şerê azadiyê bikin. Lê çi cûre şer, çi hawe berxwedan û serhildan? Diviya ku pêşî wan bindestiyê rind bi xelkê bidana fêmkirin û desteka wan bigirtina. Eger ne wisan bûya, umîda serkeftina wan li hemberî dijmin û qewirandina dijminî jî welêt ne karekî hêsan bû.

Rêzan û hevalên xwe pêşî dest pê kirin bi xelkê re têkilî danîn; bi oldaran re, bi rîspî û xuyaniyên Bajêr re pêwendî danîn, dû re bi gundiyan re ketin danûstendinê û ew bi rewşa bindestiya wan û ya vegirtina welatê wan jî

aliyê biyanîyan ve agahdar kirin. Ha bi wan kirin û kiryaran demeke dirêj nebîhurî, rêxistineke tekûz a bînerd derkete holê. Sero-katiya rêxistinê ji kesên zana, tijîfehm û dûrbîn hate hilbijartin, dest bi xebateke bi rêkûpêk kirin û bînerd her şîxulîn.

Di wê navê re çend salên din jî di ser wan re bezîyan. Îcar Rêxistinê têkiliya xwe bi derva re zexm kir, hînbihînin alîkarî jî wergirt. Piştî gelek rêxistin, sazgehên mirovatiyê û dewletên demokrat alîkariya xwe ji wan re nehêvişandin û ew destek kirin, di raya giştî ya cîhanê de propagandeya wan hate kirin, piştî jî xwe ji şerê azadiyê re hazir kirin.

Êdî ji aleciyan re dem gihabû serbîserê, hem ji demê ew dereng jî mabûn. Diviya ku rojek berî rojekê dijminan ji welatê xwe biqewirînin û li cîhana ruhnîk bigîjin devera ku jê re seza û babetên wê ne.

Şevêkê berî kazîma beyanê dest bi şerê azadiyê hate kirin; di êrişa pêşî de Rêzan avête ser Seraya Bajêr û hemû karbidestên biyanî hêj di xewa şerî de bûn dîl kirin. Di eynî saet û demê de li hemû herêmên Bajêr û li gelek bajarên din, eynî cûre êriş hatin kirin, berpir-

syar û leşerên li wan deveran tevek dil ketin dest. Gelek serbaz û serdarên welatparêz jî yên ku di leşkeriya dijminî de bûn, eynî bizava birûmet dane nişandan û dest danine ser hemû tiştên biyaniyan. Lê li hin deveran leşkerên dijmin li ber xwe da û bi azadixwazan re şerekî dijwar kirin.

Pîştî destpêka şerê azadiyê karbidestên biyanî gelek terefdar bo xwe çêkirin û ji aleciyan hinek peya kirrîn; çek dane destên wan û ew bera pêşîra azadixwazan dan. Her ku çû şer giran bû û tîna xwe nişan da. Ew şerê xwebixwetiyê rewş û tewrîne cihê derxistin holê û her wisan berdewam kir...

Serê pêşî kesekî bawer nedikir ku şerekî wisan dikare li pêşberî karbidestên biyanî bête lîdarxistin. Lê gava deng û pişaqên bihna azadiyê li bêvîla her kesî da û ku gundî jî tev bi meselê hisîyan, her kes jî tangava xwe rabû ser nîgan û ber bi barîgeh û tofên dijminan ve çûn, êrişîne dijwan birin ser wan. Li hin deveran hey şer di navbera xelkê û leşkerên dijmin de domand, lê li hin deveran jî dijmin hiç bizav nekir û alaya xwesipartinê hilda. Lê êdî roja rojê hatibû ber devê deriyê her welat-

parêzekî ku tola xwe bîstandîna û dilê jî kulan dagirtî vala bîkirîna.

Bî wan destek û piştgirîne mezin ku jî Rêzanê Paşê re çêdibûn, wî bî du salên şer welatê bab û bapîrên xwe bî temamî xîst binê çavdêriya Alaya Rengîn û li her deverê des bî şahî û govendê hate kirin. Xasma li ser Bedena Bajêr çarnîkal Alayê xwe hejand û bî bihayê xwîna şehîdan dest bî reqw û colaneke evîndar kir.

Piştî rawestîna şerê azadiyê, dadgeheke nijadî jî bo mehkemekirîna dijminan hate damezirandin. Heçî karbidestên ku xwîna xelkê rijandibûn, tawanê ku sezayên kiriyara xwe bûn dîtîn. Lê yên ku xwînê nerijandibûn û hin gunehên din kiribûn, her yekê li gor kiriyara xwe parekê wergirt û kete navbera çar hişketaqan. Biyanîyên sîvîl jî digel jin û zarûkên xwe, bî destûra Rêzanî jî Bajêr derketin û tev qeştîyan çûn welatê ku jê hatibûne wir.

Rêzan hê jî nû ve dest bî avakirîna Bajarê wêrankirî yê ku hewqas salên dirêj li serê şer û qaleyên giran çêbûbûn kir û xwe jî jiyanêke nû ya zor î bî zehmet re berepêş da Ew jiyan dîsa jî nû ve ber bî demepêşê ve çû. Lê gelek nîfşên nûhatî mîna vegirtinên pêşî, dîsa jî warê xwe bêpar man...

Pirtûkên Çapbûyî:

- 1) Xwençe Cild I, 2) Xwençe Cild II, 3) Xwençe Cild III, 4) Xwençe Cild IV, 5) Xwençe Cild V, 6) Xwençe Cild VI, 7) Işkencede 178 Gün, 8) Nimûne Ji Gencîneya Çanda Qedexkirî, 9) Siyabend û Xecê.

Pirtûkên klasîk ên wergera ji tîpên erebî bi latênî û çapbûyî:

1) Dîwana Melayê Cizîrî, 2) Nûbihara Ehmedê Xanî, 3) Mewlûda Kurmancî ya Melê Bateyî, 4) Şerha Eqîdeya Ehmedê Xanî ya Mele Ehmedê Qoxî, 5) Sîrmehşera Feqe Reşîdê Hekarî, 6) Nehc-ul Enama Mele Xelîlê Sêrtî, 7) Dîwana Pertew Begê Hekarî, 8) Rewdneîma Şêx Evdîrehmanê Axtepî, 9) Dîwana Şêx Evdîrehmanê Axtepî, 10) Mîrsad-ul Etfala Şêx Mihemed Kərbela, 11) Iqdê Durfama Şêx Eskerî, 12) Herdubat, Mewlûda Mele Zahîdê Dîyarbekrî, 13) Leyl û Mecnûna Şêx Mihemed Can.

...

Welatê bi navûdeng pir fireh, gelekî mezin û bi deşt û çiyayên xwe ve xemilî bû. Deştên wî yên avî her cûre fêkî, zebze û meywe diafirandin. Çiyayên mezin î pahn digel newal û geliyên tije dar û bi daristan xwe ji bihiştê zêdetir bihadar dikirin, yek li dû yekî xwe rapêçî hev kiribûn û li hawîdorê welatê xwe serdor dibûn. Welêt tixûbê xwe yê Rojhilatê gi-handibû ta bi Çîn û Maçînê. Tixûbê Rojavayê, digiha nêzî Tengava Tengavstanê. Yê Bakûr, gi-handibû çiyarêza Çiyayên Qafqasê. Ji Başûr ve jî tixûb digihande ta bi Mala Xwedê û piraniya Berrîstana sîlekan xistibû nava cergên xwe.

...

PENCÎNAR

WEŞANXANEYA ÇANDA KURDÎ

ISBN 91 972090 0 7